

O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi nashri

Ishonch

Gazeta 1991-yil 21-martdan chiqa boshlagan

2010-yil 29-aprel № 51 (2776) payshanba

«Универсиада — 2010»

Мамлакатимизда спортга берилаётган юксак эътибор натижаси ўлароқ, ёшларимиз жаҳон ареналарида юртимиз шарафини муносиб ҳимоя қилишмоқда. Индира Кагирова ана шундай иқтидорли спортчилардан биридир. У Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети педагогика-психология факултетининг 2-босқичида таҳсил олади. Индира болалигидан стол теннисига меҳр қўйиб, машғулотларга жиддий ёндашди. 2008 йилда бўлиб ўтган «Баркамол авлод» ўйинларида қатнашган Индирадаги қобилият мураббийларни бефарқ қолдирмади. У 2009 йилда стол тенниси бўйича Латвияда бўлиб ўтган халқаро турнирда қатнашди. — Спорт кишининг соғлом бўлишини таъминлайди, — дейди Индира. — Ҳозир асосий эътиборни яқинда бўлиб ўтадиган «Универсиада» баҳсларига қаратганмиз. Бу устозларимиз билдирган ишончни оқлашимиз учун жуда яхши имконият.

Икром ҲАСАНОВ
олган сурат

Сервис

Замон
билан
ҳамнафас

— Шундай имкониятга эга бўлганимдан хурсандман, — дейди Марғилон шаҳридаги «Терактаги» маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи Одилжон Дадабоев. — Уйимдан туриб телефон орқали Анголага хизмат сафари билан кетган врач ўғлим билан ҳеч бир муаммосиз гаплашяпман. — Авваллари бундай имконият қайда эди? Чет эл нари турсин, ҳатто қўшни вилоятдагилар билан гаплашиш учун шаҳар марказига боришга тўғри келарди.

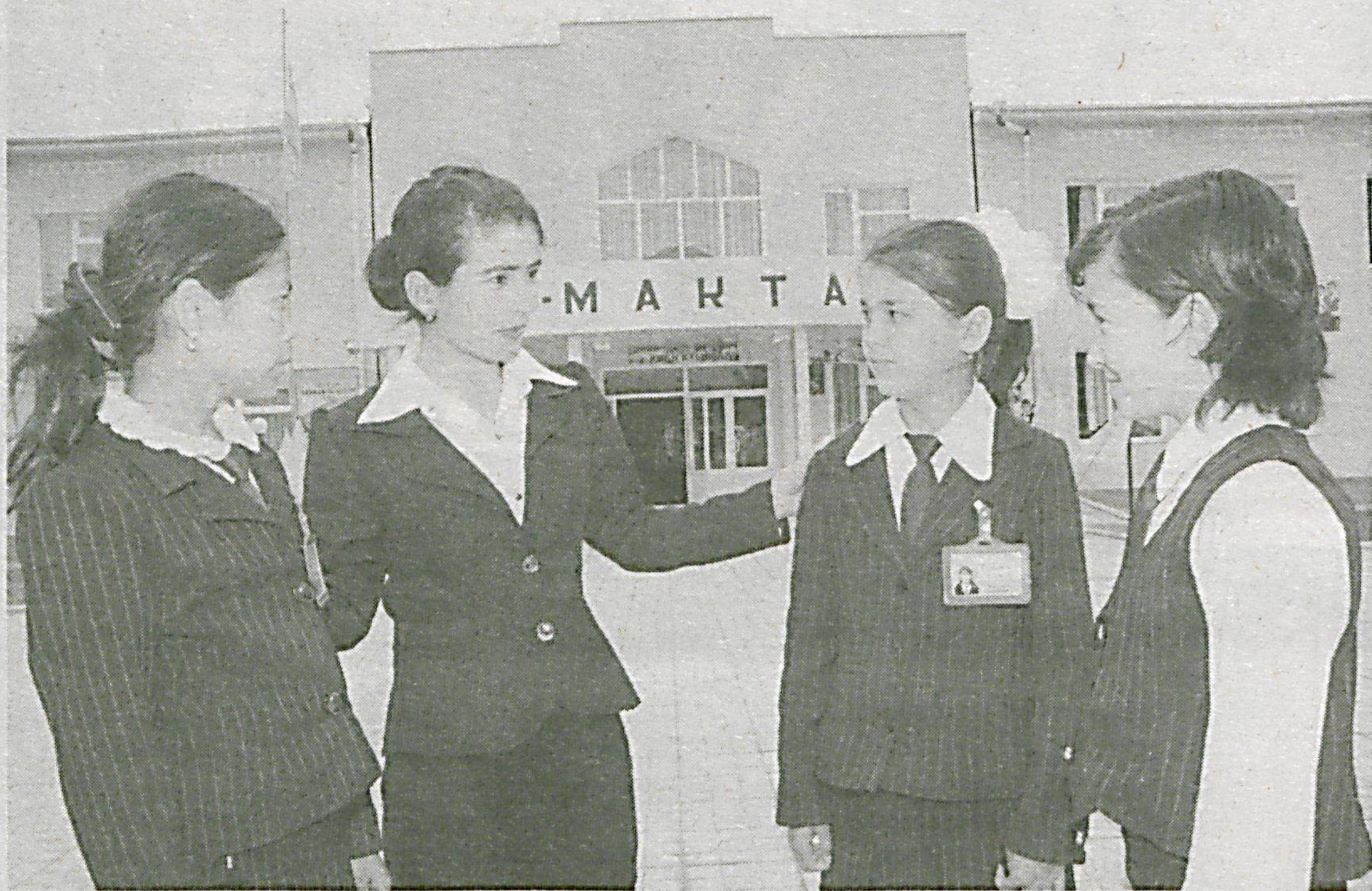
«Фарғонателеком» филиалининг Марғилон шаҳар телекоммуникациялар боғланмаси бош муҳандиси Турсунали Юсупов мазкур янгиликларни шундай изоҳлайди:

— Телефон станцияларининг асосий қисми шаҳримизда алоқа хизматида эҳтиёж катта бўлган аҳоли пунктларига ўрнатилди. Кейинги икки-уч йилда боғланманинг 54 маҳалла фуқаролар йиғинидаги мижозлари сони деярли икки мингтага ортгани ҳам кўрсатилган хизмат сифати яхшиланиб бораётганидан дарак беради. 441 километр узунликда оптик толали кабеллар ётқизилди, 58 та янги телефон пункти ўрнатилди.

Дарвоқе, боғланманинг ўзида 6 та интернетга уланган компьютер мавжуд. Шаҳардаги 74 та ташкилот ва корхона интернет тармоғига уланган.

Муҳаммаджон МАҲМУДОВ,
Марғилон шаҳри

Баркамол авлод — мамлакат келажаги

Фарғона туманидаги Сатторобод қишлоғида 315 ўринга мўлжалланган янги 28-умумий ўрта таълим мактаби фойдаланишга топширилди.

Курилиш ишларини «Қувасойтаъмирқурилиш» масъулияти чекланган жамияти қурувчилари тез ва сифатли бажарди. Ушбу илм маскани «Баркамол авлод йили»да ёшлар учун катта тухфа бўлди. Кенг ва ёруғ синф хоналари, спорт зали улар ихтиёрида.

Суратда: мактаб фаолиятдан лавҳа.
М.ҚОДИРОВ (ЎЗА) олган сурат

Хушхабар

Сифат белгиси
берилди

АҚШда Навоий конметаллургия комбинатига қарашли «Агама» тўқимачилик давлат корхонаси маҳсулотларига сифат белгиси берилди. Айтиш керакки, корхона маҳсулотлари бугунга қелиб дунё бозорини эгаллаб бормоқда.

Германия, Япония ва Швейцариядан келтирилган замонавий дастгоҳлар билан жиҳозланган корхонада барча ишлар компьютерлар ёрдамида амалга оширилади. Ушбу дастгоҳларни шу даргоҳда меҳнат қилаётган 557 нафар маҳаллий ёш йигит-қиз бошқармоқда.

И. ХОЛБОВ

Ислоҳотлар самараси

Туркия билан ҳамкорликда ташкил этилган «Нафис либос» масъулияти чекланган жамияти ўтган йилнинг ноябр ойида фаолиятини бошлаганди. Ушанда жамоада атиги 100 нафар киши ишларди. Орадан олти ой вақт ўтиб, улар сони 500 нафарга етди. Корхонада бугунги кунда 10 турдаги болалар кийими ишлаб чиқарилмоқда.

«Нафис либос»
ривожланиш йўлида

Чевар тикувчилар томонидан тайёрланаётган бежирим ва сифатли маҳсулотлар ўндан зиёд хорижий давлатга экспорт қилинмоқда. Натижада, иш ўринлари кўпайиб, ишчиларнинг моддий манфаатдорлиги юксалмоқда. Ишчилар учун махсус автобус, бепул тушлик ташкил этилган.

— Корхонамизнинг ишлаб чиқариш қуввати ошиб бормоқда, — дейди корхона бош директори, туркиялик тадбиркор Исмоил Демир. — Йил охиригача яна 600 та иш ўрни яратамиз. Айтиш кунда қўшимча цехлар очиб, янги дастгоҳлар ўрнатаймиз.

Анорбой НОРҚУЛОВ,
Гулистон шаҳри

Тадбир

Ҳуқуқий билим синовви

Мана икки йилдирки, Адлия вазирлиги ташаббуси билан республикамизнинг барча ҳудудларида ҳуқуқ соҳасига ихтисослашмаган лицей ва коллеж ўқувчилари ўртасида «Ҳуқуқ билимдонлари» беллашув ўтказилмоқда. 2010 йилдан бошлаб мазкур беллашув Ўзбекистон Адлия вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси билан ҳамкорликда ташкил этиладиган бўлди.

«Туркистон» санъат саройида бўлиб ўтган ҳудудлараро босқични Тошкент шаҳри ахборот технологиялари коллежининг «Баркамол авлод» ҳамда Тошкент вилояти Оққўрғон агросаноат ва тадбиркорлик коллежининг «Адолат» жамоала-

ри давом эттиришди.

Тадбирда Адлия вазирлиги масъул ходимлари, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, шаҳар ўрта махсус, касб-хунаар таълими бошқармаси, «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси масъуллари иштирок этди.

Беллашув учта шарт асосида ўтказилиб, биринчи шартда гуруҳлар таништирув ҳамда жамиятда ҳуқуқий маданиятни янада юксалтиришга қаратилган бадий чикишларни намоиш қилишди. Иккинчи шартда ҳар бир гуруҳга Адлия вазирлиги томонидан махсус тайёрланган саволлар берилди. Учинчи шартда эса гуруҳлар жамиятда ҳуқуқий маданиятни янада юксалтириш борасида таклиф ва тавсияларини кўргазмали ва сахна кўринишидан иборат чикишлар орқали намоиш этишди.

Беллашув натижаларига кўра «Баркамол авлод» жамоаси устунликка эришди. Жамоаларга Адлия вазирлигининг I ва II даражали дипломлари ҳамда қимматбаҳо совғалари, шунингдек, ҳамкорларнинг эсдалик совғалари топширилди. Бундан ташқари, иштирокчиларга «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармасининг эсдалик совғалари топширилиб, Адлия вазирлиги томонидан 2009 йилда яратилган «Ўзбекистон юридик энциклопедияси» ва ҳуқуққа оид китоблар тарқатилди.

Беллашувнинг ҳудудлараро босқичини Фарғона, Андижон ва Наманган вилоятлари жамоалари давом эттиради. Финал босқичи эса 30 апрел куни Бухоро ёки Наманган шаҳрида бўлиб ўтиши кутилмоқда.

Дилдора РАҲМОНОВА,
«Ishonch» муҳбири

Самарқанд
томонларда

Ҳамкорлик

Самарқандда Диабет халқаро федерациясининг (IDF) Европа бўлими, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон эндокринологлар ва диабетиклар ассоциациялари иштирокида «Фаровонлик учун ҳамкорлик» мавзусида анжуман бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон, Россия, Грузия, Қозоғистон, Германия ва Дания олимлари, соҳа мутахассислари қатнашди.

Тадбирда дунё ҳамжамиятида ташвиш уйғотган дардга қарши ҳамкорликни кучайтириш лозимлиги таъкидланди. IDF раиси Вим Вантжене, Ўзбекистон эндокринологлари ва диабетиклари ассоциацияси раиси С.Исмоиловнинг «Хаёт учун инсулин», «Болаларга ҳаёт» дастурлари асосида ташкилотчиликни таъминлаш, касалликни даволаш ва олдини олиш хусусидаги фикрлари эътибор билан тингланди.

Меҳнат бозори

Самарқандда «Баркамол авлод йили» Давлат дастури доирасида бўш иш ўринлари ва миллий хунарандчилик маҳсулотлари ярмаркаси ташкил этилди.

Унда вилоятда фаолият юритаётган 350 га яқин давлат ва жамоат ташкилоти 12,7 мингдан ошиб бўш иш ўринлари билан иштирок этди. Мингдан ортиқ фуқаро ишга жойлашди. Шунингдек, олий ўқув юртлари ҳамда коллеж битирувчиларидан 4,5 мингдан зиёдида ҳуқуқий маслаҳат ва тавсиялар берилди.

Нуронийлар
эъзозда

Кексаларни қадрлаш, улар учун шароит яратиш азалдан миллатимизнинг қонига сингиб кетган. Самарқанд туманида иш бошлаган янги шифо маскани ҳам ана шундай ғамхўрлик самарасидир.

50 ўринга мўлжалланган жамъуада ҳар ойда 200 киши муолажа олиши мумкин. Бу ерда 50 дан зиёд тиббиёт ходими мижозларга малакали хизмат кўрсатади.

Шифохонада нафақат дори-дармон, балки худуддан чиққан маъданли сувдан ҳам фойдаланилади.

Йўловчиларга
қулайлик

Самарқанд шаҳри аҳолиси ҳамда меҳмонларига шу чоқгача 250 та «Isuzu» автобуси хизмат кўрсатаётган эди.

Эндиликда яна ўттиздан ошиб йўналиш бўйича 184 та автобус қатнайдиغان бўлди. Шаҳардаги барча бекатлар ҳар жиҳатдан қулай, замонавий тарзда барпо этилди.

Нурилла ШАМСИЕВ,
«Ishonch» муҳбири

Таълим ва фан ходимлари касба уюшмаси Китоб туман бирлашган кўмитаси сайлов-конференциясида кўнгилга таскин берувчи кўпгина рақамлар келтирилди.

— Республикамизда мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб таълим тизимини тубдан ислох қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда, — деди ўз ҳисобот маърузасида туман бирлашган кўмитаси раиси Маҳмадали Қунишов. — 2004-2009 йилларда мактаб таълимни ривожлантириш давлат умуммиллий дастурига асосан Китоб туманида 11 та мактаб янгидан қурилиб, ишга туширилди. 15 та таълим маскани капитал реконструкция қилинган бўлса, 33 таси капитал таъмирланди. 17 та мактаб биноси эса жорий таъмирдан чиқди.

Педагог-ҳодимларни ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялашнинг асосий омили бўлган жамоа шартномаларини тузиш, уларнинг тўлиқ бажарилишига эришиш борасида ҳам муайян ишлар амалга оширилди. Жумла-

дан, 2004 йилда 22 та юридик шахс мақомига эга бўлган таълим муассасаларида жамоа шартномалари қабул қилинган бўлса, бу кўрсаткич 2008 йилда 36 тани ташкил этди. 2010 йилга келиб эса уларнинг сони 124 тага етди.

Зиёкорлар ишончини оқлаб

Кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож, кўп болали оилаларга, байналмилал жангчилар, уруш қатнашчилари, Чернобил ҳалокати оқибатида касалликка чалинган таълим ходимларига касба уюшма ташкилоти томонидан 10 миллион 741 минг сўмлик, муассаса маъмурияти томонидан 8 миллион 620 минг сўмлик турли маҳсулотлар ва қимматбаҳо совғалар берилди.

Шу билан бир қаторда ечимини кутаётган муаммолар ҳам бор. Хусусан, бошланғич касба уюшма ташкилотларида меҳнат муносабатлари доирасида ариза ва шикоятлар билан олиб борилаётган ишларни қониқарли деб бўлмайди. Чунки туман бирлашган кўмитасига тушган аризалардан ҳам шу нарсга аёнки, иш берувчи билан ходим ўртасида бузилган меҳнат муносабатларини тиклашда, бевосита бошланғич касба уюшма кўмитасининг аралашуви билан ҳал қилиниши лозим бўлган муносабатлар туманга, ҳатто вилоятга етиб бормоқда...

Конференция давомида касба уюшма бирлашган кўмитаси янги аъзолари ва раиси сайланди. Делегатлар раисликка изланувчан Маҳмадали Қунишов номзодини қўллаб-қувватлашди.

Акмал АБДИЕВ,
«Ishonch» мухбири

Сабоқ-мулоҳаза

Меҳнат яхши, соғлиқ ҳам керак

Касба уюшмаларида муҳим тадбир ўтаётган ҳозирги даврда турли баҳоли ҳоллар учраши табиий. Яқинда тошкентлик 2- гуруҳ ногирони С.Холиқов шундай савол билан муносабат қилди:

— Касбақўм раиси вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик даврида ҳисобот-сайлов конференцияси ўтказиш мумкинми? Сайланмай қолса ишдан озод этиладими?

Иш берувчи, ходим, касбақўм раиси муносабати доимо ҳам силлиқ кечавермайди. Келинг, ўртага қўйилган масала юзасидан бироз фикрлашайлик. Касбақўм сайланадиган орган бўлганлиги учун раис йўқлигида раис ўринбосари ёки касбақўм аъзоси ҳисоб бериши мантиққа зид эмас. Вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик даврида меҳнат шартномаси иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилинишига йўл қўйилмайди деган қонидани сайланадиган органга тадбиқ этиш баҳсли. Бироқ Меҳнат кодексининг 25-моддасига мувофиқ, вакиллик органларидаги сайлаб қўйиладиган лавозимларга сайлангани муносабати билан ишлаб чиқаришдаги ишдан озод этилган ходимларга уларнинг сайлаб қўйиладиган лавозимдаги ваколати тугаганидан кейин аввалги иши (лавозими) берилади, бундай иш (лавозим) мавжуд бўлмаса, аввалгисига тенг бошқа иш (лавозим) берилади.

Вакиллик органлари таркибига сайланган ходимларга тегишли иш (лавозим) бериш имконияти бўлмаган тақдирда улар қонунларда ёки жамоа шартномалари, келишувларида назарда тутилган имтиёзлардан фойдаланадилар. Худди шу каби модда Ўзбекистон Республикасининг амалдаги «Касба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонунида ҳам мавжуд. Унинг 19-моддасига мувофиқ, касба уюшма идораларидаги сайлаб қўйиладиган лавозимларга сайланганлиги туфайли ишдан озод қилинган ходимларга сайлов ваколатлари тугаганидан сўнг аввалги ўз иши (лавозими) берилади, бундай иш (лавозим) бўлмаган тақдирда ўша корхонада ёки ходимнинг розилиги билан бошқа корхонада аввалгисига тенг келадиган бошқа иш (лавозим) берилади.

Тегишли иш (лавозим) бериш имконияти бўлмаган тақдирда олдинги иш жойидаги корхона маъмурияти, корхона тугатилган тақдирда эса касба уюшмаси ходим учун ишга жойлаштириш даврида ўртача иш ҳақини сақлаб қолади, лекин бу муқддат олти ойдан ошмаслиги керак, малакасини ўзгартириш учун ўқий боғида эса бир йил муддатга ўртача иш ҳақи сақлаб турилади.

Энди юқоридаги саволга бевосита жавоб берадиган бўлсак, эҳтимолки, ҳам дарс, ҳам жамоат иши ходим соғлиғига салбий таъсир қилаётганлиги учун яхшилик нуқтаи назаридан бу юмушни бошқа кишига топширишаётгандир. Чунки МКнинг 220-моддасига кўра, ногиронларни тунги вақтдаги ишларга, шунингдек, иш вақтидан ташқари ишларга ва дам олиш кунларидаги ишларга жалб қилишга уларнинг розилиги билангина, башарти улар учун бундай ишлар тиббий тавсияларда тақиқланмаган бўлса, йўл қўйилади.

Шуни ҳам унутмаслик керакки, «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида (янги таҳрири)» Қонунининг 23-24-моддаларига кўра, ташкилотларда банд бўлган ногиронларга ногиронни реабилитация қилишнинг яқка тартибдаги дастурига мувофиқ, зарур меҳнат шароитлари яратиб берилади.

Жамоа ёки яқка тартибдаги меҳнат шартномасида белгиланадиган меҳнат шароитлари, шу жумладан, меҳнатга ҳақ тўлаш, иш вақти ва дам олиш вақти режими, йиллик ҳамда қўшимча таътиллари мўддати норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда назарда тутилганидан кам бўлмаслиги ва бошқа ходимларга нисбатан ногиронларнинг аҳолини ёмонлаштирмаслиги ёки ҳуқуқларини чекламаслиги керак.

Ногирон меҳнат шароитлари одатдагича бўлган ташкилотларда, ногиронлар меҳнатидан фойдаланиладиган ихтисослаштирилган корхоналарда, цехлар ва участкаларда ишлашга, шунингдек, қонун билан тақиқланмаган яқка тартибдаги меҳнат фаолиятини ёки бошқа фаолиятни амалга оширишга ҳақлидир.

Ногиронлиги туфайли ногирон билан меҳнат шартномаси тузишни ёки иш юзасидан уни юқори лавозимга кўтаришни рад этишга, у билан тузилган меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга, ногиронни унинг розилигисиз бошқа ишга ўтказишга йўл қўйилмайди, тиббий-ижтимоий экспертизанинг ҳулоасига кўра, ногироннинг соғлиғи касб вазибаларини бажаришга монелик қилган ёки ногироннинг ёхуд бошқа шахсларнинг соғлиғи ва меҳнат ҳавфсизлигига таҳдид қилган ҳоллар бундан мустасно. Ногирон ўз меҳнат қобилиятини тиклаганидан кейин илгариги ишига ёки шунга тенг ишга жойлаштириш ҳуқуқига эга.

Довуд МАДИЕВ

Фаоллик ошмоқда

Меҳнат фаолиятим давомида кўплаб касба уюшма ташкилотларида ҳисобот-сайловларнинг иштирокчиси бўлганман. Сирасини айтганда, бу йилгилари анча бошқа-ча: меҳнат ахлига ғамхўрликнинг кескин ошганлиги, ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий ҳимояга эътиборнинг кучайтирилгани яққол сезилади. Муҳим жиҳатлардан яна бири, касба уюшма аъзоларининг фаоллиги кескин ошганлиги кўзга ташланади.

Тармоқнинг цех, гуруҳ ва бошланғич ташкилотларида ҳисобот-сайловлар янги-ча талаб даражасида юқори савияда ўтказилди. 31 та йирик ва 38 та кичик корхоналаримизда янги касба уюшма кўмиталари раислари ва ташкилотчилари сайланди.

Шофиркон туман йўл ҳўжалиги пудрат таъмир фойдаланиш давлат корхонаси (ТЙХПТФДК)да бўлиб ўтган ҳисобот-сайлов йиғилишида қайд этилганидек, йўл соҳасида ишловчилар манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда меҳнат шароитларини яхшилаш борасида касба уюшма ташкилоти олиб борган ишларни кўпчиликка ибрат қилиб кўрсатиш мумкин.

Чунончи, касба уюшма кўмитасининг талаби билан асфалт-бетон цехи тўла газлаштирилди. Меҳнат шароитлари яхшиланиб, иш ўринлари шаҳодатдан ўтказилди. Жамоа шартномасида қайд этилган имтиёзлар ходимлар манфаатини ҳимоя қилиб, уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш, фарзандларини кўнгилли дам олдириш учун хизмат қилди. Меҳнатни муҳофаза қилиш масалаларига эътибор оширилди.

Биргина 2009 йилда 40 нафар ишчи-ҳодимга моддий ёрдам кўрсатилди. Касба уюшма фаолларидан 9 нафари моддий рағбатлантирилди. Кам таъминланган оилаларга қурилиш материаллари олиб берилди. Ишчи-хизматчиларнинг ўртача

ойлик маоши бир йилда 1,5 бараварга оширилди. Жамоа аъзолари ғамхўр ва ташаббускор ходим Фахриддин Маҳмудовга ишонч билдириб, уни яна касбақўм раислигига сайладилар.

Шунингдек, Ромитан, Фиждувон, Пешку ва бошқа ТЙХПТФДКимиз, Бухоро йўлчилар малакасини ошириш илмий-тадқиқот ишлаб чиқариш ўқув маркази давлат корхонаси ҳисобот-сайлов йиғилишларида ҳам амалга оширилган ишлар чуқур таҳлил қилинди.

Йиғилиш иштирокчилари жойларда касба уюшма кўмиталари маданий ва спорт тадбирларини ўтказишда айрим камчиликларга йўл қўйилаётгани, жамоавий дам олиш, саёҳатлар уюштиришда етарли аҳамият берилмаётганлиги каби нуқсонларни ҳам айтиб ўтишди.

Биз галдаги вазибаларимизни белгилаш чоғида ушбу фикрларни чуқур ўрганаёلمиз. Муаммони тезроқ бартараф этиш чораларини кўраёلمиз. Мақсадимиз — ҳар бир касба уюшма кўмитаси фаолиятини давр талаблари асосида ташкил этсин. Токи касба уюшма аъзоларига эътибор, ғамхўрлик ва қулайлик кўламлари янада кенгайсин.

Шаҳодат ИХТИЁРОВА,
Ўзбекистон автомобил, дарё, электр транспорти ва йўл ҳўжалиги ходимлари касба уюшмаси Марказий кенгашининг Бухоро вилоятидаги вакили

Етакчи минбари

М и л л и й
кадриятларимиз, урф-одатларимизни асраб-авайлаш ёш авлод қалбида юртга муҳаббат, истиклолга садоқат туйғуларини шакллантириш узтоз-мурабийлар зиммасидаги масъулиятли бурчлардан ҳисобланади.

Саёҳат

Тошкент вилоят касба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгаши ҳар йили юртимизнинг диққатга сазовор жойлари, бўйлаб саёҳатлар уюштириб келади. Яқинда вилоят шаҳар ва ту-

манлари таълим фидойиларидан 420 нафари пойтахтимизда бўлиб, истиклол йилларида амалга оширилган улкан бунёдкорлик ишлари билан яқиндан танишдилар. — Тошкентнинг таниб бўлмас

даражада ўзгариши кўнгилда фахр-ифтихор туйғуларини уйғотди, — дейди зангиоталик Қаҳрамон Эшонхўжаев. — Айниқса, Ҳастимом зиёратгоҳи ва Мустақиллик майдони менда чуқур таассурот қолдирди.

Ўқитувчилар саёҳат давомида, шунингдек, Темурийлар тарихи давлат музейи, «Занги ота» мақбараси сингари юртимиз кўркига кўрк қўшиб турган мажмуаларда бўлишди.

— Бундай саёҳатлар таълим ва фан ходимлари фаолиятига ўзгача куч-ғайрат бағишлаши шубҳасиз, — дейди Тошкент вилоят касба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгаши бўйли мудир Эътиборхон Раҳмонова. — Зеро, ўтмишимизнинг нақадар буюклигини англаган педагогнинг ўз касбига муносабати ҳам ўзгача бўлади.

Ўз мухбиримиз

Муаллимнинг қайтиши

Мақтаби-мизда дадам раҳматли билан кўп йиллар бирга ишлаган. Иноят опа исми м у а л л и м бўларди. «Аёл киши бўлса-да, танти, гурури баланд, олийҳиммат, дастурхони очик, кўп чойини ичганман. Тан-дирдан чиққан заҳоти нон улашиш-дай яхши хислати бор», — дер эди меҳр билан. Тириклик дунёсини эрта тарк этган, гўдак болаларининг камолини кўрмоқ соғинчи вужудини сархуш қилаётган чоғида боқий дунёга йўл олган дадажонимнинг бу онахон ҳақидаги фикрлари қулоғим остида ҳануз жаранглаб турибди. Шу сабаб бўлса керак, у кишига меҳрим бўлакча.

Харқалай, салом-алигим куюқроқ. Бир куни уйига борсам, саксон бешдан ошган онаси келибди. Ажин соя солган юзларида нур бор. Анча суҳбатлашдик, сўзлари жуда маънили.

Хазина топиб олган одамдай қувондим, айтган сўзларининг маъини чақишга, у кишидай камтарин бўлишга интилишим кераклигини англадим.

Орадан кўп ўтмади. Туман марказига бир иш билан борган эдим. Қайтаётганимизда бекатдаги таксичи шошилиш кетишини айтди. Машина ўрнидан кўзгалди. Суҳбатлашиб кетаётган йўловчилардан бири «Фазилат муаллим дунёдан ўтибди, жанозага шошилаяпман», — деб қолди.

Аллақандай туйғу танамни қамраб олди. Бўғзимга недир тикилди. Кўнглимнинг аллақарида нимадир ўзилгандай беҳол сездим ўзимни. Ўша қишлоққа яқинлашдик. Қалпоқ, тўн, белбоғли кишилар шошилиб кетишарди. Биз минган машина кўча чеккасида тўхтади. Ҳамроҳларим уларга қўшилди. Машинада туриб қузатаёпман. Йигирма йил олдин вафот этган дадамни бугун жўнатаётгандай кўзларимда дув-дув ёш. Одамлар бир-биридан талашиб олдинга югураётгандай кўринади. Яқин орада тумонат одам йиғилган бундай маросим бўлмаган бўлса керак. Улар кимгадир устоз,

кимнингдир ота-онасига устозлик қилган муаллим онахонни маълум соатларгагина меҳмон қилган ёғоч отга елка тутмоқ учун шошилмоқда. Қачонлардир қўлларига қалам ушлаб, қоронғу дилларига зиё таратган, дунё илмидан бохабар қилган муаллимга бўлган эҳтиромини, эъзозини лаблари пичирлаб «Фотиҳа» сурасини ўқиб намоен қилаётгандай. Қараяпман-у, кўз олдимдаги воқеалар онахон билан суҳбатлашган онларимни ёдимга солди. Қачонлардир ота-онамга эзгулик ва диёнатдан сабоқ берганлиги учунми ёки ўзи ўта камтарин, хокисор эканлиги учунми, меҳр билан тинглагандим суҳбатини. У киши жуда ўқтам, гапларида ёшлиқнинг ҳарорати бор эди. 60 йил бирга яшаган маслакдоши, Каттакўрғон туманининг энг чекка ҳудудларида аҳоли саломатлиги учун меҳнат қилган, урушнинг сўнгги кунларигача жанг қилиб омон қайтган Доктор бобо (Мамаражаб Муҳаммадиев) ҳақида гапириб бераёпти-ю, кўз ёшлари юзларини ювади. Тўлқинланиб, ёшлик даврларини эслаган сайин антикади. Кўнгил қаримайди деганлари рост экан-да.

Мақолаимиз қаҳрамони Фазилат Эргашева 1923 йили Каттакўрғон туманидаги Қадан қишлоғида туғилган. 1931 йилда 1-синфга кириб, 1939 йилда 7-синфни тамомлаган. Туман халқ таълими бўлими мудири Муқимова ундаги иқтидорни кўриб, ёшлик қиламан деганларига қарамай «саводсизликни тугатиш учун» деб дашти, чекка жой ҳисобланган Янгиободга (ҳозир биз яшайдиган жой) ўқитувчи қилиб юборибди. Онахон шундай ҳикоя қилган эди:

— Мактабда ўзбек ўқитувчилари йўқ, урушдан ногирон бўлиб қайтиб келган рус, татар, қозоқлар бор эди. Халқ оч, шароит оғир. Менга бошланғич синф, она тили, биологиядан дарс беришди. Иш устига иш, қишлоқ советига бухгалтер қилиб тайинлаб қўйилдим. Яқинба кунлари гугурт донаси, ёғ, пайтава йиғар эдик. Болаларга ёзидиган нарсаси йўқ, бозордан чингил сиёҳ олиб, қамишдан ручка ясаб бердик. Солдатлардан келган хат-н ўқиб, ёзиб берадиган йўқ. Хотин-қизлар қўш қўшар, пахта, галла

экар, арава ҳайдарди. Нон йўқ, кунжара қайнатиб ейишга мажбур эдик. Туршак сўриб ҳафталаб ўтарди. Лекин галабага бўлган ишонч одамларни руҳлантириб турар, ҳали ойдин, мунаввар тонглари отмоғига ишонишарди, ҳеч қачон нолишмасди. Шундай қийинчиликлар билан галаба қилдик. Шу мактабда 15 йил ишлаб, кейин кўчиб, ўн йиллик мактабда (ҳозирги 27-мактаб) ишладим.

1952 йили Самарқанд педагогика институтининг тил-адабиёт факультетини сиртдан тугатдим.

1941-1945 йилларда фронт орқасини мустаҳкамлашдаги хизматим учун галабанинг 20, 40, 50 йиллиги медаллари билан тақдирландим.

1970 йилда «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ маорифи аълочиси» нишонини олдим. 1977 йилда нафақага чиқдим.

1994 йилда ҳукуматимиз томонидан «Шуҳрат» медали билан тақдирландим.

Мақтабимиз замонавий жиҳозлар билан тўла. Ўқувчиларнинг формада кийинишлари, одобини кўриб ҳавасингиз келади. Беихтиёр суронли давр болалари билан солиштираман. Қанийди 40 йил орқага қайтиб, ҳавас билан ўқитсам. Пенсияда бўлишимга қарамай, юрагим ёниб-ёниб ишлагим келади. Мактабдаги турли тадбирларга чақиришади. Уруш ветерани Йўлдош ака, 60 йил ҳамнафас, ҳамфикр бўлган маслакдошим Мамаражаб ака (охирати обод бўлсин)лар билан бирга борганмиз. Ҳаётимиз ҳақида гапириб берганмиз, бугунги дориломон кунлар учун шуқорналар айтганмиз.

— Онахон, Доктор бобо билан қандай танишганларингиз ҳақида сўзлаб беринг, — деган эдим.

— Биз у киши урушдан 1945 йил ноябр ойида келгандан сўнг танишиб, турмуш қурганмиз. Аллоҳга беҳисоб шукур, 60 йил бирга яшадик. Бобонгиз, эҳ-ҳе, қанча қийинчиликларни бошидан ўтказмаган дейсиз. 1942 йилда оғир яраланиб, 11 ой даволаниб, ҳам Ленинградда санинструкторликка ўқиб, ўша ерда шифокор бўлиб ишлаган. Кўкрак қафасида 34 та осколка билан 60 йил яшади. Галабанинг 60 йиллигига 3-4 ой қолганда фоний

дунёдан боқий дунёга кетди.

Соғлиқни сақлаш аълочиси, йигирмадан ортик орден-медал олган. У киши билан беш фарзанд ўстирдик. Ўттиздан ортик невараси, йигирмадан ортик чеварамиз бор, омон бўлишсин. Қизларим Иноят адабиётчи, пенсияда, Раъно шифокор, Фароғат адабиётчи, ўғилларим Ҳусан, Зафарлар пахтакор. Мендек бахтли она бўлмаса керак. Чунки минг-минглаб ўқувчиларим — менинг болаларим.

Элимиз эъзозлайди, қадрлайди. Шунинг учун ҳам бахтли онаман деб мактангим келади-да, — деб тугатгани суҳбатини.

Ҳаёлан суҳбатлашаман. Ҳа, онахон, қанчалик бахтли инсон экансиз. Сиз билан суҳбатлашганимга икки ойча бўлса-да, ҳали уни қогозга туширишга улгурмагандим. Яхши мақола тайёрлаб сизга кўрсатмоқчи эдим, улгурмадим-а.

Ҳозир ўша ўзингиз айтган минглаб ўқувчиларингиз сизни боқий дунёга қузатаётир. Ҳаёлимда жонланган суҳбатга кўз олдимдаги воқеалар аралашиб, тушуниб бўлмайдиган ҳолатга тушдим. «Бу дунёда муаллимнинг қайтишидай чиройли қайтиш бўлмаса керак», — деган фикр туғилди. Илоҳим, охиратингиз обод бўлсин!

Беихтиёр қуйидаги сатрлар қогозга кўчди:

*Юракларни яралади бугун тигмас,
Айрилиқнинг алангаси олов ёқиб.
Қўштепаннинг кўчасига одам сизмас,
Тобутингиз бораётир қалқиб-қалқиб.*

*Қузатади минглаб кўнгил елка тутиб
Вужудингиз меҳмон қилган ёғоч отга.
Эҳтиромин, эъзозини ичга ютиб,
Кўзларида баён айлар сиздай зотга.*

*Меҳрингизнинг булоғидан сув бергансиз,
Қуёш кулган зиётаб дилларида.
Маърифатнинг бўстонида гул тергансиз,
Ифор сочиб Кўнгил деган йўлларида.*

*Бахш этгансиз кўзларингиз нурларини,
Бўлгансиз осмондаги йўлчи юлдуз.
Тумор қилиб сўзларингиз дурларини,
Юрак бўзлаб бораётир бугун сизсиз...*

Азиза БОЙМУРОДОВА,
Каттакўрғон туманидаги
28-мактаб директори

Бир мўйсафид кўча бўйлаб ҳаёлга чўмганча кетар экан. Караса, бир гуруҳ одамлар тобут кўтариб бораётган эмиш. Мўйсафид фотиҳага қўл очиб, «Худо раҳмат қилсин», — дебди. Сўнг ёнида турган кишига қараб: «Тобутдаги тирикми ё ўлганми?» — деб сўрабди. Ҳалиги киши «Нима деяпти бу ақлини еган чол?» деган ҳаёлда унинг саволига жавоб ҳам бермай, қўлини силтаганча йўлига равона бўлибди. Уйига келгач, воқеани хотинига айтиб берибди.

Умрлар бўладишми...

— Ия, отаси, — дебди хотини. — Ўша одам сизга жуда ақли гап айтибди.

— Нимаси ақлли экан? Сен ҳам қизиқ гап айтдинг. Ахир тобутда тирик одамни олиб кетишмайди-ку!

— Йўқ, отаси, ўша мўйсафиднинг гапида катта маъно бор. Иложи бўлса, ўша одамни топиб, этагидан маҳкам ушланг, ўзингизга пир қилиб олирг. Мўйсафид «Бу одам тирикми ё ўликми?» деганда, марҳумнинг ўзидан сўнг қоладиган, номини шарафлайдиган фарзандлари, одамларга қилган яхшиликлари, ё бўлмаса битган китоблари борми?» демоқчи бўлган.

Ушбу ҳикоятни ҳар гал ўқиганимда атоқлиадиби-

миз Максуд Шайхзоданинг қуйидаги сатрлари дилимдан ўтади:

*Умрлар бўладики, тиригида ўлиқдир,
Умрлар бўладики, мангуликка*

тирикдир.

Дарҳақиқат, шундай инсонлар бўладики, дунёдан ўтиб кетса-да, қилган яхшиликлари билан асрлар оша яшайверади. Юқориқичик туманидаги Усмонобод қишлоғида таваллуд топиб, тўшакка михланганча ҳаёт учун курашган матонатли шоир Санобар Умарова ҳам 53 йил умр кўрган бўлса-да, ажойиб шеърлари билан ўзига мангу ҳайкал қўйиб кетди. У ҳамиша яхшиларга ёндашиб яшади. Ижод дарди ила тунларни тонгга улади. Озми-кўпми ижоди би-

лан ватанига, одамларга сидқидилдан хизмат қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

Шу мақсадда тинмай изланди, янги-янги шеърлар ёзди. Машқлари газеталарда тез-тез босилиб турди. Айниқса унинг туманимиз кўзгуси бўлган «Суръат» газетасида «Менинг ватаним», «Одамлар», «Шодлик ва қайғу» каби шеърлари, «Садоқат» дostonи чоп этилганда, кўплар завқ-шавқ билан ўқиганди. Кейинчалик унинг шеърлари «Саодат», «Гулистон», «Ёшлик», «Шарқ юлдузи», «Мухбир» каби журналларда, «Тошкент ҳақиқати» газетасида чоп этилди.

Санобар Умарова «Одамлар» деган шеърида шун-

дай ёзган-ди:

*...Тасаввур этолмам ҳаётим сизсиз,
Сизни деб талпинар доим юрагим.
Майли, умрим бўлсин қисқа ё узун,
Яшашимдан бордир битта тилагим:
Турли тасодифлар учрасин, майли,
Майли ўтти хижрон, майлига фироқ.
Яхши-ёмонимдан айрилай, майли,
Фақатгина сиздан бўлмайин йироқ...*

Санобар опанинг хонадонига тез-тез бориб турардим. Ҳар борганимда опа худди йўқотган нарсасини топиб олгандек қувончи ичига сиймай кетарди.

Эсимда, бундан роппароса ўн беш йил аввал устоз менга ўзининг «Чорла, истиқбол» номли илк шеърий тўпламини дастхат ёзиб совға қилган эди. Яна бир борганимда Тохир Малик,

Архив

Қўлпон Эргаш, Қутлибека Раҳимова, Саломат Вафоевалар келиб, иккинчи шеърий тўпламини чоп этиш учун олиб кетишганини фахр билан айтганди. Ўзбекистонимиз истиқлолига эришган куни ёш боладек қувонганлари ҳануз ёдимда.

Ўлим ҳақ экан. Ундан ҳеч ким қутулолмайди. Шафқатсиз ўлим сеvimли устозимиз Санобар Умаровани ҳам орамиздан эрта олиб кетди. Лекин унинг дилбар шеърлари кўпларнинг дилида қолди.

Латифжон МАНСУРОВ,
Ўзбекистон ёзувчилар
уюшмаси аъзоси

«Таълим ҳамма учун» дастури — амалда

Хар қандай халқнинг маънавияти шу жамиятда яшовчи ногиронларга бўлган эътибор билан белгиланади.

«Таълим тўғрисида»ги қонуннинг 23-моддасида бу тоифа болалар учун мажбурий таълим олиш ҳуқуқи худди соғлом тенгдошлари каби тенглиги белгилаб берилган. Шунингдек, «Таълим ҳамма учун» дастури ҳамда Халқ таълими вазирлиги томонидан имконияти чекланган болалар учун инклюзив таълим низоми тасдиқланган бўлиб, махсус таълим тизимида кенг жорий этилаётир.

Маъданчилар шаҳри Зарафшон халқ таълими бўлими томонидан ҳам махсус ёрдамга муҳтож, имконияти чекланган, айниқса, тўшақда ётиб қолган болажонларга соғлом тенгдошлари каби умумтаълим мактаблари ҳамда уйда якка тартибда таълим-тарбия беришга катта эътибор қаратилмоқда. Мактабимизда ҳам ана шундай якка тартибда ўқитиладиган ўқувчилардан 3 нафари бошланғич синфда якка тартибда таълим олаётир. Уларга алоҳида ўқитувчи ажратилган бўлиб, режа асосида таълим-тарбия бериб келинмоқда. Болакайларнинг бири жисмоний, икки нафари руҳий нуқсонга эга бўлганлиги сабабли ўз уйида ўқитиш йўлга қўйилган.

Хар бир ота-она фарзандини илмли, ҳунарли бўлиб элга наф келтиришини орзу қилади. Аммо фарзанди ногирон бўлиб қолганлигини сезгандан сўнг, «Наҳотки, фарзандим мактабда ўқий олмаса, ахир у эрта бир кун қандай яшайди» деб умидсизликка тушиб қолади. Ана шундай ногиронларни ҳам мажбурий таълимга жалб қилиш мактабнинг вазифасидир.

Мана бир мисол. Ёзда рўйхатга олиш жараёнида ҳудудимизда яшовчи Шаҳноз исмли қизалоқни болаликдан ногирон эканлиги маълум бўлди. Унинг онаси Гулшан Йўлдо-

шова билан дилдан суҳбтлашдим. Шифокорларнинг эътиборсизлиги туфайли фарзандининг юролма қолганидан кўнгли ўксик она аввалига, «Ўзи кўмакка муҳтож бўлса, ўқиб ким бўларди?!» деб эътироз билдирди. Ҳукуматимизнинг ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларга ғамхўрлиги, бу борада амалга оширилаётган ишлардан сўзлаб бердим. Иккинчи борагинида оила аъзолари фикримни маъқуллашди. Она-бола билан етаклашиб шифокору мутахассислар кўригидан ўтдик. Аниқ ташхис остида берилган тиббий маълумотнома ҳамда шаҳар ХТБ қошидаги ташхис маркази мутахассислари тавсияси билан қизалоққа якка тартибда таълим бериш юзасидан қарор чиқди. Билимлар кунда қизалоққа Президент совғалари билан бирга парта ва мактабимиз томонидан уюштирилган моддий ёрдамни олиб унинг хонадонига кириб бордик. Кўнгли ўксик қизалоқнинг юрагида шу кун оғтиб чарақлагандай бўлди. Ота-онаси-ю қариндошларининг секинчилиги айтмайсизми! Шу кун бу хонадонда тўй бўлди десам янглишмайман. Қизалоқни нафақат байрамларда, балки имкон қадар тез-тез йўқлайдиган бўлдик. Унинг ўқиши учун уйдан алоҳида хона ажратилди. У худди мактаб синфхоналаридек безатилди. Шаҳноза ҳаммамизнинг севиқли қизимизга айланди.

Нурли манзиллар сари...

Уйда якка тартибда ўқитишдек хайрли ишга ёш ва ташаббускор ўқитувчимиз Гулноза Қаюмова жалб этилган. У алоҳида иш режаси асосида ҳар бир болага ҳафтасига 8 соатдан дарс беради. Педагогизмининг изланишлари самараси сифатида болакайлар ёзиш, ўқишни ўрганиб, мустақил равишда математикани ўзлаштириб бормоқда.

Бундай юраги синиқ, хаста болаларни ўқитиш ўқитувчидан катта маҳорат ва билим, қолаверса, меҳр-саховат ва бағрикенгликни талаб қилади. Гулнозахон эса битта ўқувчи учун ҳам иш режаси тузиб, дарсни мароқли ва болани қизиқтирадиган ўйинлар, кўргазмалар воситалар асосида ўтишга ҳаракат қилади. Энг муҳими, у кўпроқ ўқувчисининг кайфияти ва соғлиғига эътибор қаратади. Хасталикка чалинган бу каби болакайлар ҳавонинг оддий ўзгаришига ҳам сезувчанлиги ортиб, саломатлиги салбий томонга ўзгариши мумкин. Ёш ўқитувчи бундай пайтда кайфиятни кўтарадиган ўйинлардан фойдаланади. Ўқувчисини табиат қўйнида сайр қилдириб, теварак-атрофдаги дов-дарахт, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси билан таништиришга ҳаракат қилади. Ўз касбини севагани боис Гулнозага бу каби ноқулайликлар сезилмайди. Ўқитувчилари илм-ҳунарга ўргатаётганидан се-

виниб, янада самарали ҳаракат қилади.

Унинг дарсларини кузатиб хайрон қолам. Баъзи ўқитувчиларни ҳатто ундан тажриба ўрганиши учун дарс кузатишга олиб бораман. Шаҳноза Облоқулова — 2 синфда, Мавлуда Фармонова эса 3 синфда ўқияпти. Улар бугун мактабга ўқиётган тенгдошлари ортидан ҳавас билан қараб қолмайди, аксинча, ҳукуматимиз ғамхўрлиги билан якка ўзи уйда тажрибали педагогдан таълим-тарбия олади.

Яқинда мактабимизда «Уйда якка тартибда таълим бериш ишларини такомиллаштириш» мавзусида шаҳар ўқитувчиларининг ўқув семинари ташкил этилди. Ўқитувчиларимизнинг бу борадаги фаолияти тажриба сифатида ўрганилди. ХТБ мутахассислари томонидан фаолиятимиз ижобий баҳоланди.

Бош таълим услуб бирлашмасида «Якка тартибда таълим беришда педагогик технология усулларида фойдаланиш» мавзусида давра суҳбати ўтказилди. Бугун барча интилишларимиз: «Умидсизликдан етукликка» деган эзгу мақсадга хизмат қилмоқда.

Матлуба ТҲҲОЖОНОВА,
Зарафшон шаҳридаги
2-умумтаълим мактаби
ўқув-тарбиявий ишлар бўйича
директор ўринбосари

Ёшларга ғамхўрлик — келажакка ғамхўрлик

Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Бухоро вилоят кенгаши ўз сафига 144544 нафар аъзони бирлаштирган бўлиб, аъзоларнинг 12587 нафарини талабалар, 64279 нафарини касб-ҳунар коллежлари ва академик лицей ўқувчилари ташкил этади.

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида ижтимоий ҳимояга муҳтож 203 нафар кам таъминланган, кўп болали оилалар, кўмакка муҳтож ёшлар, ногиронларга моддий ҳамда маънавий ёрдам кўрсатилди ва бунга 9 млн. 400 минг сўм маблағ сарфланди. Фарзанди 2 ёшдан 3 ёшга тўлгунга қадар бўлган 31 нафар онага 1 млн. 491 минг сўм моддий ёрдам кўрсатилди. Уйда таълим олаётган ногирон болаларга ўқув қуроллари, кийим-кечак, спорт кийими олиб берилди. Ушбу мақсадда касаба уюшма бюджетидан 3 млн. 825 минг сўм маблағ ажратилди.

Иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш мақсадида таъсис этилган вилоят кенгашининг устама стипендияларига олий ўқув юртларининг 5 нафар талабаси, ўрта махсус касб-ҳунар таълими тизимининг 20 нафар ўқувчиси, кам таъминланган ходимлар-

нинг 100 нафар аълочи ўқувчи фарзандлари, 32-Меҳрибонлик уйининг 5 нафар тарбияланувчиси сазовор бўлди. Баркамол авлод йили муносабати билан 50 нафар ёш, ташаббускор бошланғич касаба уюшма кўмита раислари ва касаба уюшма ташкилотчиларини рағбатлантириб бориш мақсадида «Касаба уюшма фидойиси» мукофоти таъсис этилди.

Дастур тадбирларида ёшлар саломатлигини муҳофаза қилишга катта аҳамият берилган бўлиб, Бухоро давлат университети, Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институти қошидаги санаторий-профилакторийларда 796 нафар талабани соғломлаштириш режалаштирилган. Ҳозирги кунга қадар 186 нафар ёшлар шундай имкониятга эга бўлди.

Ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, маънавий дунёқарашини ўстириш, жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб

қилиш, уларни турли иллатлар ҳавфи ва зарарли таъсирлардан ҳимоя қилиш мақсадида, бир қатор ишлар амалга ошириляпти. Вилоят ўрта махсус касб-ҳунар таълими муассасалари ўқувчи-қизлари ўртасида «Қизлар давраси» ҳамда Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институтида «Санамлар сарвари», Ромитан туман 23-умумий ўрта таълим мактабининг ёш ўқитувчилари ўртасида «Рўзгор мактаби» мавзуларида кўрик-танловлар, Шофиркон туманидаги 18-, Бухоро туманидаги 42-мактабда шоирлар билан учрашувлар ўтказилди. Вилоят мусиқали драма театрида «Ёшлар соғлом турмуш тарзини танламоқда» мавзусида тadbир ташкил этилиб, тамаки чекиш, алкогольли ичимликлар истеъмол қилиш, гиёҳвандликнинг зарарли оқибатлари ҳақида давра суҳбати ўтказилди ва «Тавба» спектакли намойиш этилди.

Барча туман умумтаълим

муассасаларидаги ёш хотин-қизлар ўртасида «Жисмоний баркамоллик — гўзаллик рамзидир» шиори остида шахмат-шашка, стол теннис бўйича «Наврўз» байрами муносабати билан туман, шаҳар ўқув таълим муассасаларида ҳамда олий ўқув юртлари талабалари ўртасида волейбол, мини-футбол, миллий кураш спорт турлари бўйича мусобақалар ташкил этилди.

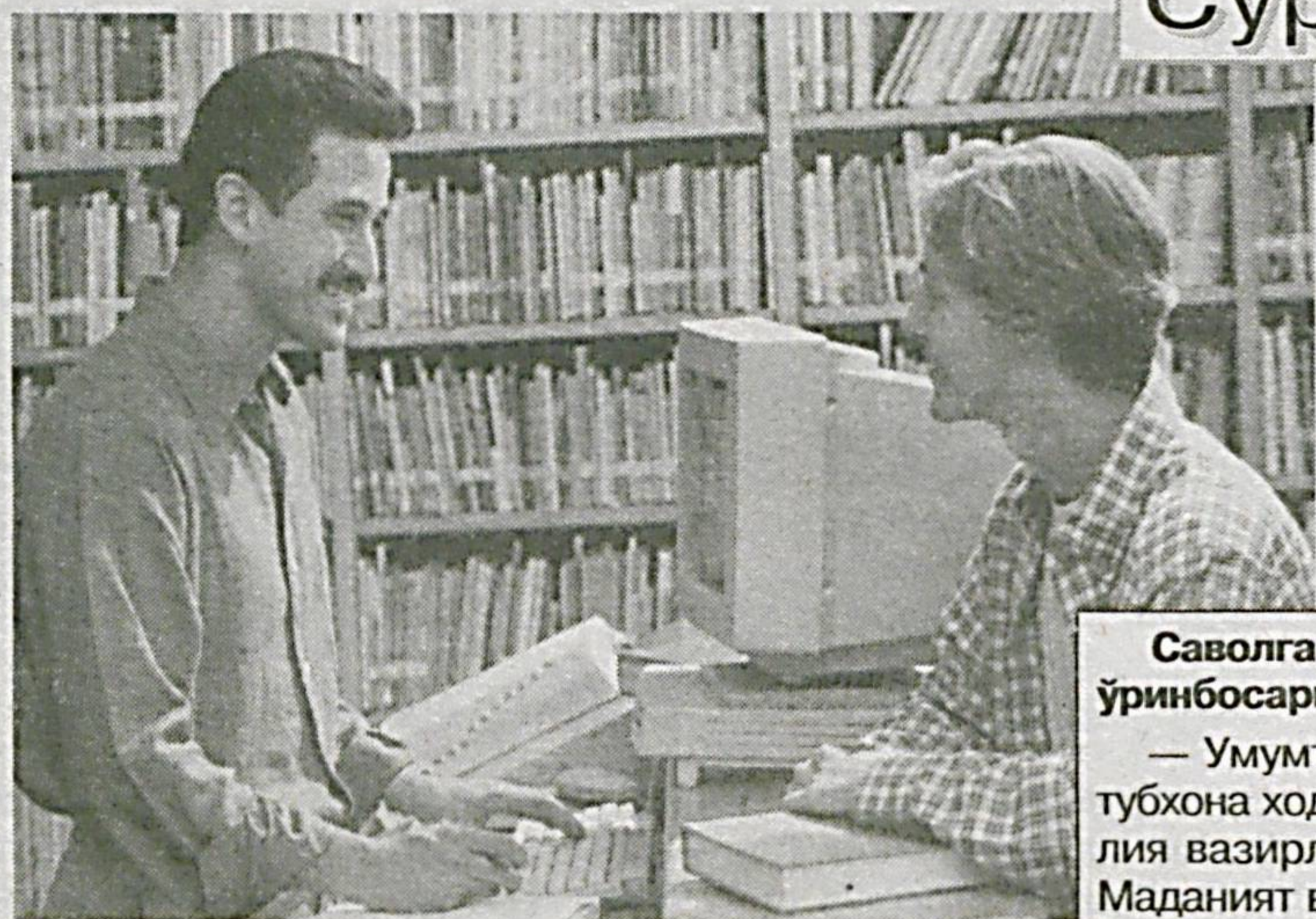
Давлат дастурига асосан, тармоқ ташкилотларимиздаги 750 нафар ишчи-ҳодим, 350 нафар талаба ва ёшлар учун Шаҳрисабз, Бухоро, Самарқанд каби тарихий шаҳарларга саёҳатлар уюштириш назарда тутилган. Баҳорги таътил кунларида узок кишлоқ ҳудудларида яшовчи 550 нафар ўқувчи ва 520 нафар ёш ўқитувчи Бухоронинг тарихий обидалари бўйлаб саёҳатда бўлиб

қайтишди.

Вилоят кенгаши ва унинг тасарруфидаги касаба уюшма ташкилотлари олдида талаба, ўқувчи-ёшлар ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтириш, тузилган жамоа келишувлари ва жамоа шартномаларининг тўлиқ бажарилишига эришиш, айниқса, ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, ўқиш, яшаш ва дам олиш шароитларини яхшилашга кўмаклашиш, маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини такомиллаштириш каби бир қатор долзарб вазифалар турибди. Бу фаолият кўлами янада кенгайди, деганидир.

Райхон НОСИРОВА,
Таълим ва фан
ҳодимлари касаба
уюшмаси Бухоро вилоят
кенгаши раиси
ўринбосари

Сўраган эдингиз...

Олий маълумотлиман. 14-умумтаълим мактабида кутубхона мудирининг сифатида ишлаб келмоқдаман. Иш ҳақим қанча бўлади ва қайси ҳужжат асосида тайинланиши керак?

Н. САНГИНОВ,
Фарғона вилояти

Саволга Халқ таълими вазирининг ўринбосари О.СОБИРОВ жавоб беради:

— Умумтаълим муассасаларидаги кутубхона ходимларининг ойлик маоши Молия вазирлиги билан келишилган ҳолда Маданият вазирлиги томонидан 1996 йил 2 апрелда тасдиқланган кутубхона ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш Ягона тариф сеткасида кўрсатилган тариф разряди асосида белгиланади. Ушбу тариф сеткасида асосан олий маълумотга эга бўлган кутубхона мудирига 6-тариф разряди асосида (148497 сўм) ҳақ тўланади.

Информатика фани ўқитувчисиман. 3 ойдан ортиқ бўлим мудирининг вазифасида ҳам ишлаганман. Бу меҳнат дафтарчамга ҳам киритилган. Бу хато ҳисобланадими? Қандай тўзатиш мумкин?

Й.ИСМАТУЛЛАЕВ,
Музробот тумани

Буйруққа биноан киритилган ёзув хато ҳисобланмайди. Мабодо, ўзгартириш киритиш лозим топилса, қуйидаги асосда амалга оширилади.

Бу ҳолат «Меҳнат дафтарчаларини юритиш тартиби тўғрисида йўриқнома» билан тартибга солинади. Шунга мувофиқ, ходимнинг иши ёки бошқа доимий ишга ўтказилиши ва шу қабилар ҳақидаги тўғрилланган маълумотлар буйруқнинг асл нусхасига айнан мос бўлиши керак. Агар буйруқ йўқолиб қолган бўлса ёки у ходим бажарган ишга номувофиқ бўлган тақдирда, меҳнат дафтарчасидаги иши ҳақидаги маълумотлар бажарилган ишни тасдиқловчи бошқа ҳужжатларга асосланиб тўғрилаб ёзиб қўйилади. Гувоҳлар кўрсатмаси меҳнат дафтарчасига ўзгартиш киритиш учун асос бўлолмайди. Меҳнат дафтарчасининг «Иши тўғрисидаги маълумотлар» бўлимида илгариги ёзилган хато ёки ноаниқ ёзувларни чиқариб ўчиришга йўл қўйилмайди. Масалан: иши тўғрисидаги ёзувларни ўзгартириш зарур бўлиб қолган ҳолларда 3-устунда ёзувнинг тегишли тартиб сони ва санаси кўрсатилгандан сўнг «...тартиб сонли ёзув бекор қилинди. Қуйидаги иш (лавозим)га қабул қилинди» деб ёзиб қўйилади ва 4-устунда меҳнат дафтарчасига киритилган тўғри ёзувга тааллуқли бўлган буйруқ (фармойиш)нинг сон рақами ва санаси ёзилади.

Меҳнат дафтарчасига ходимнинг ёзма аризасига биноан ўриндошлик иши тўғрисидаги маълумот ходимни ўриндошлик асосида ишга қабул қилган иш берувчи чиқарган буйруққа мувофиқ асосий иш жойидаги иш берувчи томонидан ёзилади. Унинг ишдан бўшаганлиги тўғрисидаги маълумот ҳам худди шу тарзда ёзиб қўйилади.

Ўрта мактабда психолог лавозимида ишляпман. Нукус давлат педагогика институтининг мактабгача таълим, педагогика ва психология бўйича тўлиқ курсини тугатганман. 1994 йили менга мактабгача таълим, педагогика ва психология ўқитувчиси, тарбиячиси квалификацияси берилган. Мен ушбу диплом билан мактабда ишимни давом эттиришим мумкинми?

Д. ЕРЕМБЕКОВА,
Нукус шаҳри

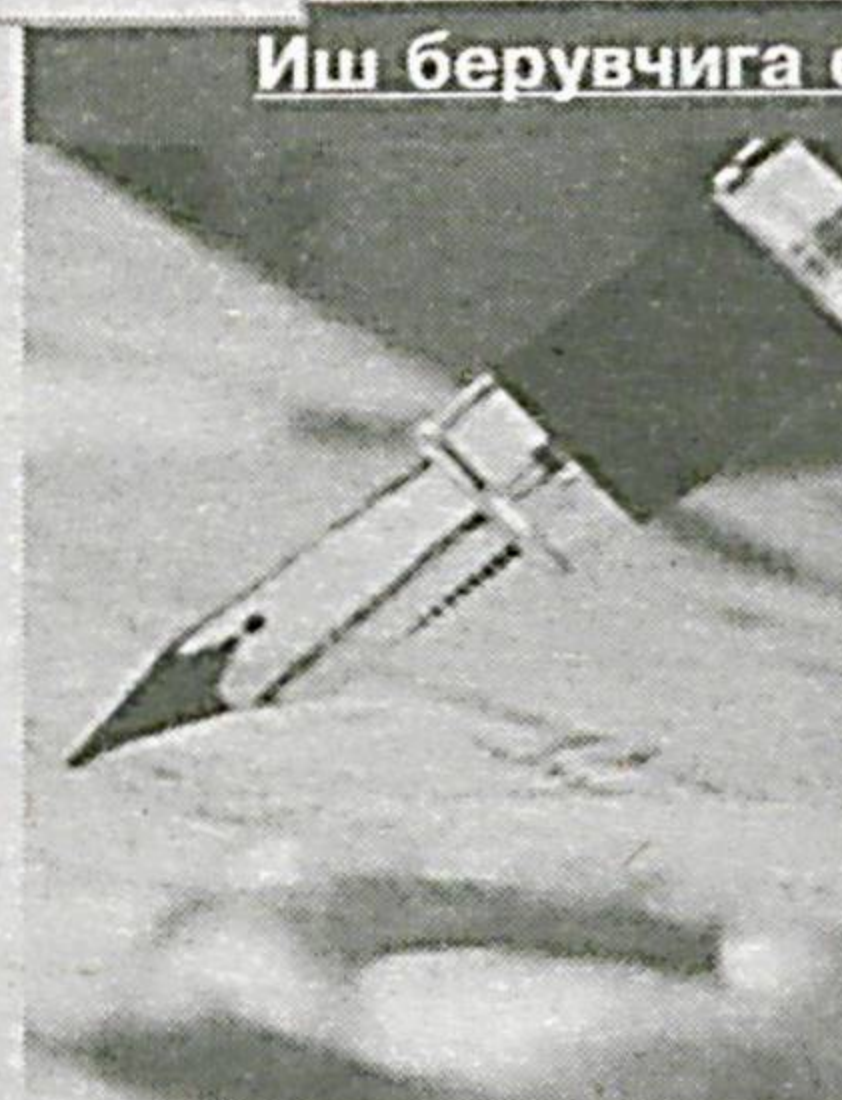
Кўриниб турибди, сиз мактабгача таълим ихтисослигига эгасиз. Ушбу муассасада ишлашингиз мумкин. Агар мутахассис бўлмаса, шартнома асосида бошқа жойда ҳам фаолият кўрсатишингиз мумкин. Бу ҳақда қонунларда нима дейилади? Мактабгача таълим муассасаси белгиланган давлат нормативларига ва мактабгача таълим муассасасига қўйилган талабларга мувофиқ болаларни тарбиялашни,

ўқитишни, уларга қараб туриш ва парвариш қилишни ҳамда соғломлаштиришни таъминлайди. Мактабгача таълим муассасасида болалар, ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар ва педагог ходимлар таълим жараёнининг қатнашчилари ҳисобланади. Тегишли педагогик маълумотга, касбий тайёргарликка ва юсак ахлоқий сифатларга эга бўлган шахслар педагогик билан шуғулланиш ҳуқуқига эга.

Мактабнинг ўқув-тарбия жараёнига ва кундалик фаолиятига бевосита раҳбарликни директор амалга оширади. Жумладан, кадрларни жой-жойига қўяди, кабинет ва устахона мудирларини, ота-оналар (уларнинг ўрнини босувчи шахслар) ва ўқувчилар фикрини ҳисобга олган ҳолда синф раҳбарларини тайинлайди, маъмурий ва педагогик, ўқув-тарбиявий ва хизмат кўрсатувчи ходимларни ишга қабул қилади ва ишдан бўшатади.

Иш берувчига етказилган моддий зарарни ундириш тартиби қандай?

Замира МАЪРУФОВА,
Фарғона вилояти

Меҳнат кодексининг 206-моддасига мувофиқ, иш берувчига зарар етказишда айбдор бўлган ходим уни ихтиёрий равишда қисман ёки тўлиқ тўлашга ҳақли.

МКнинг 201-моддасида ходимнинг моддий жавобгарлиги чегараси белгиланган, яъни ходим етказилган зарар учун ўзининг ўртача ойлик иш ҳақи дои-

расида моддий жавобгар бўлади.

МКнинг 202-моддасига кўра, етказилган зарар учун қуйидаги ҳолларда:

- 1) махсус ёзма шартнома асосида унга ишониб топширилган бойликларнинг сақланишини таъминламаганлик учун;
- 2) бир галлик ҳужжат асосида олинган бойликларнинг сақланишини таъминламаганлик учун;
- 3) қасддан зарар етказилганда;
- 4) алкоғолли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсиридан мастлик ҳолатида зарар етказилганда;

5) ходимнинг суд ҳукми билан аниқланган жиноий ҳаракатлари натижасида зарар етказилганда;

6) тижорат сирлари ошкор этилганда ходимга тўлиқ моддий жавобгарлик юклатилади.

ФКнинг 98-моддасига кўра, фуқаролик қонун ҳужжатлари хизмат ёки тижорат сири бўлган ахборотни, башарти бу ахборот учинчи шахсларга номаълумлиги сабабли ҳақиқий ёки нисбий тижорат қиммати эга бўлган, қонун йўли билан ундан эркин баҳраманд бўлиш мумкин бўлмаган ҳамда ахборот эгаси унинг махфийлигини сақлашга доир чоралар кўрган ҳолларда ҳимоя этади.

МЖТКнинг 38-моддасига биноан маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этиш оқибатида жисмоний шахсга, корхона, муассаса, ташкилотга, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи ёки давлатга етказилган мулккий зарар белгилаб қўйилган энг кам иш ҳақидан кўп бўлмаса, орган (мансабдор шахс) жазо қўллаш пайтида айбдор бу зарарни қоплаши тўғрисидаги масалани ҳам ҳал этишга ҳақлидир, маъмурий ишлар бўйича судья эса бу масалани етказилган зарар миқдоридан қатъи назар ҳал қилаверади.

Бошқа ҳолларда маъмурий ҳуқуқбузарлик натижасида етказилган мулккий зарарни қоплаш фуқаролик-ҳуқуқий тартибида ҳал қилинади.

Ўн саккиз ёшга тўлмаган ходимлар фақат қасддан етказилган зарар учун, алкоғолли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсиридан мастлик ҳолатида ёки жиноят содир этиш натижасида етказилган зарар учун тўлиқ моддий жавобгар бўлади.

Ходим ва иш берувчининг келишувига биноан зарарни муддатни кечиктириб қоплашга йўл қўйилади. Бундай ҳолда ходим иш берувчига тўлов муддатларини аниқ кўрсатиб, зарарни қоплаш ҳақида ёзма мажбурият олади. Агар зарарни ихтиёрий равишда тўлаш ҳақида ёзма мажбурият олган ходим меҳнатга оид муносабатларни бекор қилса ва зарарни тўлашдан бўйин товласа, қарзнинг узилмай қолган қисми нотариал идораларнинг ижро ҳужжатлари асосида ундирилади.

Иш берувчининг розилиги билан ходим етказилган зарарни қоплаш учун унга баҳоси тенг мол-мулк бериши ёки бузилган мол-мулкни тузатиб бериши мумкин.

Ҳуқуқ ва халқаро ҳаёт бўлими

Қонун—барчага баробар

Фойда кўраман деб...

Инсон табиати қизиқ. Биноидек ишлаб, рўзгорини таъминлаб турган бўлса-да, яна ҳам кўпроқ пул топишга интилади. Бунинг учун ҳатто эгри йўлдан ҳам қайтмайди.

Олмалик шаҳар давлат солиқ инспекциясида рўйхатдан ўтган, чакана савдо билан шуғулланиш учун гувоҳнома олган Абдували Ҳақимов кўп қатори тинчгина ишлаб юрганди. Бир кун уни Ёқуб исмли киши йўқлаб келди. Салом-алиқдан кейин мақсадга кўчиб қўяқолди:

— Абдували ака, арзон нархда «окорачка» бор.
— Ҳужжатлари борми?
— Ака, осмондан тушмагансиз-ку!

Сизга арзон нархда деяпман. Лекин сифатига гарантия бор. Тўрт ярим тоннага яқин. Кечагина кириб келди.

Абдували Ёқубнинг гапларидан товук оёқларининг божхона орқали эмас, айланма йўллар билан мамлакатимизга олиб келинганини дарров пайқайди. Фақат товарнинг кўпчилиги уни бироз ўйлангандан қўйди. Шунча «окорачка»ни дўконига жойлаштириши даргумон. Текшир-текширда дарров кўзга ташланиб қолиши мумкин. Нима қилса бўлади?

— Нима қиламиз? Келишамизми?
— Ёқуб уни шошира бошлади.
— Нархини келишсак бўлди, —

Абдували миясига келган режадан руҳланиб кетди.

Товук оёқларини дўконининг орқасидаги гаражига туширади. Ҳозир қиш пайти бўлса, ҳидланиб қолмайди. Оз-оздан дўконга чиқариб сотаверади. Ҳеч ким сезмайди.

Хуллас, савдо пишди. Тўрт тонна-ю 350 кило «окорачка» 18 миллион сўмга сотиладиган бўлди. Фақат Абдували шерик сифатида таниши Фолиб Икромжоновни ҳам қўшди. У 18 миллионнинг беш миллионини беради.

Белгиланган кунни Ёқуб тўрт ярим тоннага яқин гўштни Абдувалининг гаражига жойлаб, 18 миллион-

ни олиб кетди. Абдували товарни оз-оздан дўконга чиқариб, сота бошлади. Лекин ордан икки кун ҳам ўтмай, савдога путур етди. Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖДЛҚК

департаментининг Тошкент вилоят бошқармаси ходимлари томонидан Абдували Ҳақимовнинг гаражиди текширув ўтказилди. Текширув натижасида, А.Ҳақимов сотиб фойда кўриш мақсадида, сифати ва келиб чиқиши ҳақидаги ҳеч қандай ҳужжати бўлмаган катта миқдордаги товук оёқларини Ёқуб исмли шахсдан 18 миллион сўмга олганини тан олди. Унга ва фойдадан умидвор бўлган шериги Фолиб Икромжоновга нисбатан суд тегишли жазо тайинлади.

А. АЗЛЯРОВ,
департаментнинг Тошкент вилоят бошқармаси бўлим бошлиғи

Биз улуг боболаридан улуг мерос олган улуг миллатмиз. Замона тўфонлари сабаб бўлиб, баъзан ўша улуг меросимизни бой бергандек бўлдик. Баъзан эса маънавий хазиналаримизни кимлардир очикча, кимлардир яширинча топтади. Уларни биздан айри қилмоқчи бўлди. Баъзан ўзимиз-да уларни қадрлай олмадик. Элимиздан чиққан нокаслар қанча...

Шукурки, унутилган, топталган қанча анъаналаримиз, маънавий қадриятларимиз тикланди,

икки ёш ўз бахтини излаб, бошқа-бошқага кўнгил қурмағурни топшириб юборишади. Филм «эжодкор»лари бу билан шахс эркинлигини тарғиб қилмоқчидай гўё: ёқмай қолса бошқаси билан кетавер. Сен эркин одамсан! Эркинни ҳеч қачон жиловлама! Аслида эса филмда тарғиб қилинаётган шайтоний эрк, ҳаёсизлик ҳеч бир миллатга наф келтирмайди. Бу гоёларни тарғиб қилишдан кимлар манфаатдор эканлигини такрорлаб ўтишим шарт бўлмаса керак.

Филмни томоша қилгач, болалигимда рўй берган бир воқеа ёдимга тушди. Қишлоқда ўсганман. Биласиз, қишлоқда деворлар уланиб ке-

ну... Отамнинг уюлган бароқ қошларини эслаб, жимгина уйга кириб кетаман. Бу деворлар кўп, жуда кўп нарсаларни асраб қолганини энди-энди англаяпман.

Ажнабий ўртоғим бор. Унга шу ҳақда савол бердим. Жавоби антика бўлди: чунки, сиз ўзбеклар, нималаринг бўлса, барини яширишга ҳаракат қиласизлар. Сизларга очиклик етишмайди.

Эҳ, ошна-я! Ўзбек хотин-халажини бегона кўздан асрашга ҳаракат қилади холос. Эрақлар билан теппа-тенг ичишадиган, айтишадиган аёл бизда аёл ҳисобланмайди. Очик-сочикликни-ку, қўявер. Биз

Кимдир қайсидир кафенинг зўр хизмат қилишини уқтиришга уринар, кимдир қайсидир «ресторон»нинг таомномасида минг хил овқат борлигини оғиз кўптириб мақтарди. Шунда гурунглариимизга унча қўшилавермайдиган, фақат сўраганингагина жавоб берадиган бир ўртоғимиз таклиф билдирди: «Битта чойхона бор. Бемалол масаллик обораб, ўзимиз ош қилсак бўлади. Чорпояда ёнбошла-а-б, ошнинг устидан чой ичишга нима етсин?!». Ҳамма жим бўлди. Менимча, барчамиз шу фикр олдинроқ калламизга келмаганидан ҳайрон эдик. Шу-шу бўлдию, ўша чойхонада ош дамлайдиган бўлди. Гурунглариимиз қизигандан қизиди. Худога шукур, давом этапти.

Нимага бу чойхонани эслаб қолдим? Ажаблანаяпсизми? Бир воқеа сабаб бўлди: жуда ўқимишли оғайним бор. Яқинда чет элда ўқиб келди. Оз эмас, кўп эмас — нақ тўрт йил. Учрашдик. Қаерга боришни ўзига қўйиб бердим. Ишхона яқинида битта жойни танлади. Оғайним шу жойнинг роса таърифини келтирди: «Овқатлари ундоқ, хизмат қилиши бундоқ». Унисини билмадим у менга номи ўтиришмади: «Fast food». Инглизча луғатни титиб шуни билдимки, маъноси «тез тайёрланадиган овқат». Гамбургер дейдими-ей, пицца дейдими-ей. Қоринга тушса, урвоқ бўлмайди. Нима бало, «модница»мидик? Энг ёмони — ҳамма шивир-шивир қилиб гаплашади. Каттиқроқ кулворсанг ҳам ўтирганлар афтини бужмайтиради. Юрагим сиқилди. Бемалол хандон отадиганимиз, бақириб гаплашадиганимиз, беданалар сайраб турадиган чойхонамизни эсладим. Ўзбек чойхонасини қанчалар ардоқлашини шу лаҳзаларда тушундим шекилли. Яна қайси юртда бизникидай чойхона бор экан-а? Борям бизникидаймас барибир. Чойхонаси бўлса ҳам, одамлари ўхшамайди. Ўзбеклигимга шукур...

Ўзимга ўзим бек деган туйғуни Мерос қолдирмаса зурриёдига. Биздан яхши бўлса Болаларимиз, Армонларимизни англаса, «Туркистон — ватаним!» деган сўз Юраклариде янграса. Чорласанг, Дўстларинг йиғилиб келса, Жим бағринга боссанг, Топсалар маъни. Мен сенга, сен менга кераксан деса, Миллатнинг шаъни бу, Миллатнинг шаъни!

(Ҳасан Карвонли)

Хотима

Дунёда турфа хил элат бор, миллат бор. Шуларнинг ичиде ўзбек деган камсуқумгина, соддагина, қувгина, самимий миллат ҳам, худога шукур, бор. Унинг ўз тарихи, урфи, камчилиги, ютуғи, айтадиган ўз сўзи бор. Ўзбек номини кўкларга кўтараман деган қоракўз фарзандлари бор. Шундай экан, мен ҳам мавжудман! Йўқ! Йўқ!! Биз мавжудмиз!..

Адҳам АРСЛОН

Биз мавжудмиз!

элимиз маънавий хазинасига яна қўшилди.

Лекин... Фақатгина гурур туйиб қўйишнинг ўзи билан иш битмаслиги кўпчилигимизга аён. Абдулла Ориф эса афсус билан ёзади:

Дунёда туганмас экан
армонлар,
Ўтди қанча замон, қанча
сарбонлар.
Ўтира берибман буюкман дея,
Манзилга етибди
бошқа қарвонлар.

Баъзан телеэкранда, баъзан газета саҳифаларида ўзини зуҳур қиладиган «ватанпарвар»ларнинг оғзидан тупук сачратиб, ёқа йиртиб, ўз ватанини қанчалик севиши, унинг эртаси ҳақида қанчалик қайғуриши ҳақида гап сотаётганларини кўрсам, энсам қотаверади. Кейин Фахриёрнинг сатрлари ёдимга тушади:

У Ватан деб бақирмайди ҳеч,
Кўчаларга чиқмас ҳайқириб.
Тилига ҳам олмас эрта-кеч,
Мақтамайди кенглик айғирин.

Ўз миллатим ҳақида гапираётганимда, ёзаётганимда эса мудом бир неча савол елкаларим оша тикилиб тургандай туюлаверади: мен шу юртни қанчалик севаман? Унинг ривож учун нима қилаяпман ўзи? Унга лойиқ фарзанд бўла олаяпманми?..

Бу саволлар миямни ғовлатиб юборади... Жавобсизлик мудом қийнаб келади. Жавоб бериш ҳам қийин эмас. Унга лойиқ бўла олиш эса жудаям қийин.

Девор

Яқинда бир хорижий филм кўриб қолдим. Ўспиринлар ҳақида. Бир эпизод хотирамга михланди. Ўспирин йигит дераза раҳига ўрнатилган каттагина дурбин билан қўшнисининг ҳовлисини, аниқроғи, қўшни қизни томоша қилиб ўтиради (девор бўлмагандан кейин шу-да!). Бу вазиятнинг устига келиб қолган отаси ўғли билан ўша қиз ҳақида суҳбатлашади. Бу суҳбатда ҳар икки тараф ҳам ҳеч қандай ноқулайлик туймайди(!). Ҳатто ота ўғлини қўллаб-қувватлайди ҳам(!!!). Охири «кузатувчан» ўғил қизнинг кўнгли томон ҳам, қўйни томон ҳам йўл топади (майли, мени шу ўринда хоҳлаганча уятсизликда айбланг). Алалоқибат нафс қондирилгач, бир-бирини ёқтирмай қолган

тади. Худди ўзбекнинг ўзидек деворлари ҳам бир-бирига суяниб яшайди. Огиру енгилда елкасини тутати (деворга жон киргизиб юборганим учун ғашингиз келмасин. Кўҳна деворларга кулоқ тутинг. Улар олис-олислардан, унут-аёзганларимиздан ҳазин сўйлаб беради). Онам қақириб келишимни тайинлаган қўшни — Раъно холани (охирати обод бўлсин) кўчадан бориб, қақириб келишга эринганим учун деворга тирмашдим. Бола эдим, бўйим паст эди. Эндигина деворга бўйим етганида, кимнингдир бақувват қўллари оёғимдан тортиб, пастга туширди. Ўгирилиб қарасам... Отам. Бароқ қошлари уюлиб турибди. Қош уюлдими — кўрқавер, Адҳамжон! Кулоқ-чакканга Худо тўзим берсин...

— Ўғлим, девордан мўралаётганингни ҳамсия кўриб қолса, кўнглига кемайдими? Сен тенги қизлари бор. Парасатинг борми? Бу ишингди қайтиб кўрмайин!

«Шавла қайнамаганига» шукур қилиб, кўчага зинғилладим. Шу-шу деворга тирмашмасликни, қўшнингнинг уйига мўраламасликни ўргандим. Қўшни қизлар эса вақти келиб гулдай-гулдай келин бўлди, кўша-кўша фарзанд кўрди. Бир оилани гуллаб, умргузаронлик қилапти. Ҳозир Тошкентдан қишлоққа борсам, ўша қолдевоқларни силаб қўяман. Бир кўнглим қўшнингнинг қизлари уйли-жойли бўлиб кетди-ку, деворга чиқ-да энди дейди. Тирмашайин дейма-

очиклик билан ҳаёсизлик ўртасидаги фарқни яхши биладиган элимиз. Девор керак. Девор бўлмаса, кў-ў-п ИМОРАТлар вайрон бўлиб кетади. Билмадим, буларни тушуна олармикансан?

Ёндафтардаги қораламалардан

Бир дўкандан оқ қоғоз сотиб олаётганим. Журналистга яна нима керак? Битта қалам топилиб қолар... Ёнимда дафтар олаётган ота ва ўғилга кўзим тушди. Ўғил муқовасига қайсидир «юлдуз»нинг расми туширилган дафтарни сотиб олишга зўр бериб ундар, ота эса қўлида ибн Сино сиймоси акс этган дафтарни тутиб турарди. Қизиқ ҳолат. Боланинг кўнглига қарамасанг, хафа бўлади, ота эса ўғлининг танловидан норози. Нима қилмоқ керак? Менимча, ота шу ерда энг мақбул йўлни топди: ўғлига улуг табиб ҳақида шундай чиройли гапириб бердики, бола тугул мен ҳам шу дафтардан олиб қўйганимни сезмай қолибман. Шу отани маҳкам бағримга босгим, қайта-қайта раҳмат айтгим келди. Начора, андишали элмиз. Андишаси бўлмаса ўзбек ўзбекми, қадрдон?..

Чойхона

Кўнгил етар ошна-оғайниларимиз билан гурунг-ғаштагимиз бор. Бошда қаерда йиғилиш масаласи анча вақтимизни олди.

Душанба

5.55 Кўрсатувлар дастури.
6.00, 12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00, 12.50, 15.00, 22.35 «Иқлим».
7.05 «Олам ва одам» дастури: «Мовий уммон қаърида».
7.50 «Тонгги наволар».
8.00 «Тахлилнома».
8.40 ТВ - анонс.
8.45 - 9.45 «Маънавият» дастури.
«Болалар сайёраси»:
9.45 «Болалар дунёси».
10.15 «Мюнхаузеннинг саргузаштлари».
М/ф.
10.55 «Сизнинг адвокатингиз».
11.00, 14.00, 17.00, 21.00 «Ахборот».
11.15 «КулдиРИНГ».
11.45 «Юртим бўйлаб» дастури: «Ёввойий табиат тилсими».
13.00 «Муқаддас қадамжолар».
13.20 «Аёл бахти».
«Болалар сайёраси»:
13.40 «Сехрли қалам». М/ф.
14.20 «Ватанпарвар».
15.05 «Олам ва одам» дастури: «Тирик сайёра».
16.05 «Очун».
16.15 «Ватан манзиллари».
16.40 «Ўзбекистон табиати».
17.15 «Боксий Самарқанд».
«Болалар сайёраси»:
17.35 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».
17.55 «Сизнинг адвокатингиз».
18.00 «Олтин мерос».
18.05 Серил: «Бог».
18.50 «Менинг оилам».
19.15 «Ифтихор».
19.20 «ТВ - шифокор».
19.25, 20.00, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.10 Серил: «Умр манзаралари».
20.45 «Ватанимни куйлайман».
21.40 2010 йил - Баркамол авлод йили.
«Мен ёшликман».
21.55 «Бетховен вируси». Т/с.
22.40 «Тошқин». Б/ф. 1-қисм.
23.55 - 00.05 «Очун».

Сепанба

5.55 Кўрсатувлар дастури.
6.00, 12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00, 12.50, 15.00, 22.35 «Иқлим».
7.05 «Олам ва одам» дастури: «Мовий уммон қаърида».
7.50 «Тонгги наволар».
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 21.00 «Ахборот».
8.35 ТВ - анонс.
8.40 - 9.30 «Маънавият» дастури.
«Болалар сайёраси»:
9.30 «Бизнинг кутубхона».
9.50 «Жасур бўлиш осонми?» М/ф.

Душанба

7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30, 13.00 «Салом, Тошкент!»
8.30 «Анонс».
8.35 «Нозигойим». Б/ф.
10.00 Мумтоз наволар.
10.10, 15.10 «Эсмеральда». Т/с
10.40, 17.45 «Карвонсарой».
10.55 «Саргузаштлар ороли».
11.20 «Зўраки ногирон». Б/ф.
14.00 «Дунё» теледастури.
14.55, 17.55, 7.05 «Уйларим».
15.00, 18.00, 20.00, 5.00 «Пойтахт».
15.40 «Болаликка қайтиб».
16.00 «Она сайёра». Х/ф.
16.40 «Хуқуқшунос маслаҳати».
16.45 «Қирол шер». М/ф. 1-қисм.
18.20 «Севги тилсими». Т/с 6-қисм.
19.15 «Тошкентнинг илм масканлари».
19.30, 6.35 Серил: «Ўзи уйланмаган совчи».
20.20 Бизнес«Пойтахт».
20.25, 22.05 «Телекуррьер-маркет».
20.35 «Инсон матонати». Т/с. 1-қисм.
21.05 «Кадр ортида».
21.25 Мумтоз наволар.
21.30 «Пойтахт». /рус/.
21.55 «Будьте здоровы».
22.15 «Кино SMS со звёздами».
22.20 «Мистер Бин на отдыхе». Х/ф.
23.45 «Мысли вслух».
23.55 Кўрсатувлар тартиби.
00.00 «Пойтахт». /рус/.
00.25 «Открытая дверь».
00.55 Ночной сеанс: «Императрица и воин». Х/ф.
2.25 «Кадр ортида».
2.40 «Она сайёра». Х/ф.
3.20 Тунги киносеанс: «Зўраки ногирон». Б/ф.
5.25, 6.30 «Иқлим».
7.10-7.25 Тонгги наволар.

Сепанба

7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30, 13.00 «Салом, Тошкент!»
8.30 «Анонс».
8.35, 16.55 «Карвонсарой».
8.45 Мумтоз наволар.
8.55, 15.15 «Эсмеральда». Т/с
9.30, 15.00, 18.00, 20.00, 5.00 «Пойтахт».
9.40, 20.20 Бизнес«Пойтахт».
9.45, 19.30, 6.35 Серил: «Ўзи уйланмаган совчи».
10.10 «Қонун доирасида».
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.40 «Письмо Королю». Т/с
11.10 «Будьте здоровы».
11.20 «Тошкентнинг илм масканлари».
11.35 «Менинг катта юнонча тўйим». Б/ф.
14.00 «Дунё» теледастури.
14.55, 17.50, 7.05 «Уйларим».
15.45. Она сайёра». Х/ф.
16.25 «Қирол шер». М/ф. 2-қисм.
17.05 «Истеъдод».

10.00 Сирдарё вилояти телерадиокомпанияси намойиш этади:
«Маърифат масканларида».
10.20, 22.00 «Бетховен вируси. Т/с».
11.10, 18.05 Серил: «Бог».
11.50 «Ахборот»./инглиз/.
12.55 «Ифтихор».
13.00 Серил: «Умр манзаралари».
13.35 «Изхор».
«Болалар сайёраси»:
13.40 «Сехрли қалам». М/с.
14.20 «Ойдин ҳаёт». Ток-шоу.
15.05 «Олам ва одам» дастури: «Тирик сайёра».
16.00 «Тезкор хабарлар».
16.10 «Худудлар ҳаёти».
16.25 «Мен ёшликман».
16.40 «Ўзбекистон табиати».
17.15 «Ватан пойтахти».
«Болалар сайёраси»:
17.35 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».
17.55 «Олтин мерос».
18.50 «Кун мавзуси».
19.00 «Навойини англаш».
19.20 «ТВ - шифокор».
19.25, 20.00, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.10 Серил: «Умр манзаралари».
20.45 «Ватанимни куйлайман».
21.40 Эркин мавзу.
22.45 «Тошқин». Б/ф. 2-қисм.
23.55 - 00.05 «Очун».

Чоршанба

5.55 Кўрсатувлар дастури.
6.00, 12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00, 12.50, 15.00, 22.35 «Иқлим».
7.05 «Олам ва одам» дастури: «Мовий уммон қаърида».
7.50 «Тонгги наволар».
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 21.00 «Ахборот».
8.35 ТВ - анонс.
8.40 - 9.40 «Маънавият» дастури.
9.40 «Саҳхати қурбақа». М/ф.
9.55 «Ягона оилада».
10.15, 22.00 «Бетховен вируси». Т/с.
10.55 «Сизнинг адвокатингиз».
11.10, 19.20 «ТВ - шифокор».
11.15, 18.10 Серил: «Бог».
12.55 «Кун мавзуси».
13.05, 20.10 Серил: «Умр манзаралари».
«Болалар сайёраси»:
13.40 «Сехрли қалам». М/с.
14.20 «Тараққиёт сари».
14.40 «Қишлоқ ҳаёти».
15.05 «Олам ва одам» дастури: «Тирик сайёра».
16.00 «Ўйла, Изла, Топ!»
16.40 «Ўзбекистон табиати».
17.15 2010 йил - Баркамол авлод йили.
«Таълимга эътибор - келажакка эъти-

17.25 «Диёримиз табиати». Т/ф.
17.35 2010 йил-Баркамол авлод йили: «Эртакиз эгалари».
18.25 «Севги тилсими». Т/с 7 - қисм.
19.15, 4.45 «Химоя».
20.25, 22.00 «Телекуррьер-маркет».
20.35 «Инсон матонати». Т/с. 2-қисм.
21.05 «Менинг маҳаллам».
21.25 Мумтоз наволар.
21.30 «Пойтахт». /рус/.
21.50 «Репортаж». /рус/.
22.10 «Кино SMS со звёздами».
22.15 «Дьявол носит Прада». Х/ф.
00.00 «Пойтахт». /рус/.
00.20 Кўрсатувлар тартиби.
00.25 «Экономическое ревю».
00.35 Ночной сеанс: «Умница Уилл Хантинг». Х/ф.
2.40. Она сайёра». Х/ф. 2-қисм.
3.20 Тунги киносеанс: «Менинг катта юнонча тўйим». Б/ф.
5.25, 6.30 «Иқлим».
7.10-7.25 Тонгги наволар.

Чоршанба

7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30, 13.00, 5.30 «Салом, Тошкент!»
8.30 «Анонс».
8.35, 17.05 «Карвонсарой».
8.45 Мумтоз наволар.
8.55, 15.15 «Эсмеральда». Т/с
9.30, 15.00, 18.00, 20.00, 5.00 «Пойтахт».
9.40, 20.20 Бизнес«Пойтахт».
9.45, 19.30, 6.35 Серил: «Ўзи уйланмаган совчи».
10.10 «Химоя».
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.40 «Убийство в восточном экспрессе». Т/с
11.10 «Репортаж». /рус/.
11.20 «Хор жамоасининг концерти».
11.30 «Одам-амфибия». Б/ф.
14.00 «Дунё» теледастури.
14.55, 17.50, 7.05 «Уйларим».
15.45 «Она сайёра». Х/ф.
16.25 «Ифтихор».
16.45 «Хуқуқшунос маслаҳати».
16.55 «Леопольднинг саргузаштлари». М/ф.
17.15 «Маърифат фидойилари».
17.35 «Ислохот одимлари».
18.25 «Севги тилсими». Т/с 8 - қисм.
19.15 «Саломат бўлинг!»
20.25, 21.55 «Телекуррьер-маркет».
20.35 «Инсон матонати». Т/с 3-қисм.
21.05 Эко-«Пойтахт».
21.15 «Дурдона».
21.25 Мумтоз наволар.
21.30 «Пойтахт». /рус/.
21.50 «Мысли вслух».
22.05 «Кино SMS со звёздами».
22.10 «Громобой». Х/ф.
23.55 Кўрсатувлар тартиби.
00.00 «Пойтахт». /рус/.
00.25 «Репортаж». /рус/.
00.35 Ночной сеанс: «Успеть до полуночи». Х/ф.
2.35 «Она сайёра». Х/ф.

O'zbekiston

бор».
«Болалар сайёраси»:
17.35 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».
17.55 «Сизнинг адвокатингиз».
18.00 «Олтин мерос».
18.55 «Яхшилар ёди».
19.15 «Ифтихор».
19.25, 20.00, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.45 «Ватанимни куйлайман».
21.40 «Парламент вақти».
22.45 «Тошқин». Б/ф. 3-қисм.
23.55 - 00.05 «Очун».

Пайшанба

5.55 Кўрсатувлар дастури.
6.00, 12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00, 12.50, 22.40 «Иқлим».
7.05 «Олам ва одам» дастури: «Мовий уммон қаърида».
7.50 «Тонгги наволар».
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 21.00 «Ахборот».
8.35 - 9.35 «Маънавият» дастури.
«Болалар сайёраси»:
9.35 «Цирк, цирк, цирк».
9.55 «Қиссадан ҳисса». М/ф.
10.10, 22.05 «Бетховен вируси». Т/с.
10.50 «Сизнинг адвокатингиз».
10.55, 19.05 «ТВ - шифокор».
11.10, 18.00 Серил: «Бог».
11.50 «Ахборот»./инглиз/.
12.55 «Ифтихор».
13.00, 20.10 Серил: «Умр манзаралари».
13.35 «Изхор».
«Болалар сайёраси»:
13.40 «Сехрли қалам». М/с.
14.20 «Маҳалла».
14.40 «Тараққиёт ва фаровонлик сари».
15.00 «Олам ва одам» дастури: «Тирик сайёра».
15.55 «Тезкор хабарлар».
16.05 «Дунё манзаралари».
16.25 «Мен ёшликман».
16.40 «Ўзбекистон табиати».
17.15 «Мен туғилган юрт».
«Болалар сайёраси»:
17.35 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».
17.55 «Олтин мерос».
18.50 «Кун мавзуси».
19.10 «Радиога ташир».
19.25, 20.00, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.45 «Ватанимни куйлайман».
21.40 «Хонадон».
22.50 «Тошқин». Б/ф. 4-қисм.
24.00-00.10 «Очун».

TOSHKENT

3.15 «Саломат бўлинг!»
3.30 Тунги киносеанс: «Одам - амфибия». Б/ф.
5.25, 6.30 «Иқлим».
7.10-7.25 Тонгги наволар.

Пайшанба

7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30, 13.00, 5.30 «Салом, Тошкент!»
8.30 Эко-«Пойтахт».
8.40, 16.25 «Карвонсарой».
8.50 Мумтоз наволар.
8.55, 15.15 «Эсмеральда». Т/с.
9.25 «Анонс».
9.30, 15.00, 18.00, 20.00, 5.00 «Пойтахт».
9.40, 20.20 Бизнес«Пойтахт».
9.45, 19.30, 6.35 Серил: «Ўзи уйланмаган совчи».
10.10 «Дурдона».
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.40 «Убийство в восточном экспрессе». Т/с 2-қисм.
11.10 «Ислохот одимлари».
11.25 «Кўк қуш»/Б/ф.
14.00 «Дунё» теледастури.
14.55, 17.50, 7.05 «Уйларим».
15.45 Жаҳон мусикаси дурдоналари.
Бетховен.
15.50 «Кўнғир айик изидан». Т/ф. /Премьера/.
16.35 «Леопольднинг саргузаштлари». М/ф.
16.45 «Мулоҳаза учун мавзу».
17.15 «Чашмалар». Т/ф.
17.30 «Менинг маҳаллам».
18.25 «Севги тилсими». Т/с 9- қисм.
19.15 «Репортаж».
20.25, 22.05 «Телекуррьер-маркет».
20.35 «Инсон матонати». Т/с 4-қисм.
21.05 «Бизнинг футбол».
21.25 «Мумтоз наволар».
21.30 «Пойтахт». /рус/.
21.50 «Мысли вслух».
21.55 «Экономическое ревю».
22.15 «Кино SMS со звёздами».
22.20 «Бриллиантовая рука». Х/ф.
23.55 Кўрсатувлар тартиби.
00.00 «Пойтахт». /рус/.
00.20 «Все о туризме».
00.50 Ночной сеанс: «Профессионал». Х/ф.
2.35 «Кўнғир айик изидан». Т/ф.
3.05 «Бизнинг футбол».
3.25 Тунги киносеанс: «Кўк қуш»/Б/ф.
5.25, 6.30 «Иқлим».
7.10-7.25 Тонгги наволар.

Жума

7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30, 13.00, 5.30 «Салом, Тошкент!»
8.30 «Анонс».
8.35, 16.45 «Карвонсарой».
8.45 Мумтоз наволар.

Жума

5.55 Кўрсатувлар дастури.
6.00, 12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00, 12.50, 15.00, 22.40 «Иқлим».
7.05 «Олам ва одам» дастури: «Мовий уммон қаърида».
7.50 «Тонгги наволар».
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 21.00 «Ахборот».
8.35 ТВ - анонс.
8.40 - 9.40 «Маънавият» дастури.
9.40 2010 йил - Баркамол авлод йили.
«Таълимга эътибор - келажакка эътибор».
10.00 «Кун мавзуси».
10.15, 22.00 «Бетховен вируси». Т/с.
10.55, 19.20 «ТВ - шифокор».
11.15, 18.05 Серил: «Бог».
12.55 «Изхор».
13.00, 20.10 Серил: «Умр манзаралари».
«Болалар сайёраси»:
13.40 «Сехрли қалам». М/с.
14.20 «Қамолот остонаси».
14.40 «Бир жиноят изидан».
15.05 «Олам ва одам» дастури: «Тирик сайёра».
16.00 «Тарих кўзгуси».
16.20 Ю. Ражабий номидаги мақом ансамблининг концерти.
16.40 «Ўзбекистон табиати».
17.15 «Саломатлик дастури».
«Болалар сайёраси»:
17.35 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».
17.50 «Сизнинг адвокатингиз».
17.55 «Олтин мерос».
18.50 «Минг бир ривоят».
18.55 «Хидоят сари».
19.15 «Ифтихор».
19.25, 20.00, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.45 «Ватанимни куйлайман».
21.40 «Одамлардан бири».
22.45 «Ўз ихтиёри билан». Б/ф.
00.15-00.25 «Очун».

Шанба

5.55 Кўрсатувлар дастури.
6.00, 12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00, 16.05 «Иқлим».
7.05 ТВ - анонс.
7.10 Миллий кино: «Бахт қадри».
7.45 «Тонгги наволар».
8.00, 14.00, 17.00, 21.00 «Ахборот».
«Болалар сайёраси»:
8.35 «Бизнинг кутубхона».
8.55 «Жалолддин Мангуберди». М/ф.
9.10 «Мусика дунёси».
9.30 Серил: «Бог».
10.15 «Минг бир ривоят».
10.20 «Хидоят сари».
10.40 «Чинсен».

8.55, 15.15 «Эсмеральда». Т/с
9.30, 15.00, 18.00, 20.00, 5.00 «Пойтахт».
9.40, 20.20 Бизнес«Пойтахт».
9.45, 19.30, 6.35 Серил: «Ўзи уйланмаган совчи».
10.10 «Репортаж».
10.20 Жаҳон мусикаси дурдоналари.
Бетховен.
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.45 «Убийство в восточном экспрессе». Т/с
11.15 «Мысли вслух».
11.20 «Табиат оғушида». Т/ф.
11.25 «Канонир Доласнинг саргузаштлари». Б/ф.
14.00 «Дунё» теледастури.
14.55, 17.50, 7.05 «Уйларим».
15.45 «Қўғирчоқ театри сирлари». Т/ф.
16.15 «Бизнинг футбол».
16.35 Леопольднинг саргузаштлари». М/ф.
16.55 «Нима учун?»
17.35 2010 йил-Баркамол авлод йили: «Эртакиз эгалари».
18.25 «Севги тилсими». Т/с 10- қисм.
19.15 «Саломат бўлинг!»
20.25, 21.50 «Телекуррьер-маркет».
20.35 «Инсон матонати». Т/с 5-қисм.
21.05 «Маърифат фидойилари».
21.25 Мумтоз наволар.
21.30 «Пойтахт». /рус/.
22.00 «Кино SMS со звёздами».
22.05 «Марли и я». Х/ф.
00.00 «Пойтахт». /рус/.
00.20 Кўрсатувлар тартиби.
00.25 «Афиша». /рус/.
00.35 «Открытая дверь».
1.05 Ночной сеанс: «Бишумно- летящий воин». Х/ф.
3.05 «Кинотақдим».
3.30 Тунги киносеанс: «Канонир Доласнинг саргузаштлари». Б/ф.
5.25, 6.30 «Иқлим».
7.10-7.25 Тонгги наволар.

Шанба

7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30, 13.00, 5.30 «Салом, Тошкент!»
8.30 «Анонс».
8.35, 16.40 «Карвонсарой».
8.45 Мумтоз наволар.
8.55, 15.05 «Эсмеральда». Т/с
9.30, 20.00 «Пойтахт».
9.40, 20.20 Бизнес«Пойтахт».
9.45, 19.30 Серил: «Ўзи уйланмаган совчи».
10.10 2010 йил-Баркамол авлод йили: «Эртакиз эгалари».
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.40 «Убийство в восточном экспрессе». Т/с 4-қисм. /Заклучительная/.
11.10 «Мысли вслух».
11.15 «Афиша». /рус/.
11.25 «Экономическое ревю».
11.35 «Канонир Доласнинг саргузаштлари». Б/ф. 2-қисм.
14.05 «Дунё» теледастури.
15.00, 18.20 «Уйларим».

11.00 «Оналар мактаби».
11.20 «Бетховен вируси». Т/с.
12.55 «Ифтихор».
13.00 20.10 Серил: «Умр манзаралари».
13.35 «Қутилмаганда».
14.20 «Менинг тоғам». Б/ф.
16.10 Заковат
«Болалар сайёраси»:
17.05 «Ўйла, Изла, Топ!»
17.45 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».
18.05 «Қорақалпоқ оҳанглари».
18.15 «Саломатлик сирлари».
18.35 «Бахшиёна».
18.40 «Мумтоз мусика».
19.00 «Рангин дунё».
19.20 «ТВ - шифокор».
19.25, 20.00, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот»./рус/.
20.45 «Баҳор қўшиқлари».
21.40 «КиноТеатр».
22.05 «Уруш ва муҳаббат». Б/ф.
23.50 - 24.00 «Очун».

Якшанба

ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИ.
5.55 Кўрсатувлар дастури.
6.00, 12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00, 11.55, 15.35 «Иқлим».
7.05 ТВ - анонс.
7.10 Миллий кино: «Бахт қадри».
7.45 «Ватан ҳақида қўшиқлар».
8.00 «Ахборот».
«Болалар сайёраси»:
8.40 «Чинор». В/ф.
9.45 «Табассум».
10.15 «Саломатлик сирлари».
10.35 «Хунар».
10.50 «Аёлга таъзим». Композиция.
11.00 «Ойдин ҳаёт». Ток-шоу.
11.45 «Хотира майдони».
13.00 «Бахшиёна».
13.05 Серил: «Умр манзаралари».
13.45 «Изхор».
13.50 «Хотира».
14.30 Миллий кино: «Хаворанг атиргул».
15.40 «Одамлардан бири».
«Болалар сайёраси»:
16.00 «Болалар дунёси».
16.35 «Оҳанрабо».
17.15 Миллий кино: «Чол ва набира».
18.45 «Унутмоқ осонмас...» Мусикий дастур.
19.25, 20.00, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Тахлилнома». /рус/.
20.10 «Азизим».
20.40 «Ватанимни куйлайман».
21.00 «Тахлилнома».
21.45 «Унутмоқ осонмас...» Мусикий дастур. 2-қисм.
23.25 Миллий кино: «Ёгор».
00.25 - 00.35 «Очун».

15.35 «Саломат бўлинг!»
15.50 «Ақшахон қалъа: қадимий пойтахтни излаб». Т/ф.
16.25 «Хуқуқшунос маслаҳати».
16.30 «Леопольднинг саргузаштлари». М/ф.
16.55 «Қонун доирасида».
17.10 «Мулоҳаза учун мавзу».
17.40 «Санъатимиз ҳазинасидан».
18.05 «Афиша».
18.25 «Севги тилсими». Т/с 11- қисм.
19.15 «Интервью».
20.25, 22.00 «Телекуррьер-маркет».
20.35 «Таянч нуқтаси».
21.05 «Истеъдод».
21.25 «Мумтоз наволар».
21.30 «Пойтахт». /рус/.
21.50 Эко-«Пойтахт». /Рус/.
22.10 «Кино SMS со звёздами».
22.15 «Памятная прогулка». Х/ф.

Якшанба

Хотира ва қадрлаш кунли!
7.25 Кўрсатувлар тартиби.
7.30, 13.00, 5.30 «Салом, Тошкент!»
8.30 «Анонс».
8.35, 16.10 «Карвонсарой».
8.45 Мумтоз наволар.
8.55 «Эсмеральда». Т/с
9.30 «Пойтахт».
9.40, 6.35 Серил: «Ўзи уйланмаган совчи». Т/с
10.05 «Саргузаштлар ороли».
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.45 «Мысли вслух».
10.50 Эко-«Пойтахт». /Рус/.
11.05 «Интервью».
11.15 «Истеъдод».
11.35 «Муҳаббат моҳароси». Б/ф.
14.00, 4.40 «Афиша».
14.15 «18 квадрат». Б/ф.
15.50 «Болаликка қайтиб».
16.20, 19.55 «Телекуррьер-маркет».
16.30 «Қиёмат қарз». Ўзбек Миллий академик драма театрининг спектакли.
18.10 «Менинг шахрим».
18.35 «Нима учун?»
19.25 «Хотира - буюк қадрият».
20.05 Мумтоз наволар.
20.20 «Тошкент оқшомлари».
20.50 «Мысли вслух».
21.00 «У камина».
21.30 «Кино SMS со звёздами»: «Эскадрилья Лафайет». «Список Шиндлера». «Код энigma».
23.40 Кўрсатувлар тартиби.
23.45 Эко-«Пойтахт». /Рус/.
23.55 Ночной сеанс: «Большая прогулка». Х/ф.
1.50 «Все о туризме».
2.20 «Менинг шахрим».
2.45 «Тошкент оқшомлари».
3.15 Тунги киносеанс: «Муҳаббат моҳароси». Б/ф.
4.55-«Болаликка қайтиб».
5.15 Эко-«Пойтахт».
5.25, 6.30

Душанба

«Yoshlar» телерадиоканали.
6.30, 14.00 «Салом, ёшлар!»
7.10, 16.10 «Давринг боласи».
7.20, 16.20 «Мультипанорама».
8.00 «Ғолиб». Т/с.
8.40 «Yoshlar-FM».
9.10, 21.10 «Тақдир қиссалари». Т/с.
9.50 «Олтин тупроқ».
10.00 «Давр». Хафта якуни.
10.30 «Шарқ гавҳари».
11.40 «Ижод завқи».
12.00 Сериал: «Чархпалак».
12.50 «Келажак эгалари».
13.00 «Илҳом қанотлари».
14.40 «Бугун».
15.20 «Самарқанд жаҳоҳири».
15.50 «Баркамоллик сари».
16.00, 19.00, 22.00, 2.00 «Давр».
16.30 «Катта танаффус».
17.00 «Бойўғли қичкириғи». Б/ф.
18.30 «Қишлоқ тараққиёти».
18.50 «UzEX».
19.30 «Ишқ жодуси». Т/с.
20.20 «Шарқ гавҳари».
20.50 «Сайқал».
21.55 «Иқлим».
22.30 Жаҳон кинеси: «Одамлардан йироқда». 1-қисм.
23.40 «Лангар». Х/ф.
00.00 «Ҳаётбахш наволар».
1.00 «Салом, ёшлар!»
1.40 «Тасвир ва таассурот».
2.30 Миллий кино: «Ниқоб».
4.10 «Тараннум».
5.00 «Юрт тинчлиги».
5.05 – 6.30 «Муқаддима». Б/ф.

Сешанба

6.30, 14.00, 1.00 «Салом, ёшлар!»
7.10, 13.10, 16.10 «Давринг боласи».
7.20, 16.20 «Мультипанорама».
8.00 «Ғолиб». Т/с.
8.40 «Yoshlar-FM».
9.10, 21.10 «Тақдир қиссалари». Т/с.
9.50, 12.50, 18.50 «UzEX».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00, 2.00 «Давр».
10.10 «Давр мавзуси».
10.30 «Хонатлас афсонаси».
11.10 «Жаҳон операси».
12.00 Сериал: «Чархпалак».
13.20 «Миллий мультфильм».

Душанба

7.00 «Хайрли тонг!»
7.15, 8.15, 18.45, 21.45, 23.55 Хабарлар.
7.25, 13.05, 18.00 Болалар майдончаси:
Тонгги гимнастика. «Спортландия». Мультфильм.
8.00 «Тренеруемса вместе».
8.30 «Малахов +».
9.20 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Бунёдкор» – «Нефчи».
11.05 «Спорт – менинг ҳаётим».
11.30 «Ринг қироллари».
12.30 Чемпионат мира по Футболу. Курс – Южная Африка.
13.00 Рақамлар, натижалар, рейтинглар.
13.30, 22.05 ИнтерФутбол.
15.15 Теннис. Штутгарт турнири.
16.15 Футбол. Чемпионат Англии. «Ливерпуль» – «Челси».

18.30 «Жозиба».
19.10 «Универсиада - 2010».
19.20 Эркин ва Юнон – рум кураши. Ўсмирлар ва ёшлар ўртасида Осиё чемпионати.
20.10, 22.00 Саломатлик хазинаси.
20.15 Футбол тарихи. Хужжатли сериал.
20.40 От спорти. Жаҳон кубоги.
21.10 Футбол шарҳи.

Сешанба

7.00 «Хайрли тонг!»
7.15, 8.15, 18.45, 21.45, 00.05 Хабарлар.
7.25 Болалар майдончаси:
Тонгги гимнастика.
«Спортландия». Мультфильм.
8.00 «Жозиба».
8.30 «Малахов +».
9.20 Футбол. Чемпионат италии. «Лацио» – «Интер».
11.05 Футбол шарҳи.
11.35 Баскетбол. НБА.
12.35 Футбол тарихи. Хужжатли сериал.

Душанба

7.00, 8.30, 10.05, 17.00, 20.30 Ўзбек наволари.
8.00, 15.00, 18.30 Сериал. «Жассига ухшаши йуқ».
9.30 «Топ-10».
11.30 «Битва при краснѹх утесах» худ. фильм.
14.20 Prime time (рус)
14.30 «Премьера» (рус)
15.30 Мультфильм.
19.10 Сериал. «СОФЛИК».
13-кисм.
21.00 Сериал «ЛАС-ВЕГАС».
22.00 Комедия по. понедельникам: «О ЧЕМ ГОВОРЯТ МУЖЧИНЫ» худ. фильм.
23.40 Миксер.

Сешанба

7.00, 7.40, 8.30, 10.35, 13.10, 17.00, 18.10, 20.20 Ўзбек наволари.
7.30 Prime time (рус)
8.00, 15.00, 18.30 Сериал «Жассига ухшаши йуқ».

13.40 «Лангар». Х/ф.
14.40 «Илҳом қанотлари».
15.20 «KINOMANIYA».
15.50 «Баркамоллик сари».
16.30 «Чашма».
16.40 «Болалар табассуми».
16.50 «Ёшлик баёзи».
17.00 «Самовий юксалиш». Б/ф.
18.30 «Хотира муқаддас, қадр барҳаёт».
19.30 «Ишқ жодуси». Т/с.
20.20 «Шарқ гавҳари».
21.00 «Ватан меҳри».
21.55 «Иқлим».
22.30 Жаҳон кинеси: «Одамлардан йироқда». 2-қисм.
23.40 «Марғилон». Х/ф.
00.10 «Ҳаётбахш наволар».
1.40 «Тасвир ва таассурот».
2.30 Миллий кино: «Тақдир чархпалағи».
4.10 «Дуторчи қизлар».
5.00 «Юрт тинчлиги».
5.05 – 6.30 «Жанубий соҳил». Б/ф.

Чоршанба

6.30, 14.00, 1.00 «Салом, ёшлар!»
7.10, 13.10, 16.10 «Давринг боласи».
7.20, 16.20 «Мультипанорама».
8.00 «Ғолиб». Т/с.
8.40 «Yoshlar-FM».
9.10, 21.10 «Тақдир қиссалари». Т/с.
9.50, 12.50, 18.50 «UzEX».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00, 2.00 «Давр».
10.10 «Соғлик – бойлик».
10.30 «Ватанпарвар».
11.10 «Мўъжизавий дунё».
12.00 Сериал: «Чархпалак».
13.20 «Миллий мультфильм».
13.40 «Сирли ўрмонча».
14.40 «Бир само остида».
15.20 «Ранглар достони».
15.50 «Баркамоллик сари».
16.30 «Кичкинтойлар боғи».
16.40 «2010 – Баркамол авлод йили».
16.50 «Ёшлар ва таълим».
17.00 «Ним ороли». Б/ф.
18.30 «Чемпион».
19.30 «Ишқ жодуси». Т/с.
20.20 «Шарқ гавҳари».
21.00 «Ватан меҳри».
21.55 «Иқлим».
22.30 Жаҳон кинеси: «Меҳрибон».

13.00 Рақамлар, натижалар, рейтинглар.

13.30, 19.10 «Универсиада - 2010».
13.40 Эркин ва Юнон – рум кураши.
Ўсмирлар ва ёшлар ўртасида Осиё чемпионати.
14.30 От спорти. Жаҳон кубоги.
15.00, 22.05 ИнтерФутбол.
16.45 Теннис. Штутгарт турнири.

18.30 «Баркамол авлод».
19.20 Эркин ва Юнон – рум кураши.
Ўсмирлар ва ёшлар ўртасида Осиё чемпионати.
20.40, 22.00 Саломатлик хазинаси.
20.45 Футбол тарихи. Хужжатли сериал.
21.10 От спорти. Жаҳон кубоги.
23.55 Футбол. 1 – лига, тур хисоботи.

Чоршанба

7.00 «Хайрли тонг!»
7.15, 8.15, 18.45, 21.45, 00.45 ХАБАРЛАР.
7.25 Болалар майдончаси:
Тонгги гимнастика.
«Спортландия». Мультфильм.
8.00 «Баркамол авлод».
8.30 «Малахов +».
9.20, 22.05 ИнтерФутбол.
11.05 Баскетбол. НБА.
12.05 «Спортчилар оиласи».
12.35 Футбол тарихи. Хужжатли сериал.
13.00 Рақамлар, натижалар, рейтинглар.

13.30, 19.10 «Универсиада - 2010».
13.40 Эркин ва Юнон – рум кураши.
Ўсмирлар ва ёшлар ўртасида Осиё чемпионати.
15.05 Волейбол. Чемпионлар лигаси.
«Тўртлик финали».
16.15 Футбол. 1 – лига, тур хисоботи.
16.25 Теннис. Рим турнири.

18.30 «Олимп сари».
19.20 Кикбоксинг. Халқаро турнир.
20.00 Евроголл.
20.30, 22.00 Саломатлик хазинаси.
20.35 Футбол тарихи. Хужжатли сериал.

9.30 Сериал «Софлик».

13-кисм.
11.30 «О чем говорят мужчины» худ. фильм.
15.30 Мультфильм.
17.30 Премьера (узб)
18.00 Prime time (рус)
19.10 Сериал «СОФЛИК».
14-кисм.
21.00 Сериал «ЛАС-ВЕГАС».
22.00 «ДВАДЦАТЬ ОДНО» худ. фильм.
00.10 Миксер.

Чоршанба

7.00, 8.30, 10.35, 13.40, 17.00 Ўзбек наволари.
8.00, 15.00, 18.30 Сериал «Жассига ухшаши йуқ».
9.30 Сериал «Софлик».
14-кисм.
11.30 «Двадцать одно» худ. фильм.
14.20 Prime time (рус)
14.30 «Кинокурьер».
15.30 Мультфильм.
19.10 Сериал «СОФЛИК».

YOSHLAR

лар».
00.10 «Афсона ва ҳақиқат».
1.40 «Тасвир ва таассурот».
2.30 Миллий кино: «Қизғалдоқ».
4.10 «Рақслар гулдастаси».
5.00 «Юрт тинчлиги».
5.05 – 6.30 «Катта оила». Б/ф.

Пайшанба

6.30, 14.00, 1.00 «Салом, ёшлар!»
7.10, 13.10, 16.10 «Давринг боласи».
7.20, 16.20 «Мультипанорама».
8.00 «Ғолиб». Т/с.
8.40 «Yoshlar-FM».
9.10, 21.10 «Тақдир қиссалари». Т/с.
9.50, 12.50, 18.50 «UzEX».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00 «Давр».
10.10 «Қишлоқ тараққиёти».
10.30 «Нафс гирдоби».
10.50 «Ёшлик баёзи».
11.00 «Мўъжизавий дунё».
12.00 Сериал: «Чархпалак».
13.20 «Миллий мультфильм».
13.40 «Навбатчи».
14.40 «Рўзгор мактаби».
15.20 «Инсон психологияси».
15.50 «Баркамоллик сари».
16.30 «Китоб – офтоб».
16.40 «Хотира муқаддас, қадр барҳаёт».
17.00 «Сехрланган». Б/ф.
18.40 «Келажак эгалари».
19.30 «Ишқ жодуси». Т/с.
20.20 «Шарқ гавҳари».
21.00 «Ватан меҳри».
21.55 «Иқлим».
22.30 Жаҳон кинеси: «Уддабурон жентльменлар».
00.10 «Афсона ва ҳақиқат».
1.40 «Тасвир ва таассурот».
2.30 Миллий кино: «Наҳотки сен».
4.20 «Илҳом қанотлари».
5.00 «Юрт тинчлиги».
5.05 – 6.30 «Қора тоғ». Б/ф.

Жума

6.30, 14.00 «Салом, ёшлар!»
7.10, 13.10, 16.10 «Давринг боласи».

SPORT

ал.
21.00 Сувга сакраш. Канада Гран - приси.
23.55 Футбол. Испания чемпионати шарҳи.

Пайшанба

7.00 «Хайрли тонг!»
7.15, 8.15, 17.30, 21.45, 00.45 ХАБАРЛАР.
7.25 Болалар майдончаси:
Тонгги гимнастика.
«Спортландия». Мультфильм.
8.00 «Олимп сари».
8.30 «Малахов +».
9.20, 22.05 ИнтерФутбол.
11.05 Гандбол. Лига чемпионов. 1 финал.
12.05 «RING».
12.35 Футбол тарихи. Хужжатли сериал.
13.00 Рақамлар, натижалар, рейтинглар.

13.30, 20.10 «Универсиада - 2010».
13.40 Волейбол. Чемпионлар лигаси.
«Тўртлик финали».
15.15 Теннис. Рим турнири.

17.10 «Женская сборная».
17.55 Футбол. Ўзбекистон чемпионати.
«Бунёдкор» – «Динамо».
19.50 «Военное дело».
20.20, 22.00 Саломатлик хазинаси.
20.25 Футбол тарихи. Хужжатли сериал.
20.50 «ПроФИНГ».
23.55 Футбол. Италия чемпионати шарҳи.

Жума

7.00 «Хайрли тонг!»
7.15, 8.15, 21.45, 1.00 ХАБАРЛАР.
7.25, 13.05 Болалар майдончаси:
Тонгги гимнастика.
«Спортландия». Мультфильм.

TV-MARKAZ

15-кисм.
20.30 M-files.
21.00 Сериал «ЛАС-ВЕГАС».
22.00 Киноколлекция: «АМАДЕЙ» худ. фильм.
23.40 Миксер.

Пайшанба

7.00, 7.40, 8.30, 10.35, 13.10, 17.00, 18.10, 20.30 Ўзбек наволари.
7.30 Prime time (рус)
8.00, 15.00, 18.30 Сериал «Жассига ухшаши йуқ».
9.30 Сериал «Софлик».
15-кисм.
11.30 «Амадей» худ. фильм 1-часть.
14.30 Премьера (узб)
15.30 Мультфильм.
16.30 «Baby Terra Landiya».
18.00 Prime time (рус)
19.10 Сериал «СОФЛИК».

7.20, 16.20 «Мультипанорама».
8.00 «Ғолиб». Т/с.
8.40 «Yoshlar-FM».
9.10, 21.10 «Тақдир қиссалари». Т/с.
9.50, 12.50, 18.50 «UzEX».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00 «Давр».
10.10 «Баркамоллик йўлидан».
10.30 «Ҳаёт сўқмоқлари».
11.00 «Мўъжизавий дунё».
12.00 Сериал: «Чархпалак».
13.20 «Миллий мультфильм».
13.40 «Сирли ўрмонча».
14.40 «Чемпион».
15.00 «Тараннум».
15.50 «Бизнинг фахрийлар».
16.30 «Ёшлар ва таълим».
16.40 «Келажак эгалари».
16.50 «Зулфия издошлари».
17.00 «Сирли соҳил». Б/ф.
18.30 «Яшаш сирлари».
19.30 «Ишқ жодуси». Т/с.
20.20 «Ёшлар парвози».
20.50 «Ош бўлсин».
21.55 «Иқлим».
22.30 Жаҳон кинеси: «Бахт изидан».
00.30 «Афсона ва ҳақиқат».
1.40 «Тасвир ва таассурот».
2.30 Миллий кино: «Икки дил достони».
4.10 «Миллий мерос».
5.00 «Юрт тинчлиги».
5.05 – 6.30 «Шавкатли Айвенго ҳақида қисса». Б/ф.

Шанба

6.30, 14.00, 1.00 «Салом, ёшлар!»
7.10, 13.10, 16.10 «Давринг боласи».
7.20, 16.20 «Мультипанорама».
8.00 «Ғолиб». Т/с.
8.40 «Yoshlar-FM».
9.10, 21.10 «Тақдир қиссалари». Т/с.
9.50, 12.50 «UzEX».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00, 2.00 «Давр».
10.10 «Ҳаёт сўқмоқлари».
10.30 Киноклассика: «Сен етим эмассан».
11.50 «Оқ кабутар».
12.00 Сериал: «Чархпалак».
13.20 «Миллий мультфильм».
13.40 «Чашма».
13.50 «Зулфия издошлари».
14.40 «Тасвир ва таассурот».

15.00 «Эверест».
15.50 «Баркамоллик сари».
16.30 «Катта танаффус».
17.00 «Оқуш малика». М/ф.
18.30 «Тақдир».
18.50 «Баркамоллик сари».
19.30 «Ишқ жодуси». Т/с.
20.20 «Айланай».
20.40 «Хотира ва қадр».
21.00 «Ватан меҳри».
21.55 «Иқлим».
22.30 Жаҳон кинеси: «Оловга бардошли».
00.30 «Yoshlar-FM».
1.40 «Ўзбегим матолари».
2.30 Миллий кино: «Тоҳир ва Зухра».
4.10 «Шарқ оҳанглари».
5.00 «Юрт тинчлиги».
5.05 – 7.00 «Ҳаёт гўзал». Б/ф.

Якшанба

Айёмингиз муборак!
7.00 «Якшанба нонуштаси».
7.20 «Тақдир».
7.40 «Хотира ва қадр».
8.00 Телетелет: «Бевалар».
9.30 «Тонгги парвоз».
10.00 «Ватанпарвар».
10.40 Киноклассика: «Бензоколонка маликаси».
12.00 «Ош бўлсин».
12.20 «Соғлик – бойлик».
12.40 «Айланай».
13.00 Миллий кино: «Уйланиш».
14.40 «Бизнинг фахрийлар».
14.50 «Болалар табассуми».
15.00 «Эртақлар оламида».
16.30 «Шаҳзоданинг кўшиғи». Т/с.
18.45 «Бизнинг фахрийлар».
18.55 «Баркамоллик сари».
19.00 «Давр». Хафта якуни.
19.30 «Тараннум».
20.20 «Рўзгор мактаби».
21.00 «KINOMANIYA».
21.30 Хинд кинеси: «Жаннат».
00.10 «Тасвир ва таассурот».
00.30 Миллий кино: «Ватан».
2.00 «Давр». Хафта якуни.
2.30 Миллий кино: «Бардош».
3.50 «Жаҳон операси».
5.00 «Юрт тинчлиги».
5.05 – 6.30 «Зўраки миллионер».
Б/ф.

17.00 «Машъал» радиосида «Арена» дастури.
18.05 «Спортимиз маликалари».
18.25 Футбол. Чемпионат Германии. Прямая трансляция.
20.20 «Стать ближе». Ток – шоу.
21.15 Саломатлик хазинаси.
21.20 «Файтер».
21.45 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Локомотив» – «Олмалик».
23.35 «RING».
1.50 Хоккей. Жаҳон чемпионати. Финляндия – Дания.
4.00 «Хайрли тонг!»

Якшанба

7.30 «Хайрли тонг!»
7.45 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Локомотив» – «Олмалик».
9.30 «Тренеруемса вместе».
9.45 «Кувноқ стартлар».
10.30, 17.00, 22.00 ХАБАРЛАР.
10.40 «Аптека слушает».
11.25 «БРЕЙН - РИНГ». Интеллектуал уйин.
12.05 Теннис. Рим турнири.
13.00 Рақамлар, натижалар, рейтинглар.

13.05 «Стать ближе». Ток – шоу.
13.50 Чемпионлар лигаси журнали
14.20 «Спортимиз маликалари».
14.45 Футбол. Чемпионат Германии.

16.30 Хотира ва қадрлаш кунига: «Маҳаллаи пахлавонлари».
17.35 Хотира ва қадрлаш кунига: «Спорт – менинг ҳаётим».
17.55 Футбол. Чемпионат Италии. Прямая трансляция.
19.50 «Хотира муқаддас».
20.00 Футбол. Чемпионат Англии. Прямая трансляция.
21.55 Саломатлик хазинаси.
22.30 «Ринг қироллари».
23.10 Хоккей. Жаҳон чемпионати. Россия – Словакия.
1.10 ИнтерФутбол.

дий фильм.
15.00 «СПАЙДЕРВИК: ХРОНИКИ» худ. фильм.
17.30 «Кулинарный гид».
18.00 Prime time (рус)
19.00 «Топ-10».
21.30 «Премьера» (узб)
22.00 «ВООБРАЖАРИУМ ДОКТОРА ПАРНАСА» худ. фильм.
00.20-2.30 «Другая музыка».

Якшанба

7.00, 11.00, 13.10, 17.00, 18.10, 20.10, 21.00 Ўзбек наволари.
9.00 Мультфильм.
10.30 «Baby Terra Landiya».
11.30 «ОТЕЦ СОЛДАТА» худ. фильм.
15.00 Сериал «Жассига ухшаши йуқ».
17.30 M-files.
18.00 Prime time (рус)
19.30 Звездопад: «Патриарх макома-Юнус Раджабий».
20.30 «Кинокурьер».
21.30 «Премьера» (рус)
22.00 «МУ ИЗ БУДУЩЕГО» худ. фильм.
00.20 Миксер.

Шанба

7.00, 7.40, 8.30, 10.35, 13.10, 14.30, 17.00, 19.35 Ўзбек наволари.
7.30 Prime time (рус)
9.00 Мультфильм.
11.30 «Men sevib qoldimmi?» хинд ба-

— Аввало, бу зараркунанда ҳақида атрофлича маълумот бериб ўтсангиз...

— Сиз айтётган зараркунанда илмий тилда термит деб аталади ва улар дунё миқёсидаги йирик муаммолардан ҳисобланади. Термитларнинг 2800 га яқин тури бўлиб, шундан 160 га яқини зараркунанда. Улар асосан ўсимликнинг ёғоч қисми билан озиқланади. Лекин улар радиоприёмник, телевизион аппаратура, электр тарқатувчи линиялар, аэродромларнинг электр ўтказгичлари ҳам зиён етказмоқда.

Ушбу ҳашоратларни ўрганган олимлар уларнинг барча тропик мамлакатлар учун ҳақиқий офат эканини тасдиқламоқда. Бунда турар жой, мебел, либос ва оёқ кийимларнинг яроқсиз ҳолатга келиши, турли дарахт ва бошоқчи экинларнинг қуриши, тўғон, суғориш каналлари ва тўғон уламаларининг вайрон бўлганини эслатиб ўтиш kifоя.

Ўзбекистонда термитларнинг икки тури — Туркистон термити ва катта каспий орти термити қайд этилган. Туркистон термити табиий шароитда чўллардаги кам шўрланган туپроқли, шувок-эфемер ва шувок-шўрхок ўсимликлар ўсадиган текисликларда тарқалган бўлиб, қуриқ ерларнинг ўзлаштирилиши, янги-янги шаҳар, қишлоқ ва турли иншоотларнинг барпо этилиши улар яшаш маконини янада кенгайтди. Билмаганлар учун айтиб қўяй, термитларнинг тухумлари оқ рангда, юза қисми текис, цилиндр шаклда. Ўлчами 1-1,2 мм. атрофида бўлиб, бироз ялтироқ кўринишда, эмбрионал ривожланиш даври 3-4 кунга тўғри келади. Туркистон термитининг уяси ер остида бўлиб, ташқаридан сезиш қийин. Уяси 1-1,5 метр диаметри думалоқ жой бўлиб, ўсимлик юзасидан ажралиб туради. Уянинг вертикал йўллари 10-15 метргача етади. Канотли индивидларининг учуши март ойининг охиригача кунлигидан, апрел ойинининг охиригача кузатилади. Улар асосан баҳорнинг биринчи ёмғирдан сўнг ҳаво ҳарорати +18 +20°C гача кўтарилганда учадди.

Катта каспий орти термити — чўл минтақаларида, гил ва қумлоқ, кучли шўрланган туپроқда кўп учрайди. Асосан, Бухоро вилояти, Қизилқум саҳроси ва Қорақалпоғистон Республикасида тарқалган. Улар ер юзасидан 20-70 сантиметр баланд тепача ҳосил қилиб, уя қуради. Уянинг ички тузилиш камераси жуда кўплиги ва ғўж бўлиб жойлашгани билан Туркистон термити уясидан фарқ қилади. Термитлар ҳаёт тарзига кўра жамоа бўлиб яшайдиган ҳашоратлар гуруҳига киритилади. Уларда насл қолдириш ҳамда насл учун ғамхўрлик қилиш инстинкти кучли ривожланган.

Бизда термитлар уясини ерга қуради. Уялари бир-бирига бириктирилган камера ва сертармоқ йўллардан таркиб топган мураккаб система бўлиб, сизот сувлар чуқурлигигача етади. Улар жамоаси «аскарлар», «ишчилар», эркак ва ургочи жинсий индивид-

«Биз яқинда янги уй солиб, кўчиб чиққандик. Бироқ «сарик чумоли» таърифини олган ёғоч қурти уйни емириб, хавфли кўринишга келтирди. Шундан сўнг яна янги иморат қуришга мажбур бўлдик. Бу зараркунандаларни йўқотиш имкони борми?»
Чироқчи тумани Дашт Увада қишлоғида яшовчи фуқаро Суюн Шодиевнинг ушбу саволига жавоб топиш мақсадида Қарши давлат университети кимё-биология факультети зоология кафедраси мудири, доцент Жўра Бердиевни суҳбатга тортдик.

лар (шоҳ ва малика)дан таркиб топган. Ташқи тузилиши ва жамоада бажарадиган вазифасига қараб бир-биридан фарқ қилади. Жамоанинг асосий қисми «ишчи»лар бўлиб, катта ва йўллар қуради, озиқ-овқат топиб келади. «аскар»лар эса уяни душмандан, масалан, чумоли ва бошқа ҳашоратлардан ҳимоя қилади. Жамоадаги шоҳ ва малика кўпайишга хизмат қилади. Улар тухум қўйиш йўли билан кўпаяди, «малика»нинг серпуштлиги жуда юқори бўлиб, юз минглаб тухум қўяди. Ёш термитларни «ишчи»лар парвариш қилади.

Одатда, термитлар ер юзасида очик юрмайди ва озиқланмайди. Табиий шароитда қурган ўсимликларнинг ёғочланган пояси ва бошқа қисмлари уларга озуқа ҳисобланади. Куёш нури ва ёруғликдан қўрқади. Шу боис йўлақларини доимо лой чаплаб бекитади ва ўзига хос «туннель»лар ясаб, шунда ҳаракатланади. Лой чапланган

устидан олиб бориладиган илмий изланиш кўлами анча кенгайди. Жумладан, уларнинг зарари, тарқалиши, био-экологик хусусияти, уларга қарши кураш чоралари борасида қатор илмий-тадқиқот ишлари олиб борилди. Янги асрдан бошлаб эса термитларни ўрганиш юқори поғонага кўтарилди ва асосан мажмуали тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Зоология институтининг Умумий энтомология ва арахнология лабораториясида профессор А.Ҳамраев раҳбарлигида «Ўзбекистонда турар жойлар, тарихий ёдгорликлар ва бошқа иншоотларга жиддий хавф туғдирувчи термитларга қарши самарали кураш тизимини ишлаб чиқиш» мавзусидаги лойиҳа бўйича илмий изланиш олиб борилмоқда.

— Қашқадарё вилоятида термитларнинг тарқалиш ҳолати қандай?

— Турли шеваларда «сарик

албатта, улкан моддий талофатдир. Шу боис, жойлардаги маҳалла фуқаролар йиғини раислари, хонадон эгалари ва ташкилот раҳбарлари термитлар тўғрисида маълумотга эга бўлиши, улар тарқалишининг олдини олиши ва ўз вақтида уларга қарши курашишлари лозим.

Аҳоли турар-жойи ва бошқа иншоотларнинг катта талофат кўраётганини қатор сабаблар билан боғлаш мумкин. Жумладан, янги ерларнинг ўзлаштирилиши, эски мазорлар ўрнига қурилиш ишлари амалга оширилиши натижасида, термитлар яшайдиган табиий манбалар бузилади. Шунингдек, сув омборлари қурилиши, каналлар ўтказилиши туфайли ер ости сувларининг юзага кўтарилиши; термитларнинг яширин ҳаёт кечириши сабабли келтираётган зарарни ўз вақтида аниқлай олмаслик ҳолатлари; аҳолининг мазкур зараркунанда тўғрисида тўла маълумотга эга эмаслиги; комплекс кураш чора-

бўлса, чумолилар термитларга ҳужум қилиб, қириб ташлайди. Термитлар уясида яна суварак, сколопендра, фаланга, чаён, қоратанлилар оиласига мансуб кўнгизларни ҳам учратиш мумкин. Халқ тилида «чопқирлар», «от чумолилар» деб юритиладиган катаглифис авлодига мансуб йиртқич чумолилар соатлаб термит уяси атрофида югуриб юради. Якка термит учраса, дарҳол ташланиб, инига ташиб кетади. Агар термит уясини пайқаб қолса, бутун чумоли колониялари ҳаракатга келиб, уяни ҳамма томонидан қуршаб олади ва термитларни инига ташиб, оёқларини қирқиб ташлайди ҳамда бир тўдага жамлайди. Уяда қолган термитлар чумолилардан қочиб, ер остини янада чуқурроқ қаза бошлайди ва ҳимояни такомиллаштиради. Афсуски, шунга қарамай, термитларнинг тарқалиши кенгайиб бормоқда. Жумладан, ўтган асрнинг 90-йилларида Ғузор туманидаги Қоратикан қишлоғида 15 та хонадон зарарланган бўлса, 2006 йилга келиб бу кўрсаткич 40 дан ошди. Ҳозирги кунда ЎзФА Зоология институти ва Қарши давлат университети олимлари томонидан олиб борилган кўп йиллик изланишлар натижасида, термитларга қарши курашнинг бир неча усуллари ишлаб чиқилди.

Иморат қурилиши мўлжалланган майдонда термитларни йўқотишнинг самарали усули сув бостириб йўқотиш бўлиб, ерни ҳўжалик экинни етиштириш учун ўзлаштирилади. Бунда имкони борида кўпроқ сув талаб қиладиган ва экин қатор ораларига тез-тез ишлов бериладиган экин экиш юқори самара беради. Шунингдек, алмашлаб экиладиган майдон сифатида фойдаланиш, ариқ ва челлар ўрнини ҳар йили алмаштириш муҳим аҳамият касб этади.

Кичик майдонда ҳам бу усулни қўллаш мақсадга мувофиқ. Бунинг учун баланд челлар олинади, ер суғорилади, чуқур қилиб чопилади ёки ҳайдалади. Тупроқ бетида сув бир неча кун туришини таъминлаш учун бино қурилиши мўлжалланган майдон сурункали суғорилади. Термитларни кимёвий воситалар билан йўқотиш усуллари ҳам бор. Масалан, дурсбанпро препаратининг 1-1,5 фоизли ишчи суюқлиги термитларга қарши курашда сув танқислиги мавжуд ҳудудларда юқори самара беради.

Қурилиш мўлжалланган майдон дурсбанпро ишчи суюқлиги билан пуркагич ёрдамда ишлаб чиқилади. Сўнг тупроқ ағдарилиб чопилади ва йўл ғалтакмаси билан зичланади. Шунингдек, зараркунандани заҳарли ем-хўрак услубида ҳам йўқотиш мумкин. Бу иморат қурилиши мумкин бўлган жойдан ташқари зарарланган бино ва иншоотларни термитдан халос этишнинг самарали, оддий ҳамда арзон йўлидир. Махсус контейнерлардаги заҳарли ем-хўрак бинонинг зарарланиш ҳолатига қараб, пол остига, девор орасига, шифт тўсинларига жойлаштирилади. Бунда патогенли ем-хўракдан фойдаланиш ҳозирги пайтдаги энг самарали усул бўлиб, 90-95 фоиз натижага эришиш мумкин. Заҳарли ем-хўраклар вилоятимизнинг Касби туманидаги Қамаш, Косон туманидаги Некуз қишлоғидаги хонадонларда синаб кўрилди ва ижобий самара берди. Юқоридаги кураш чораларининг барчаси комплекс ҳолда 2009 йил октябр ойида Яқкабоғ тумани Қўштол қишлоғидаги Ўсар Ҳўжамқулов хонадонидан кўлланилди. Патогенли ем-хўрак ЎзФА Зоология институтида тайёрланмоқда.

Акмал АБДИЕВ
суҳбатлашди

«йўллар» орқали уларни топиш осон кечади.

Термит сўзи юнончадан олинган бўлиб, «тамом» деган маънони англатади. Илмий манбаларда «термит» — «иссиқ», яъни, «иссиқ жойда яшовчи» деб таърифланиб, уларнинг уяси термосга таққосланган.

Термитлар мамлакатимизнинг Фарғона водийси, Тошкент шаҳри атрофи, Жиззах, Самарқанд, Қашқадарё, Сурхондарё, Бухоро, Навоий, Хоразм вилоятлари ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудидаги аҳоли турар-жойларида, тарихий-маданий обидалар ва бошқа қурилиш иншоотларида кўпайиб, сезиларли даражада талофат етказётгани кишида ташвиш уйғотади.

Ғарчанд республикаимизнинг айрим ҳудудларида ушбу турларнинг био-экологик хусусияти ўрганилиб, уларга қарши кураш ва профилактик чора-тадбирлар ишлаб чиқилган бўлса-да, асосан кимёвий усул ва воситалар орқали кураш олиб борилганидан кўпчилик хабардор бўлса керак. Лекин бу усул етарли даражада самара бермади. Кимёвий препаратлар экологик жihatдан нотаъза бўлиб, инсонларга, иссиққонли ҳайвонларга ва умуман атроф-муҳитга салбий таъсир кўрсатгани боис, препаратлар ҳозирда ишлаб чиқарилмай қўйган.

XX асрнинг 50-йилларидан бошлаб Ўзбекистонда термитлар

чумоли», «оқчумоли», «ваҳмак», «овзисув», «ёғоч қурти» номлари билан аталадиган термитлар иссиқликни севувчан бўлганлиги учун, иқлими илиқ ва иссиқ ҳудудларда кенг тарқалган.

ЎзФА Зоология институти ва Қарши давлат университети Зоология кафедраси олимлари томонидан 2006-2009 йилларда термитларнинг тарқалиш ўчоқларини аниқлаш, талофат ва зарарни чамалаш мақсадида, Қашқадарё вилояти бўйлаб мавсумий илмий экспедициялар амалга оширилди.

Илмий изланишлар натижасига кўра, Китоёб туманидаги термитлар талофати қайд этилмади. Бошқа туманларнинг барчасида термит ўчоқлари аниқланди. Жумладан, Ғузор шаҳридаги С.Раҳимов, М.Турсунзода ва Гулшан маҳаллаларида ҳамда шу туманнинг «Тоҳир ва Зухра» жамоа ҳўжалигидаги Қоратикан, Кескак, Қовчин, Араб-Қовчин қишлоқларидаги хонадонлар ва Ж.Бобомуродов номли 61-ўрта мактаб биналари термитлардан жиддий талофат кўрган. Бундан ташқари, туманнинг «Наврўз», «Улуғбек», «Жонбулоқ», «Охунбобоев» жамоа ҳўжаликлари қишлоқларидаги хонадон, мактаб, боғча ва бошқа қурилиш иншоотлари ҳам бундан азият чекишган. Биргина ушбу туманнинг ўзида 1000 га яқин хонадон ва ташкилот биналари жиддий зарар кўрган. Қамаш туманида зарарланган 500 га яқин хонадон рўйхатга олинди. Гулистон, Тўқбой қишлоқлари термитлар ўчоғи деб ҳисобланди.

Ҳар бир хонадоннинг термитлардан кўрган моддий зарари ҳисоблаб чиқиладиган бўлса, бу

лари олиб борилмагани термитларнинг тарқалиши ва зарарини бирмунча кучайтирди. Афсуски, эски бино ёки термитдан талофат кўрган иншоотлар вақтида йўқ қилинмасдан, қурилиш материали сифатида такрор фойдаланиш ҳоллари ҳам учраб туради.

Кузатувларга қараганда, термитлар дастлаб, бинога тарқалишдан олдин, тандир, ўчоқлар тагида, гиштдан қурилган эски печлар атрофида учрайди. Девори заҳарланган эски чўпқори иморат, поли ер юзасига яқин биналар тез зарарланади. Термитлар ёзда уй поли остида, деворида, шифтда, баъзи ҳолларда томда тарқала бошлайди. Қишда эса уйнинг яхши иситиладиган қисми, печ, қозонхонада, иситувчи батареялар, трубаалар тортилган жойнинг девор билан туташган қисмида тўпланади.

Улар кўйдирилган гишт (пишиқ гишт), силикат гишт билан қурилган иморатларга, бетон, темир бетон конструкцияли иншоотларга, оҳақли шувок билан ишланган деворларга зарар етказиб олмайди. Термитлар асосан, уйнинг девор ораларига ёғоч қўйилган (сингли уй), хом гиштдан ишланган, девор сувдоқ қилинган, заҳарланган деворларда кўп йўллар ҳосил қилиб, ёғоч қисмларни тўла зарарлайди. Шунингдек, шифт фанер билан қопланган томнинг ёғочини лой билан ўраб, емиради.

— Уларга қарши қандай кураш чоралари ишлаб чиқилган?

— Кураш тадбирлари, аввало, режалаштирилган ҳолда олиб борилиши лозим. Бунинг учун термитлар тарқалган минтақаларда қурувчи муҳандис, энтомолог ва дезинфекторлардан иборат ишчи гуруҳлар тузиш мақсадга мувофиқ. Шунингдек, термитнинг табиий қушандаси сифатида ҳайвонот оламининг турли систематик гуруҳларига мансуб 120 дан ортиқ тур қайд қилинган.

Профессор А.Ҳамроевнинг маълумотига кўра, мабодо чумоли уяси термитлар уясига яқин

Наботот олами одамзоднинг «яхши дўсти» эканлигига ҳеч ким эътироз билдирмаса керак. Шулардан бири маълум ва машҳур бўлган одамгёҳдир. Одамгёҳ «Хаёт илдири» деб ҳам юритилади. Хитой тилида жен-одам, шен илдиз деган маънони англатишининг ўзи ўсимликка энг тўғри таърифдир.

Шуниси қизиқарлики, женшен илдизи одам танасини эслатади: бош, бўйин, икки қўли, икки оёқлари бор.

Бундан 4000 йил муқаддам женшен шарқ халқ табobatiда жуда муҳим ўринни эгаллаган эди. Хитой табиилари уни турли-туман хасталикларни даволовчи дори, кексаларни яшартирувчи элексир сифатида ишлатганлар.

Қадимги фармакопия китобларидан бирида «Илдиз шарбати ҳатто ўлим олтидан беҳуш ётган кишига ичирилганда ҳам бу ажойиб ўсимлик ўзининг шифобахш таъсирини жуда тез кўрсата олади» дея ёзилган.

Хасрининг бошларида Марказий осийликлар ҳам женшен тўғрисида яхши билганлар. Буюк аллома Абу Али ибн Сино китобида у ҳақда муфассал ёзади.

Кўпдан буён женшеннинг ҳали ҳам сабаби аниқланмаган ўзига хос биологик хусусиятга эга эканлиги маълум. Агар унинг пояси шамол, ҳай-

Одамгёҳ илдири — дардлар давоси

вонлар томонидан ёки бошқа сабабларга биноан синдирилса, илдизи узоқ муддат уйкуга киради. Бу ҳолатни теримчилар «Женшен ерга кириб кетди» деб талқин қилишади.

Илдизнинг уйкуси 20 йил давом этиши мумкин, сўнг шароит қулай бўлганда ундан янги поя ва барглари ўсиб чиқади — нормал ҳаёт бошла-нади.

Дарҳақиқат, женшеннинг барги мураккаб, ҳар бирида бештадан япроқ бор. Ҳозирги вақтда женшеннинг уч тури маълум:

1. Оддий женшен — панакс гинзэнг.

2. Америка женшени — панакс кункуефолиум.

3. Сохта женшен — панакс псевдо-гинзэнг.

Булар ичида энг қимматлиси оддий женшендир.

Бунинг кимёвий таркибида панакс-сапонин, панаквилон гликозидлари, эфир мойи, панацин, панакс кислотаси, фитостерин, шиллиқ моддалар, В1, В2, С каби дармон дорилар, қатрон, пектин, органик кислоталар, крахмал ва қанд

мавжуд. Бу борада одам ҳаёти учун зарур бўлган микроэлементлар мажмуасининг унда жо бўлиши, женшен ҳақиқатан гўзал табиатнинг инъом этган саломатлик ёмбиси эканлигидан дарак беради. Чунончи, у ўзида калий, калций, магний, натрий, темир, алюминий, барий стронций, титан сингари моддаларни сақлайди. Ана шулар туфайли бўлса керак, одамгёҳ илдизи бир талай хасталикларни даволашда қўлланади. Бош оғриғида, қон босими паст бўлганда (гипотония), жинсий заифликда, энцефалит (бош миyaning яллиғланиши)да шифо бағишлайди. У ҳар қандай дармонсизликда, жисмоний, руҳий ҳорғинликда эм бўлади. Балғам ажралиши ва йиғилишини йўқотади, қайт қилишни тўхтатади, ошқозонни мустаҳкамлайди, иштаҳани очади, таом ҳазмини яхшила-ди. Ўпка, юрак фаолиятини яхшилайди, ҳансирашни қамайтиради, кайфиятни чоғ қилади, қон лимфасини кўпайтиради.

Шу билан бирга, иссиқда пайдо бўладиган бош айланишни йўқотади. Заифлашган

кўзга ёрдам беради. Кексаларга куч ва қувват бағишлайди. Моддалар алмашувини бир маромга келтиради, паритетли (атеросклероз), қандли диабет, жигар шомоллаш хасталиги, юқумли касалликларда, нур билан даволанишда қўлланади. Марказий асаб тизими — невроз, неврастенияда тавсия этилади.

Женшен жойлардаги дорихоналарда сотилади. Уни спиртли тиндирма, капсула, таблетка ҳолида фармацевтика саноати ишлаб чиқаради.

Одамгёҳ илдизи бошқа дорилар билан бирга омухта қилинганда даво самараси янада ошади. Мабоодо, одамгёҳ илдизи қуритилган ҳолда бўлса, ундан уй шароитида 10 фоизли спиртли тиндирма-настойка тайёрлаш мумкин. Бунинг учун 10-15 грамм майдаланган илдизни ярим литр арокка солиб, 2 ҳафта мобайнида хона ҳароратида сақланади. Сўнг 30 томчидан 3 маҳал таомдан олдин ичилади.

Даво муолажасини хасталик турига қараб, 3 ойдан 6 ойгача давом эттириш мумкин. Дори тайёрлашда, айниқса, унинг илдизи шакли қизиқтиради, чунки женшенга қандай баҳо тайинлашни унинг формаси ҳал қилади. «Модомики худойи таоло шифобахш илдизни одамга ўхшатиб яратган экан, демак унинг шакли албатта одамни эслатиши керак». Бу бежиз айтилмаган, том маънода айтганда, одамгёҳ шифобахшлик бобида ҳикмати кўп, хосиятлари бисёр, кўп дардларга даво. Уни шифокор маслаҳатига кўра қўллаш даркор.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
доришунос

мат Сатторов. — 2008 йил — Ёшлар йили, жорий йил — Баркамол авлод йили деб эълон қилинганлиги фикримизни яққол тасдиқлаб турибди. Мен олий ўқув юртини тугатиб, ҳозир Жиззах давлат педагогика институтида ўқитувчи бўлиб ишляпман. Уйланганимдан сўнг банк кредити ҳисобига уй сотиб олдик.

— Биз ҳам янги қурилган уйни кредит ҳисобига сотиб олдик, — деди виллоят кўзи ожиз болалар махсус мактаб интернати ўқитувчиси Фарход

ёш оила соҳиблари бу йил кўчиб ўтишди. Бундан ташқари, 55 та ёш оила мебел, маиший техника сотиб олиш ва уй-жойини таъмирлаш учун 145 млн. 400 минг сўмлик истеъмол кредити билан таъминланди.

Банк миқозлари шу йил 1 январгача 2746 тани ташкил этди. Бу филиалнинг миқозларга самарали ва сифатли хизмат кўрсатаётганидан далолат. Чунки ҳозир банклар кўп. Миқоз эса ўзига энг қулайини танлайди.

Филиал фақат ёш оилаларга қарз бериш билан чекланиб қолгани йўқ. Масалан, 2010 йил 1 январгача жами кредит қўйилмалари 5 млрд. 424 млн. 600 минг сўмни ташкил этди. Шундан 93,1 фоизи узоқ муддатли

линомда. Ўтган йили бу борада ўрнатилган прогноз режа 160 фоизга бажарилди. Аниқроқ айтганда, 19 нафар тадбиркорга 321 млн. 200 минг сўм қарз берилиб, 32 та янги иш ўрни ташкил этилди.

Кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоя қилиш, иш билан таъминлаш юзасидан ҳам бирмунча ишлар қилинди. Хусусан, ўтган даврда банк ўз маблағи ҳисобидан 49 оилага 92 млн. 800 минг сўм қарз берди. Меҳнат бошқармаси эса 7 оилага 11 млн. 500 минг сўм кредит ажратди. Оқибатда, кам-харж оилалар чорва сотиб олиб, иқтисодини ўнглаб олишди.

Юртбошимизнинг 2006 йил 17 апрелдаги «Ўзбекистон Республикасида 2006-2010 йилларда хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантиришни жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш бўйича ўтган йили анча ишлар амалга оширилди. 10 та хусусий фирма хизмат кўрсатишни ташкил қилиш ва ривожлантириш учун 342 млн. сўм кредит билан таъминланди.

Пластик карточка банк учун ҳам, миқоз учун ҳам фойдали. Чунки бунда, биринчидан, нақд пулнинг банкдан ташқарида айланиши қисқаради, иккинчидан, миқоз карточкада бўш турган пули ҳисобига даромад қилади. Шунинг учун виллоят филиали нақд пулсиз тизимни ривожлантириш борасида кенг қамровли ишларни амалга оширмоқда. Масалан, шу йилнинг 1 январигача миқозларга 13801 та пластик карточка берилган. Йил давомида миқозлар ҳисоб варақларига 8 млрд. 185 млн. 400 минг сўм ўтказилган. Аҳоли гавжум бўлган савдо ва хизмат кўрсатиш нуқталарига терминаллар ўрнатилган бўлиб, улардаги савдо ҳажми деярли 7 млрд. сўмга тенг бўлди. Ўтган йилнинг шу даври билан солиштирганда, терминалларда ўтказилган транзакциялар суммаси 5 млрд. 330 млн. 500 минг сўмга кўпайган.

Фулом ЮСУПОВ,
«Ishonch» мухбири

Фармон ва ижро Ёш оилаларга ипотека кредитлари

Ҳозир уй-жой сотиб олиш ва қуришни ипотека кредити билан молиялаштириш дунёда кенг тарқалган. Ўзбекистон Президентининг 2007 йил 18 майдаги «Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармони ҳам ана шу мақсадда қабул қилинган. Чунки бунда, биринчидан, аҳолининг турар жой шароити яхшиланади, иккинчидан, ёш авлоднинг келажакка бўлган ишончи янада ортади, учинчидан, қурилиш саноатида иш ўринлари кўпаяди.

Шундай экан, бу борада республикамизда, хусусан, жойларда қандай ишлар амалга оширилмоқда? Бунга билиш мақсадида «Ипотека-банк»нинг Жиззах виллоят филиалида бўлдик.

Банк ўтган йили Жиззах шаҳридаги Қассоблик маҳалласида 2 та уйни қуриб битказди. Ҳар бири 32 хонадондан иборат бўлган бинолар қурилишини «Диамонд», «Наврўз айёми» пудрат ташкилотлари амалга оширди. Нархи ҳам унча қиммат эмас. Уч хонали хонадон 40 миллион сўмдан ошмади. Икки хоналиси эса 37 миллион сўмга яқин.

— Кейинги йилларда ҳукуратимиз томонидан ёшларга эътибор кучайди, — дейди ёш оила бошлиғи Аза-

Сапаров. — Қарзни олишда ҳеч қандай муаммо бўлгани йўқ. Уни қайтариш муддати ҳам жуда қулай. Оиламиз даромадини сақлаган ҳолда қарзни 15 йил давомида секин-секин тўлаб борамиз. Бунинг учун ҳукурат қарорини ўз ўрнида бажараётган филиал раҳбарияти ва кредит бўлими ходимларига раҳмат.

— Мен эса шу банкнинг ўзида ишляпман, — сўхбатга қўшилди Бобомурод Ҳамдамов. — Тўғриси айтсам, уйлангандан сўнг ота уйимизга сигмай қолдик. Чунки у анча тор эди. Шу боис банкимиз раҳбарияти менга қарз ажратди.

Умуман олганда, ўтган йили 49 та ёш оилага 1 млрд. 112 млн. 700 минг сўмлик ипотека кредити ажратилди. Фойдаланишга топширилган 2 та уйнинг қолган хонадонларига

кредитлардир. Йил давомида ажратилган қарзлар миқдори эса 7 млрд. 266 млн. 800 минг сўмга тенг. Бунда айниқса, кичик бизнес субъектларини ташкиллаштириш, ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашга катта эътибор берилди. Бошқача айтганда, уларга жами 4 млрд. сўмга яқин маблағ йўналтирилди. Натижада 482 та янги иш ўрни яратилди.

Жами қарзларнинг 1 млрд. 274 млн. сўмини микрокредитлар ташкил қилади. Улардан саноат, қишлоқ хўжалиги, савдо, қурилиш тармоқлари ва маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари баҳраманд бўлди.

Тадбиркор аёлларни қўллаб-қувватлаш мақсадида банк бўлими томонидан молиявий кўмак бериб ке-

(Боши ўтган сонларда)

7

Кизилмозорга борганимизда Абдусалом домлани топиб олишимизни маслаҳат берган Холмат акага қайта-қайта ғойибона раҳмат айтдик. Абдусалом домла гап кўпқари давраларига тақалганда бебош дарёдек тўлиб-тошар, ўртада кимнинг номини тилга олмайлик у ҳақда истаганимизча ҳикоя қилар, қишлоқма-қишлоқ айланганимизда дуч келган қарими-ёш демай гап қўшиб кетаверар, муҳими зерикшимизга ўрин қолдирмасди.

— Яна бўласини мақтаяпти деган хаёлга борманглар. Алпон алплар ичра алп бўлди, у айирган зотларнинг санаб адоғига етиб бўлмайди. Алпон даврада ўзини аямай от сурди. Унинг улоқни тақимига босиб бораётганда, узангининг ҳалқали учи қарийб уч тонналик ёғ цистернага илашиб, улкан идишни ёғ-поғи билан чаппа қилиб кетганининг, оти билан тилчкага урилиб ағдариб ташлаганининг шохиди бўлганман.

Бир йили дархонлик Кенжа чавандоз кўпқарили тўй берди. Баковуллар:

— Полвоннинг зўри оғир танани ердан узиб, солимни ҳалоллайди, бошқаси бекор, — деб намақобга тўйдирилган етти яшар тақани солимга ташлашди.

Шу даврада Туркменистондан Мурод, Тойир, Темир, Сурхондарёдан Нурулло, Чори, Шоберди, Файзи, Шахрисабздан Боқибулло, Мейли туя, Суюн, Панжи гудди ва бошқа кўплаб чавандозлар бор эди. Аммо оғир солимни ердан узиб, ҳалол олиб чиқиш Шодди қозоқ, Атапир ва Алпондан бошқа ҳеч кимнинг қўлидан келмади. Шунда Файзи чавагон отининг устида тикка туриб тўй эгасига таъна қилди:

— Ув-в, номард, ўзинг ҳам кўпқари орқасидан кун кўриб юрибсан, нега атайлаб оғир тақани ташлатаяпсан? Ҳамма бу ерга умид билан келган, енгилроқ тақанг йўқми?

Давра баковули меҳмон чавандознинг жон жойидан олди:

— Нима, Алпону Жамолхон, Атапирнинг тупроғи бошқа ердан олинганми, тақани бемалол ҳалол айиришаяпти-ку, хоҳласангиз шу, меҳмон.

Ўшанда баковулнинг гапларидан алами ошган Файзи чавандоз шерикларини олиб, кўпқари майдонини тарқ этганди.

— Тагин Туркменистоннинг Дўстлик этрапида мамлакат президенти соврини учун ўтказилган мусобақаларда Алпон минглаб чавандозларни доғда қолдириб, Бозор Кўчқорнинг Бўз отида бош зотини айирганди. Бундай мисолларни қизилмозорлик ҳар бир кўпқари мухлиси истаганингизча айтиб бера олади. У якка бўрига ўхшайди, кўпқари дарагини эшитса, масофасини ўйлаб ўтирмай, қон ҳидини олган жондордек жўнаб кетаверади. Алпоннинг ойналаб дарагини эшитмаган вақтларимиз кўп бўлган.

Абдусалом домланинг бу мулоҳазалари Жума бобонинг бир гурунги едимизга солди.

— Алпон чавандоз нафақат Кичикўрадаги, балки Қамаш, Яккабоғ, Чирокчидаги кўплаб отларни чопди. Кўпқари мавсумида уни уйига етказмасдилар, онда-сонда бир қишлоққа келганида ҳам эшиги от мухлислари билан тирбанд бўларди. Сурхонлик Шоберди бахшини эшитганмисизлар? — дея бир муддат савол назари билан бизга қараганди ўшанда Жума бобо, тасдиқ ишорасини олгандан сўнггина гапида давом этганди:

— Ана шу бахши отнинг ҳақиқий шинавандаси эди. Унинг

Калта жийрон оти эришган ҳамма зафарлар Алпоннинг номи билан боғлиқ. Бахши:

Отаям керак йигитга,
Акаям керак йигитга

— деб куйлаган термасини Алпонга, унинг якка бўридек кўпқари давраларини қолдирмай бир ўзи майдонда от суришига бағишлаб айтган. Туркман шоири Махтумқулининг бир ғазали бор. Ёдимда қолганича айтиб бераман, ҳар гал шу мисраларни эсласам Алпоннинг қиёфаси кўз ўнгимдан ўтаверади:

Бедов ўлса майдон қолар армонли,
Ҳақ ишқиде от сол майдон йўлиқса,
Эр ўлганда хангом қолар давронли,
Вақтинги хуш ўтказ даврон йўлиқса.

Кичикўрада Алпон ҳақида эшитган ҳамма гурунларимизни қоғозга тушираверсак, шунинг ўзи алоҳида бир дoston бўлишига иймон келтирдик. Унинг ҳаёти тоғлардан оқиб тушиб, катта бир тошқин дарёни ҳосил қилган жилғалар сингари серқирра.

БУРГУТ ЧАНГАЛИ

1

— Бу воқеаларни тор хонада ўтириб гурунглашиш ярамайди, очик ҳаво хотираларни тиниқлаштиради, — деди Жума бобо баланд қир томон йўл бошлар экан.

Кизилмозор — табиат бағридаги хилқат, қишлоқни чор тарафдан ўраб олган баланд-паст қир-адирларнинг адоғи кўринмайди. Қўл чўзсанг етадигандек манзилдаги кўксига арча, туронгил дарахтларини қадаб олган чўққилар осмон тоқига найза янглиғ санчилган, унинг ёнбағрига тармашиб ўт-ўлан кавшаётган қўй-эчки-ю, сигир-бузоқлар бир илкис ҳаракат этса чуқур камарга тўкилиб кетадиганга ўхшайди.

Қир тепасига чиққаннимиздан сўнг кекса йўлбошчимиз кўксини тўлдириб беғубор ҳаводан тўйиб-тўйиб симириди:

— Шу кунларга етказганига шукур.

Биз эса бобо салкам бир асрлик умри мобайнида кўрган-эшитган кўпқари давралари, донгдор чавандозлар, улар минган туёғидан тош чақнайдиган тулпорлар ҳақидаги ҳикояларини тезроқ бошлашини кутамиз.

Жума бобо шошилмайди, ўнг қўлини соябон этиб кўзларини тоғ ортидан чиқиб келаётган қуёш нурларидан ҳимоялаб кўм-кўк, мусаффо осмонга тикилиб қолади.

— Жонивор эртачи овга чиқибди, — дейди ўзича.

— Нимани айтаяпсиз? — сўрайди кимдир.

— Хув-в ана, миттигина нарсани кўраяпсизларми? — энтиқиб бўш қўлини нигоҳи қадалган осмонга нуқийди отахон.

У кўрсатган томонга қараймиз, митти нуқта бир муддат ҳавода муаллақ қотади-да, кейин пастга энади.

— Э-э, уми, бургут-ку, қўйинг, учаверсин. Сиз ўтириб гурунгни бошланг, — дейди бесабрроқ шеригимиз.

— Ҳа, топдинг, бургут бу, болаликдан шу қушга қойилман, аниқ мақсадни кўзлаб иш тутаётган инсонга ўхшайди у.

— Роса олиб қочасиз-да, бобо, оддий жониворни инсонга қиёслаб бўладими?

Бесабр ҳамроҳимизнинг луқмаси ҳам Жума бобонинг ғашини келтиришга ожизлик қилади. У тиззага тепиб турган майсазор устига чордона қуриш чоғида ҳам кўзларини кўкдан узмайди:

— Бу жониворга Яратган эгам ўткир кўз, бақувват чангал, чаққонлик берган. Осмон фалакда кенг қанотларини ёйиб учади, учгандаям тинч оқаётган дарё янглиғ шошилмай учади. Ана шу ҳолатда зийрак ва ўта ўткир кўзини ерга қадаб ўлжасини топади. Бир муддат ундан нигоҳини узмай учаверади, учаверади. Ўлжасини секинлик ва зийраклик билан тажрибали мерган каби кузатади. Унга айланиб-айланиб яқинлашади, ўлжасининг чаққонлиги, сөзгирлиги, бақувватлиги, хуллас, ҳамма жиҳатларини ҳисоблаб бирдан милтиқдан отилган ўқдай ташланади-ю, қувватли чангаллари ораси-

га қисиб, ўз салтанати — осмону фалакка олиб чиқади. Сўнг тошлоқ ерни мўлжаллаб ташлаб юборади. Ниҳоят тоғ-тош қирраларига урилиб, қиймаланган гўштни еб, нафсини қондиради. Хуллас, бу жонивор мўлжаллаган овидан бебаҳра қолмайди. Ана шу жониворнинг айрим хислатлари баъзи инсонларда ҳам бор. Чангали мустақкам, ушлаган нарсасини узиб олмасдан қўймайди...

Биз шу тариқа Жума бобо янги ҳикоясини бошлашга йўл очаётганини ҳис қиламиз.

2

— Бундан ярим аср илгари кўпқари майдонларини Бургут чавандоз лақаби билан лол қолдирган қишлоқдошимиз Чоршанби Зиёдуллоев панжасининг қувватлилиги, чанг солган улоғини қўлдан чиқармаслиги билан шундай ном қозонганди...

— Одамнинг ҳам чангали бургутникидек бўлармиди, бу чавандозингиз зўрми дейман.

— Чоршанби чавандоз зўр бўлганми дейсизми? — кинояли назарини бизга ташлайди саксон етти ёшли Жума бобо кимнингдир ноўрин саво-

нинг Кўшқўл қишлоғида содир бўлганди. Эшбек чўпон якка-ю ягона ўғлига икки кунлик кўпқарили тўй берди. Тўйга келган чавандозларнинг саноғига етиб бўлмасди.

— Ҳамма ошдан сўнг Қўлихол майдонида бораверсин, ўша жойда улоқ чопилади, тагин томошадан кечикиб афсусда қолманглар, — деб оқсоқоллар дастурхон бошидан тураётганларга эълон қилавердилар.

Кун ярим чоракка яқинлашгач, така майдонга олиб келинди. Чавандозлар секин-секин безовталаниб, кўноқ жойларидан чиқиб, майдон баковулнинг олдида қараб келавердилар.

— Аҳай-аҳай-ҳай, халойик, тез келақолинглар, энди кўпқарини бошлаймиз, — дея бор овози билан одамларни сайхонликка чорларди жарчилар.

Давра баковуллигига Тўхта исмли кекса чавандоз белгиланди, у отини тўда ичига ҳайдаркан:

— Оғайнилар, тўйда совринни ҳалол айиринглар, чилвир-пилвир ишлатиб меҳнатингизни куйдирманг. Бу майдон Алининг майдони, номардлик қилганни қувиб чиқараман,

Абдунаби Абдиев, Мухтор Пардаев

Кўпқари

ЭССЕ

лидан энсаси қотиб. — Зўр эмас, кўпқари чопган давралари зўрларнинг ҳам энг зўри эди десам тўғрироқ бўлади.

Чоршанби чавандоз бу майдонда туёғидан ўт чақнайдиган тулпорларни миниб ор талашди, талашгандаям ботир, мард ва шунқор бўлиб талашди. Чаптастлиги билан элнинг назарига тушди, обрў олди, обрўни мисқоллаб-мисқоллаб топди. Элнинг сара отларини чопди, манаман деган донгдор чавандозларнинг кўнглига гўлгула солди. Неча йиллар дидлаган зотини олди, чавандознинг маҳоратини кўрганлар «қандингни ур, даврингни сур» дейишди. Айниқса, Ислон оқсоқолнинг Яшин лақабли отини минганида қанча-қанча чаптастларнинг шашти оловда тобланмаган ирғайдай чарс-чарс синарди...

Ўша пайтлар «Чоршанби такани тақимга босдим, қўл солиб ўтирма, фойдаси йўқ, у қўлидаги довини олдирадиганлардан эмас» дейишарди энг кучли рақиблари ҳам. Бир гал фирромликда тенги йўқ бойсунлик Файзи чилвиркашни эгар устидан такапака билан суғуриб олиб, майдон узра судраганини ўз кўзим билан кўрганман. Бургут лақабини ҳам ўшанда орттирганди.

Жума бобо хотиралар оғушида бир муддат тин олди...

3

Бу ғаройиб воқеа Қамаш тумани-

ҳалол айирган зотини олади, — деб чавандозларнинг шусиз ҳам яхши билладиган тартиб-қоидаларини такрор тушунтирди.

Оқ фотиҳадан кейин биринчи совринни айтди:

— Ол, армонда қолма, Баҳовиддин Балогардон йўлига етти оқ тангаси бор, чойнак пиёласи бор, қўша нони бор. Ол, якка айирсанг ҳалол...

Шу тариқа бир неча соврин эгасини топди.

Тўхта баковул кейинги совринни айтишга чоғланиб улоқ ташланиши олди:

— Қулоқ солинг, армонда қолманг, энг катта совринлардан бирини айтаман, отинг чарчаганинг отингни алмаштир, кейин мөндан хафа бўлиб юрма! Ол, тўй эгасининг акаси Эшмамат номидан бир жуфт икки яшар ҳўкизи бор, 250 сўм пули бор, кийизи бор. Фирромга берилмайди, ҳалол айирсанг қандингни ур, яхши томоша кўрсатсанг совриннинг устига яна қўшаман, ана кўриб турган қора кўзлар гувоҳ, — дея баланд ва жарангдор сас билан эълон қилди.

Шундан сўнг от устига от ўйнади, забонсиз жониворлар қийналганидан сувлик тишлади, чавандозлар улоқнинг олдида боролмаган отларининг бошига муштлади. Нурулло чавандоз улоқнинг ёнига бориб узалди, кўтармоқчи бўлиб икки қадамча судради. У томон юзлаб қўллар чўзилди, сонсиз

туёқлар улоқни босди, чавандознинг қўли толиб, яна така ерда қолди.

Баковул:

— Ол, чавандоз, така ерда, устига яна эллик сўм қўшдим, ҳаммаси бўлиб уч юз сўмга етди, энди ками қолмади, билагингда кучинг, белингда қуватинг борми ўзи? — дея чавандозларнинг жигига тегиб бакираверди.

Чоршанби уч соврин олганидан чарчаб, давра четига ўтиб дам олаётганди. Баковулнинг гаплари мисли ханжар бўлиб суяқларидан ўтиб, юрагига санчилди. Энди даврага кириб, ўзимни бир синаб кўрмасам бўлмайди деб турганида тўдабошилари — Амиркул Сейлиев оқсоқолнинг:

— Чоршанби, ҳордикни уйда чиқарасан, тур, балки шу соврин сени кутаётгандир, бугунги тўйда Эсон, Тўхлининг йўқлигини билдириб, қишлоқ орини ер билан яқсон қилсан бу туришингда, — деган гаплари унинг жўшиб турган орига юз чандон бўлиб қўшилди.

Ўрнидан турди, Яшиннинг белбоғини тортиди, қўноқдаги кайвонилардан оқ фотиҳа олди-да, даврага кирди.

Отини қимтиб-қимтиб, талабгорлар

тортиб олиб, эркалаб кўкка отаётганларнинг саноғи ортгандан-ортди. Ўша кун Чоршанби Бургут чавандоз номини олди, элнинг олқишига сазовор бўлди, Яшин яшин эканлигини яна бир бор кўрсатди.

Жума бобо ҳикоясини тугатаркан:

— Тагин сизлар Чоршанби чавандоз эър эдимми деб сўрайсизлар-а? — дегандек ҳаммамизга бир-бир кўз қирини ташлади.

4

— Чавандознинг чавандоз бўлишига минган тулпори ҳам сабаб, — Чоршанби чавандоз ҳақидаги ҳикояга яқун ясайди Абдусалом домла. — Зеро, от чавандознинг қаноти ҳисобланади. Чоршанби чавандознинг элга танилиши, Бургут чавандоз деб ном олишида Яшиннинг ҳам ҳиссаси катта. Унинг шундай ҳислати бор эди: ҳар қандай даврани ёриб кирар, улоқнинг олдида бориб, вазиятни пайқаб тиззаси билан чўкарди. Устидаги шунқор овоз чиқармагунча чидаб турар, сасни эшитиши билан яшин тезлигида даврани тенг иккига бўлиб, якка чиқиб борарди, тезликда унга тенг келадиган тулпорни ҳалигача учратмадим. Бу отнинг Яшин (қишлоғимизда

Йўқ, ким нима деса десин, йигирма йиллик биродарини ювиб-тараб, кафанлаб сўнгги йўлга кузатади, маъракаларини жойига қўяди. Бу дунёда унинг икки Жескаридан бошқа кими бор? Умрлик ёстиқдоши деса уни ҳам безурёдлик тириклайин гўрга тикди. Ранг-рўйи бир ҳол, қуруқ судури судралиб юрибди.

— Биламан, Жескарни сотиб юборишга кўнглингиз бормайди, лекин ҳаром ўлдириб уволига қолиш ҳам яхши эмас. Мол зоти инсонга хўрак учун яратилган. Дўстларингизнинг маслаҳатини олинг, — дейди баъзида кампири.

— Ўзинг айт, — дейди домла тутуқиб, — бу дунёда Тўриқдан бошқа кимимиз бор, эртага сену менни шу жонивор баҳона эслашмаса нима деб эслашарди?

Шу билан орадаги мунозара ниҳоясига етади. Эшонкулов домла яктагини елбағай олиб, лабига «Астра» сигаретини қистириб, Тўриғи ёнига ошиқади. Жонивор кун сайин устихони бориб суяғига қадалаяпти.

—Эҳ, Жескар, энди сенам мени ёлғизлатиб кетмоқчимисан, оғайни дегани ҳам шунчалик номард бўлама,

битиранман деса, буюқда Ҳомид домласи. Отини от эмас, фарзанд деб билади. Безурёдлик аламини шу отга суяниб енгади.

Биродарлар, отга ишқибозлик ёмон экан.

Бу кўйга тушган одам мол-дунёсини ҳам бир тийинга олмас экан.

Унинг дўсту-биродари ҳам, топган-тутган бойлиги ҳам севишли оти бўларкан.

Йўқ, эҳтимол ишқибоз деб нотўғри атагандирмиз. Аслида, отнинг ишқибозлари эмас, жиннлари бўларкан.

Ишонмасангиз Эшонкулов домла билан бир гурунглашиб кўринг. Дарди-дунёсини унутмаса, мана Жўрабой малим кафил.

— Бўлмайди, қариндош, мен Ҳомид акага отингизни сотинг деб боролмайман. У кишининг овунчи ҳам, севинчи ҳам шу тўриқ от. Эшитгандирсиз, отини Жескарим деб суяди. Қўйинг, ошна, битмайдиган ишга қўл уриб, ўзингизни ҳам, мени ҳам хижолатга қўйманг.

Рўзимурод чубарнинг бошлаган ишидан қайтиш чўти йўқ эди:

— Сизга ишониб келгандан сўнг бунчалик бўлмабди-да, қариндош. Бир оғиз сўраб бериш шунчалик қийинма, бермаса ўзимизни-ку ушлаб қолмас.

— Билмагандан сўнг гапираверасиз-да, ошна...

...Жўрабой домла бу ишга бош қўшмади.

Ойда-йилда бир марта эшигини қоқиб келган узоқ қариндошининг кўнглини қолдирди.

Қариндош уни тушунмади, этагини жаҳл билан силкитиб, хонадонини тарк этди.

«Балки юзкўрмас бўлиб кетар энди, лекин Ҳомид аканинг дилини вайрон этгандан...», «...Майли, ҳозир хафа бўлсаям, вақти келиб англаб етар» деб ўзини овутди...

3

Биродарларим-ов-в, чавандозлик ҳам ўзига хос касб экан.

Чавагон ризқ-рўзини кўпкари майдонидан тераркан.

Шу боис, улоқ мавсуми бошланди дегунча қишлоқма-қишлоқ юраркан.

Уйда онда-сонда бир тунаса, қўноқда ётган пайтининг ҳисобини йўқотаркан.

Эл кезиб, топганининг устига қўшиб, шундай давраларга сочаркан.

Калта қишлоғилик Суён чавагон давралардан орттирганини ўртага ташлаб, элга икки кунлик кўпкарили тўй эълон қилди.

Эшитганлар яқин-йироқдан ёғилиб келаверди.

Чавандоз кўпми ишқибоз, ишқибоз кўпми чавандоз — ҳисоби-га етиб бўлмади.

Тоғ одами икки макон тутади. Бири яшайдиган ҳовлиси. Иккинчиси тошлоқ бўлса-да, меники деб белгиланган томорқаси.

Суён чавандоз кўпкари чопилаётган ялангликнинг ёнидаги ўзига тегишли ернинг атрофида икки метрча баландликда тош девор тегиб чиққанди.

Курашу кўпкарининг ўзига хос удуми бор.

Даврани ёш полвонлар бошлаб беришади.

Шу боис дастлаб шовлоқ берилади.

Шовлоқ — шоҳ улоқ дегани.

Шовлоққа оқ улоқ сўйиб ташланади. Бу йўлингиз оқ, хўжаи Хизир мададкор бўлсин дегани.

Шовлоқда тойкашларга уч-тўрт соврин айтилади.

Тойкаш — ҳали катта давраларга киролмайдиган от.

Улоқчи от кунига йигирма-йигирма беш кило ёмни кўрдим демайди. Тойкашнинг уззукун егани аранг икки-уч килога етади. Суворийси ҳам шунга яраша — ҳаваскор.

(Давоми бор)

гурунглаари

ўраб олган улоқнинг олдида борди. Мўлжални чамалаб бирдан узалди, чап оёғига эгарда қолди. Улоқнинг орқа оёғидан яхшилаб ушлаб, гайриоддий ҳаракат билан эгар устига жойлашди-да, 80-85 килоли такани тақимга босиб:

— Ё пирим Ҳазрати Али, ўзинг қўлла, — деб дубулға дастали қамчин чарм гўшагидан тишлади, солимини икки қўллаб ушлади, томоғини кучли хайқириқ ёриб ўтди:

— Чу, жонивор, шарманда қилма, бўёғи сендан.

Эгасининг бир имосига маҳтал от даврани қоқ ёрди, Чоршанби чавандоз улоққа чўзилган сон-саноксиз қўллардан қутулиб, даврадан чиққанида, фирромликда донғи Доғистонгача етган бойсулик Файзи чўтирининг чилвирига тутилди. Аммо бу тўсиқ уни ҳам, Яшинни ҳам шаштидан қайтара олмади.

Кенг майдон узра икки рақибнинг яккама-якка мусобақаси авжига чиқди. Икки рақиб тегирмон тошидек майдонда айланганидан айланди, тортишганидан тортишди. Давра аҳли Чоршанбининг бефойда тортишаётганини билса-да, суюклиларини:

— Бўш келма, бўш келма, — деб илҳомлантирарди.

Чунки шу пайтгача Файзи чўтирининг чилвиридан, аниқроғи, бир қулоқ арқонидан ҳеч чавандоз улоқни узишга эришмаган, совринни олган эмас. У давра баковулларини ҳам ўзининг жанжалкашлиги, фирромлиги билан бездирган эди. Тўхта баковул ҳам шу чоғ бир банданинг орзу қилиб етишган тўйи бузилмаслигини ўйлаб:

— Майли, шу совринни ҳаром бўлса ҳам Файзи чўтирга берамиз, — деб тўй оқсоқоллари билан маслаҳатни пиширганида ғалати ҳодиса рўй берди.

Минг-минглаб томошабинлар кўзи ўнгида Чоршанби чавандоз биргина улоқни эмас, унга қўшиб рақибини ҳам эгардан узиб олди. Ана кўринг томошани, хайратдан бор овозича қичқирган ким, фирромлик енгилганидан сакрашга тушган ким. Чоршанби эса такани тақимига босиб, Файзи чўтирни чилвир-пилвири билан такага қўшиб кенг майдон узра уч-тўрт айлантирди-да, солимини маррага келтириб ташлади.

Бу ақл бовар қилмас ишдан бутун давра аҳли донг қотди. Чоршанбига таҳсин айтганларнинг, уни от устидан

Ёшил ҳам дейишади) лақабини олиш воқеаси ҳам жуда қизик.

Яккабоғнинг Гулдара деган қишлоғида катта тўй бўлаётган эди. Узоқ-яқиндан донғи чиққан чавандоз борки етиб келган, кўпкари майдони этиб бир ёнидан катта дарё оқиб ўтадиган кенглик танланган экан. Бир пайт Чоршанби чавандоз такани тақимига бўсиб, тўдадан ажралмаган ҳолда дарё ёнигача борди. Шу вақт жонивор инсон зоти ишонмайдиган чаққонлик билан дарёнинг нарёғи томонига қараб сакради ва ҳеч нарса бўлмагандек йўлида давом этди. Унга эргашман деб ким нечта от чавандози билан дарёга тушиб кетди. Ўша воқеадан кейин бу жонивор Яшин лақабини олди. Бу отга харидорлар ҳамма ўрадан келавердилар, лекин Чоршанби чавандоз Ислон оқсоқолга соттиришга қўймади.

— У кўз қийиб сотадиган от эмас, бамисли қанотли Фирқўк эди, гўёки ўқитилгандек ҳамма хатти-ҳаракатни чавандоздан-да яхшироқ сезарди, — дейди Абдусалом домла.

Отга берилган шу таъриф сабаб яна бир маънос ва маҳзун ҳикояни эсладик.

ҲОМИД ДОМЛАНИНГ БАХМАЛ ТЎРИҒИ

1

Тўриғи хасталаниб қолди-ю, Эшонкулов домланинг ороми йўқолди, ухлаб уйқусида, ишлаб ишида тайин бўлмади. Тунлари ҳам кўзи илинди дегунча зорланиб, ожизгина кишнаётган оти кўз ўнгига келади. «Биродарлик шу экан-да, дараларни гум-бурлатиб кўпкарига кирганимда эътиборим бор эди, энди кераксиз бисотга айландимми?» деб зорланаётгандек кўринади. Ёр-биродарлари ким неча марта: «Энди бунингдан умид йўқ, танаси бутлигида сўйиб юбор, анча пулга сотиш мумкин», — деб син солишди.

Домла уларга на ҳа, на йўқ деб жавоб қайтаради. Ахир улар отни биродарим, қисматдошим дея қалбига яқин олганини қаердан билишсин? Болам дея атаганини одам ўғли ўз қўли билан қассобга топшира олармиди? Ахир у бежиз ёшлигидан олиб тарбия қилган ўғиллиги — қайин укасининг фарзанди Нуриддинни ҳам, тўриқни ҳам бир ном билан — Жескар деб атамаганди. Ўзини яхши-ёмон кунларида аскардай ҳимоя қиладиган икки кўрғон деб билади икковини.

ҳеч вақт биродар биродарига шу қадар хиёнат этама?...

Хаста тулпори билан сўхбат кураётган домлани учқур хаёллар олис-олисларга етаклаб кетди...

2

Дегморон қишлоғидаги кўпкаридан ҳафсаласи пир бўлиб чиққан боғучорбоғлик Рўзимурод чубар (чеккагир чавандоз бўлгани учун шундай лақаб беришган) отининг бошини қизилморлик узоқроқ қариндоши Жўрабой домланикига бурди.

Тоғлик меҳмонни қадрлайди.

Меҳмонсиз ўтган кунини кун санамайди.

Меҳмоннинг вақтига қараб жонлиқ сўяди.

Ҳеч бўлмаганда ҳам овқат тортилмасдан меҳмоннинг хабарини олмайди.

Жўрабой домла меҳмонини кучоқ очиб қарши олди:

— Келинг, қариндош, бошингиздан сочала сепайлик, қандай шамоллар биз томонга учирди?

— Дегморондан кўпкаридан қайтаётгандим, сизни бир зиёрат қилай дедим.

— Э-э, яшанг, кўпкаридан гапиринг, кўпкаридан. Бўрими тулки?

— Ҳеч бундай қуруқ қўл билан қайтмасдим, соврин олмаганимдан елкаларим ҳалигача зирқираб оғрияпти. Лекин кўпкарида бир от кўрдим, от эмас лочин экан.

— Эгаси ким экан, балки мен та-нирман?

— Эгасиниям суриштирдим, манзилини ҳам билдим. Сиз уни танийсиз, ҳамкасабангиз экан. Дуобда яшаркан. Икки отман лабига қистирган «Астра» папиросини буруқситиб, ҳар сўзнинг олдида «ну» деб қўшаркан. Бечора бефарзанд эмиш.

— Сиз Ҳомид акани айтаяпсиз шекилли, асли ўзимиздан у киши. Дуобдаги мактабга муаллим бўлиб бориб, яшаб қолган.

— Ўзимам сизга келсам мушкулми битишини билгандим-а.

— Ҳозирги замонда мушкул иш қолдим, айтинг дардингизни.

— Ўзингиздан қолар гап йўқ, қариндош, энди бир элчилик қиласиз.

— Тушунмадим, қанақа элчилик?

— Ўртага тушиб шу отни олиб бермасангиз бўлмайди. Майли, эгаси кўнглига сиққанини сўрасин.

Жўрабой домла мушкул аҳволга тушди. Қариндошининг мушқулени

Мини футбол

Хотира турнири

Кеча «Яккасарой» спорт-соғломлаштириш мажмуасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий Эдуард Парсегов хотирасига бағишланган мини футбол бўйича касба уюшма фахрийлари 2-республика турнири бошланди.

Турнирни Жисмоний тарбия ва спорт жамияти Марказий кенгаши раиси Баҳодир Тожиев очиб, иштирокчиларни кутлади. Шундан сўнг Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий Наримон Жалолов, республика тоифасидаги ҳакам Ахбор Имомхўжаев, Эдуард Парсеговнинг рафиқаси ва бошқалар мураббий ҳақидаги хотираларини сўзлаб беришди.

— Бугун туйғуларимни таърифлаб беролмайман, — деди Элла Парсегова. — Аввало турнирни юқори савияда ташкиллаштиргани учун

Ўзбекистон касба уюшмалари Федерацияси Жисмоний тарбия ва спорт жамияти Марказий кенгашига оиламиз номидан миннатдорлик билдираман.

Болалар ва ўсмирлар спорт мактаблари тарбияланувчилари, 2-болалар мусиқа мактаби ўқувчилари ҳамда санъаткорларнинг чиқишлари йиғилганларга ўзгача кайфият улашди.

— Юртимизда баркамол авлод тарбиясига эътибор кучайган бир пайтда бундай тадбирларнинг аҳамияти катта, — дейди мусобақа ишти-

рокчиси Бахтиёр Бейсенов. — Спорт инсоннинг камол топишида муҳим ўрин тутди. Ёшлардек майдонда тўп суриш бизга куч бағишлайди.

Бахсларда Фарғона, Навоий, Тошкент вилоятлари ва Тошкент шаҳри, «Авиатор», «Темирйўлчи» каби 15 та жамоа ўзаро куч синашади.

Хотира турнири эртага ниҳоясига етади.

Шерзод АБДУСАМАНОВ,
«Ishonch» мухбири
Икром ҲАСАНОВ
олган суратлар

Футбол

27 апрел китъа микёсида юртимиз шарафини химоя қилаётган футбол жамоаларимиз учун омадди кўн бўлди. Осиё футбол конфедерацияси кубоги турнирининг сўнгги турида Суриянинг «Ал-Жаиш» клубига қарши майдонга тушган Қаршининг «Насаф» жамоаси сафарда ўйнаганига қарамай, ижобий натижага эришди. Уйиннинг 88-дақиқасига қадар майдон эгалари 1:0 ҳисобида олдинда эди. Айнан сўнгги дақиқаларда Виктор Кумиков бош мураббийлигидаги жамоа иродасини намойиш этиб, ҳисобни тенглаштирди. Гол муаллифи — Артём Филиппосян.

Жамоаларимиз кейинги босқичда

Қаршиликлар гуруҳда Қувейтнинг «Казма»-сидан кейинги ўринни олиб, нимчорак финал иштирокчисига айланди.

Шундан сўнг Саудия Арабистони пойтахти Ар-Риёд шаҳридаги «Қирол Фахд» стадионида яна бир жамоамиз «Пахтакор» чемпионлар лигаси доирасидаги навбатдаги ўйинини ўтказди. Учрашув гуруҳ бахсларининг охиригиси бўлиши, бунга довр гуруҳдаги учта жамоада кейинги босқичга чиқиш имконияти борлиги боис, унинг шиддатли кечиши тахмин қилинганди. Аммо ундан бир соат олдин ниҳоясига етган «Ал-Айн» — «Сепакон» ўйинида 2:0 ҳисоби қайд этилганлиги «Пахтакор»нинг шундоқ ҳам нимчорак финалга чиқишини таъминлади. Бироқ кейинги босқич битта ўйиндан иборат эканлиги, гуруҳда 1-ўринни олган жамоа мазкур биттагина матчни ўз майдонида ўтказиш ҳуқуқига эга бўлиши ҳамюртларимизни сергаклантирди. Бу ҳолат ўйин дебютидаёқ кўзга ташланди.

Ўйин, табиийки, гуруҳда сўнгги поғонада бораётган «Аш-Шабаб»нинг ҳужумлари билан бошланди. Дуранг ҳам ўзлари учун 1-ўринни тортқ этишини ҳис қилган юртдошларимиз биринчи тайм давомида яхши ҳимояланишди. Нафақат ҳимояланишди, қарши ҳужумдан бир марта самарали фойдаланишди ҳам. Электрон табло соатлари учрашувнинг учдан бир қисми орта қолганини кўрсатиб турган бир пайтда Александр Гейнрих чап қанот бўйлаб олдинга ташланди. Жарима майдонигача кириб борган ҳужумчи рақиб ҳимоячиси-

ни бир уринишда орта қолдириб, тўпни марказдан югуриб келаётган Андреевга узатди. Станиславнинг кучсиз зарбасидан кейин тўпни дарвозабон қайтарди. Тўғрироғи, уни Шерзод Каримовга чиройли «ташлаб берди». Бундай имкониятни Каримов ҳарқалай кўкка совурмади — 0:1.

Клецковнинг 36-дақиқада қизил карточка олганлиги, Гейнрихнинг сариқ карточка олиб, кейинги босқичда майдонга тушолмаслиги аниқ бўлгани етмагандай, 65 ва 87-дақиқаларда ўтказиб юборилган иккита гол биринчи ўрин ҳақидаги орзумиз сароб эканини кўрсатиб қўйди...

Кеча яна бир жамоамиз — «Бунёдкор» Осиё чемпионлар лигаси гуруҳ учрашувларининг сўнгги турида Бирлашган Араб Амирликларининг «Ал-Ваҳда» жамоасини қабул қилди.

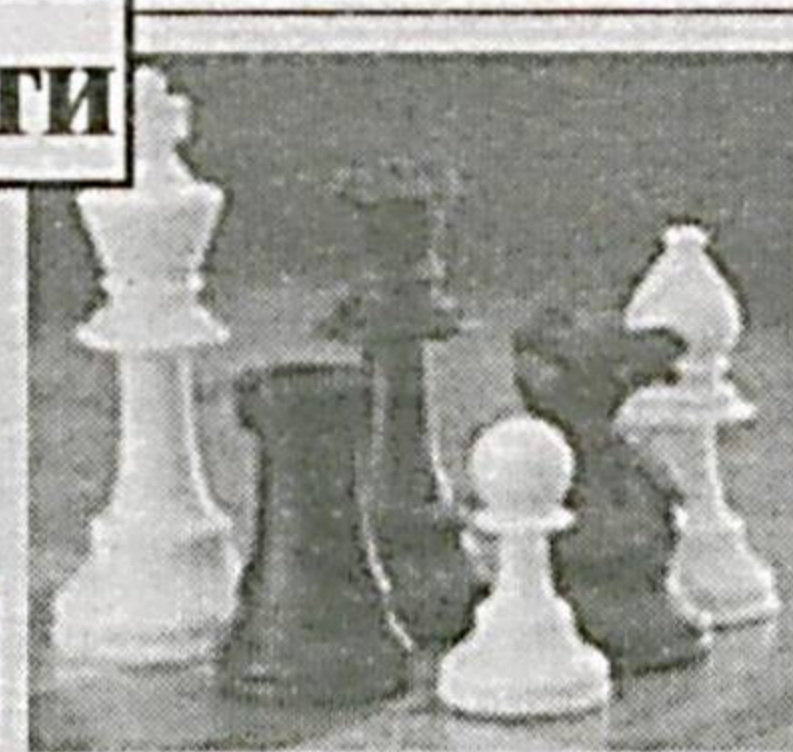
«Жар» стадионида ўтказилган ўйинда рақиб дарвозасига Денилсон иккита, Ривалдо ва Азиз Ҳайдаров биттадан тўп киритиб «Бунёдкор»нинг 4:1 ҳисобидаги ғалабасини таъминлади.

Гуруҳнинг иккинчи ўйинида Эроннинг «Зобахан» жамоаси Саудия Арабистонининг «Ал-Иттиҳод» жамоасини 1:0 ҳисобида енгди. Шундай қилиб ушбу гуруҳдан «Зобахан» ҳамда «Бунёдкор» жамоалари биринчи ва иккинчи ўринларни эгаллаган ҳолда плей-офф йўлланмасини кўлга киритди.

Элмурод НИШОНОВ

Касаба уюшма спорти

Хоразмда спартакиада

— Вакиллимиз касба уюшмасига аъзоликнинг афзалликларини асослаш, ходимларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказиш, саломатлигини муҳофаза қилиш юзасидан қатор чора-тадбирларни амалга ошириб келмоқда, — дейди Ўзбекистон енгил, мебел саноати ва коммунал маиший хизмат ходимлари касба уюшмаси Марказий кенгашининг Хоразм вилоятидаги вакили Жобберган Абдуллаев. — Албатта, бу борада аъзоларни спортга кенг жалб қилишнинг аҳамияти катта.

Яқинда вакиллик томонидан навбатдаги спартакиада ўтказилди. Мусобақанинг бошланғич босқичида мингдан зиёд кишининг иштирок этиши ходимларнинг спорт билан шуғулланишга иштиёқи ортиб бораётганлигидан нишонадир.

Вилоят босқичида эса бошланғич мусобақаларда голибликни кўлга киритган олтмишдан зиёд ходим ўзаро куч синашди.

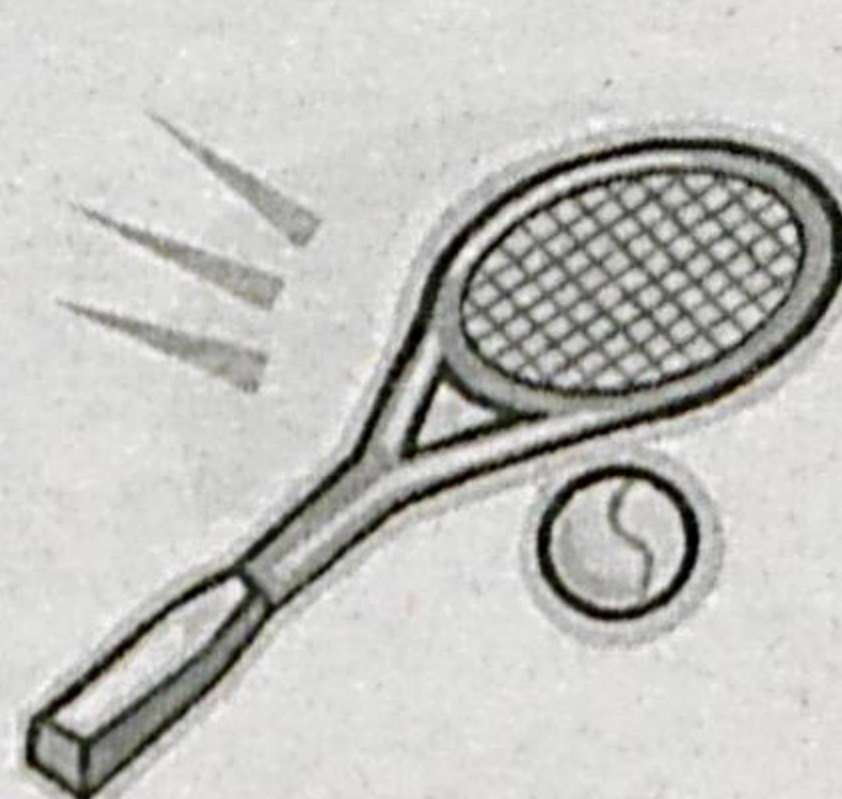
Спортнинг шахмат, шашка, енгил атлетика, арқон тортиш каби турларини қамраб олган беллашувларда умумжамоа ҳисобида голиблик «Хоразм гиламлари» МЧЖга насиб қилди. «Хоразм иссиқлик манбаи» жамоаси иккинчи, «Богот текстил» жамоаси учинчи ўринга сазовор бўлди.

— Мусобақалар менда катта таассурот қолдирди, — дейди шашка бахсларида голиб бўлган «Урганч бахмал» МЧЖ ишчиси Муқаддас Исоқова. — Бундан кейин оиламизда мунтазам шахмат ва шашка ўйнашни йўлга қўйишга қарор қилдим. Албатта, спортнинг бошқа турлари билан шуғулланишни ҳам қанда қилмаймиз.

Голиблар вакиллик дипломлари ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди. Барча иштирокчиларга эсдалик совғалари топширилди.

Муҳаббат ТҲАБОЕВА,
«Ishonch» мухбири

Термиз тумани теннисчилари биринчи

Яқинда Сариосиё туманида Сурхондарё вилоят касба уюшмалари жисмоний тарбия ва спорт жамиятининг кубоги учун стол тенниси мусобақаси уюштирилди. Эркаклар ўртасида яккалик бахсларда Термиз олимпия захиралари коллежи талабаси Туроб Нурматов, Термиз тумани вакили Акмал Қораев, Сариосиё тумани спортчиси Санжар Қутлимуродовлар совринли ўринларни эгаллаган бўлса, аёллар ўртасидаги яккалик беллашувларида шерободлик Гўзал Саминова, Термиз тумани теннисчиси Маҳбуба Ҳайитқулова, Термиз шаҳри спортчиси Нодира Мухторовалар голиб бўлишди.

Умумжамоа ҳисобида Термиз тумани теннисчилари биринчи, Термиз шаҳри вакиллари иккинчи, Сариосиё тумани спортчилари учинчи ўринни банд этишди.

— Ушбу мусобақа Сурхондарёда ҳам стол тенниси тобора оммавийлашаётганини, маҳоратли ёшлар сафи кенгайиб бораётганини кўрсатади, — деди Сурхондарё вилоят касба уюшмалари жисмоний тарбия ва спорт жамияти раисининг ўринбосари Рўзи Ўтаев.

Мусобақа якунида голибларга вилоят касба уюшма ташкилотлари бирлашмасининг эсдалик совғалари ва пул мукофотлари топширилди.

Рустам ДАВЛАТ,
«Ishonch» мухбири

Тошкент вилоятида от спорти бўйича жаҳон чемпионатида йўлланма берувчи биринчи саралаш мусобақаси бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон чавандозлари иштирок этишди.

Чавандозларимиз — чемпион

Кизгин кечган мусобақада Файрат Назаров, Даврон Фафуров, Исо Содиков сингари машҳур чавандозлардан иборат Ўзбекистон терма жамоаси голибликни кўлга киритди.

Саралаш бахсларининг иккинчи ва учинчи босқичи жорий йилнинг май ва июн ойларида ўтказилиши мўлжалланган.

Майдонда шунқорлар

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Ўрта махсус касб-хунар таълими маркази, мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти ва қатор ташкилотлар ҳамкорлигида ўтказилган «Шунқорлар — 2010» ҳарбий-спорт мусобақасининг вилоят босқичи ниҳоясига етди. Тошкент шаҳри, Қора-

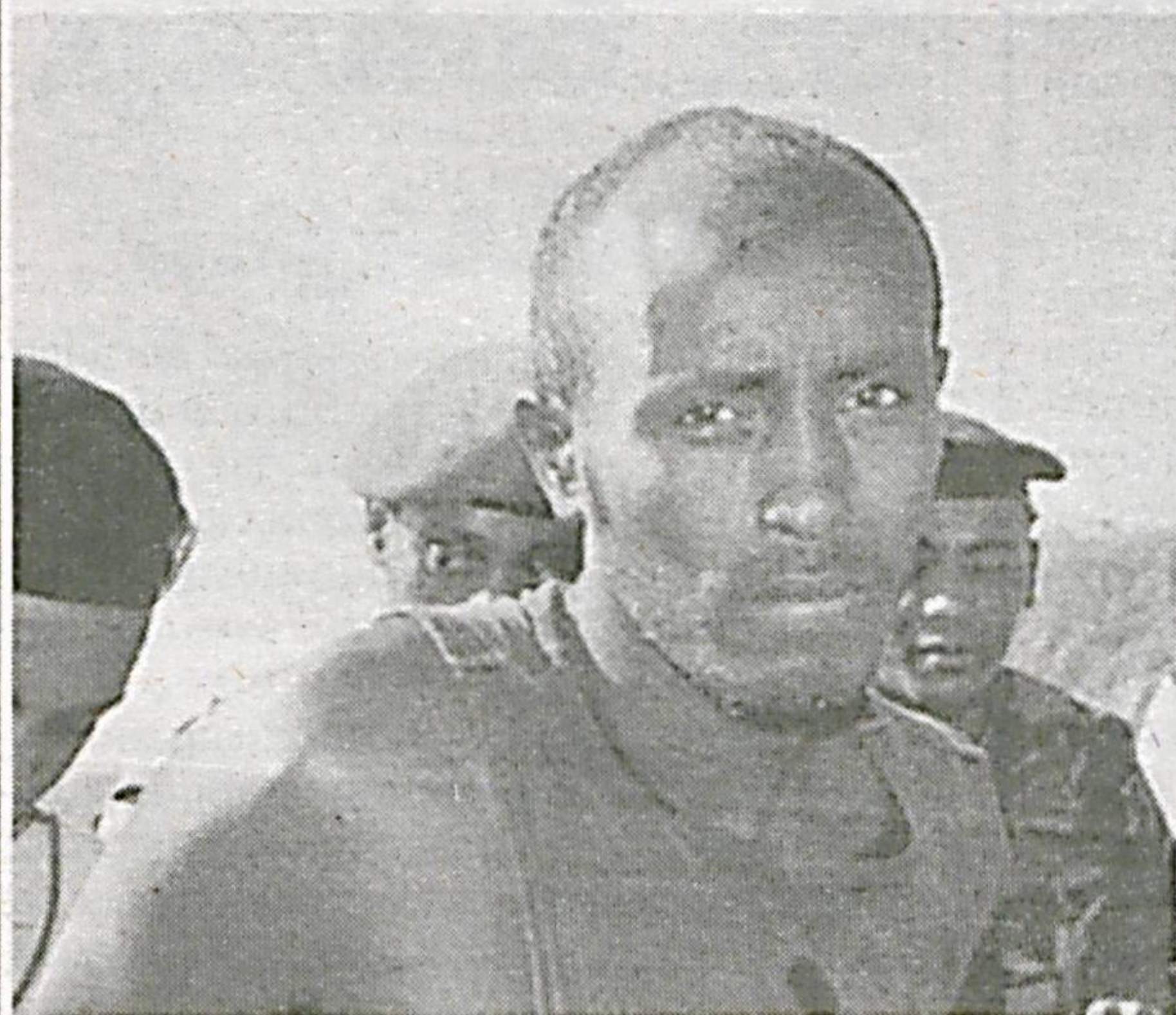
қалпоғистон Республикаси, Бухоро, Қашқадарё ва Навоий вилоятларида ўтказилган ўйинларда ёшлар мерганлик, сафда юриш, фуқаро ҳимояси ва тез тиббий ёрдам кўрсатиш, шунингдек, сиёсий-ҳуқуқий тайёргарлик бўйича баҳс олиб бордилар.

Тошкент шаҳрида Мирзо Улуғбек тумани, Қашқадарёда Ғузор ту-

мани жамоаларига тенг келаётган рақиб топилмаган бўлса, Қорақалпоғистонда Нукуснинг «Лочин», Бухорода «Машъал», Навоий вилоятида кончилик касб-хунар коллежининг «Лочин» жамоалари биринчи ўринни эгаллаб, республика босқичига йўлланма олди.

Хайриддин МУРОД

Қароқчиликка қарши кураш

БМТ Хавфсизлик кенгаши Россия ташаббуси билан Сомали киргоқларида ҳаракатланаётган қароқчиларга қарши кураш кўламини кенгайтириш ҳақида резолюция қабул қилди. Хужжатга кўра, БМТ бош котиби Пан Ги Мун унга таклиф қилинган уч ой муддатда жинойтчиларни жавобгарликка тортишнинг қўшимча чоралари ҳақида кенгашга маъруза тақдим қилиши лозим.

Бундай чоралардан бири сифатида Хавфсизлик кенгаши аъзолари қароқчиликка қарши курашувчи махсус суд органи ташкил қилишни таклиф этди. Шунингдек, Пан Ги Мунга маърузани тайёрлашда халқаро ва бошқа турдаги трибуналлар тажрибасини ҳисобга олиш тавсия қилинди. Россиянинг БМТдаги доимий вакили Виталий Чуркиннинг гапига қараганда, Кения, Сейшел ороллари ва минтақадаги бошқа давлатлар миллий судларидаги қароқчиликка қарши кураш чоралари кутилган натижани бера олмайди. Унинг фикрича, айнан бундай жинойтчиларни жавобгарликка тортиш бўйича йўлга қўйилган махсус тизимнинг йўқлиги қароқчиликка барҳам беришга тўсқинлик қилмоқда. Маълум бўлишича, баъзан қўлга олинган қароқчилар ишни қисқа муддатда судга тақдим қилишнинг имкони йўқлиги учунгина озод этилади.

Хабарларга кўра, 27 апрел куни Жанубий Кореяда дунёдаги энг йирик дамба қурилиши ниҳоясига етди. «Сэмангим» деб номланувчи ушбу иншоотнинг узунлиги 34 километрни, у билан ўралган майдон эса 401 квадрат километр-ни ташкил этади. Мамлакат президенти Ли Мен Бак иншоотни Жанубий Корея тарихидаги энг йирик муҳандислик лойиҳаси деб атади ва дамба мамлакат ландшафтини ўзгартири-шини маълум қилди. Дамба қурилиши 20 йил аввал бошланган эди. Иншоот учун Жанубий Корея 2,6 миллиард доллар сарфлаган.

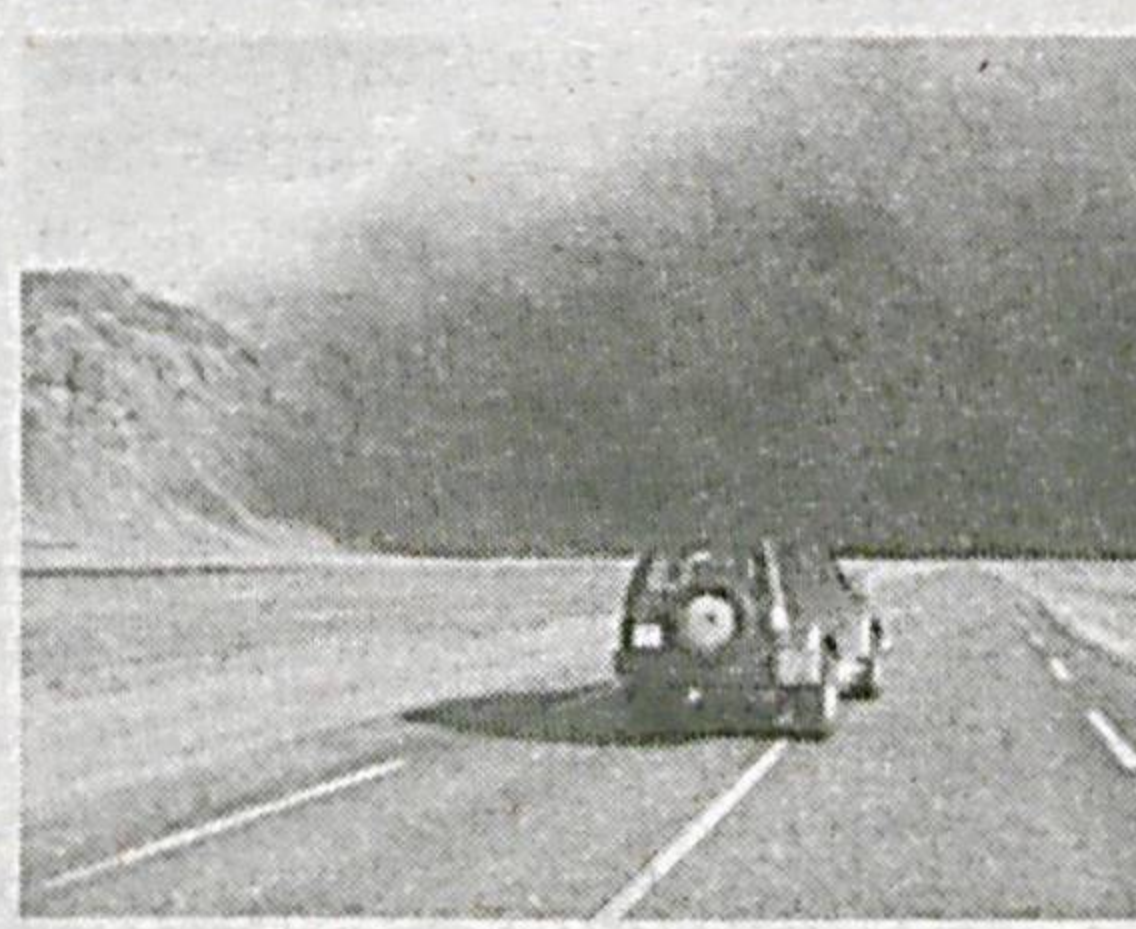
20 йиллик қурилиш

Қурилиш иншоотнинг минтақа ҳайвот дунёсига тузатиб бўлмас зарар етказишидан хавфсираган атроф-муҳит ҳимоячиларининг кўплаб даъволари сабабли чўзилган. Чунки мутахассислар қурилиш жараёнида кўплаб ҳайвонлар яшайдиган ва сув учун табиий филтр ва-зифасини ўтайдиган киргоқ яқинидаги саёзликларнинг бузилишини маълум қилган эди. Лекин ҳукумат ишлаб чиқариш чикиндиларининг дарё ёқасига чиқарилиши қаттиқ назорат қилинишига ваъда берди ва «яшиллар» билан ўзаро келишувга эришди.

Дамба солиш 2006 йилнинг апрел ойида тугалланган эди. Кейинги тўрт йил давомида дренаж тизимини яратиш, автомобил йўллари қуриш ва бошқа инфраструктура масалалари ҳал қилинди. «Сэмангим» барпо этилгунга қадар 1930-йилларда Голландияда қурилган «Зейдерзее» тизими дунёдаги энг йирик дамба ҳисобланар эди.

Европа Иттифоқининг транспорт ишлари комиссари Сиим Каллас (Siim Kallas) берган маълумотга кўра, Исландия вулкони туфайли Европа ҳаво йўлларида юзага келган вазият оқибатида авиакомпаниялар ва сайёҳлик ташкилотлари кўрган зарар 2,5 миллиард еврога етган. Ҳозир ушбу маълумот Брюссел шахрига, шу соҳа акционерлари вакил-ларига жўнатилган.

Вулқон оқибатлари

— Сайёҳлик операторлари, аэропортлар, ҳаво йўли орқали юк ташувчи фирмалар ва меҳмонхоналар кўрган зарардан йиғилган ушбу рақамларни тўлиқ ўрганиб чиқиш лозим, — деб қўшимча қилди у.

Аввалроқ Халқаро ҳаво транспорти ассоциацияси (IATA) авиакомпаниялар кўрган зарарни 1,3 миллиард евро деб баҳолаган эди. Шунингдек, ташкилот Европа дав-

латларини уларнинг аэропортларни тўлиқ ёпиш тўғрисидаги талабини қондирмаган юк ташувчи фирмалар кўрган зарарни ҳам қисман қоплашга қачирди.

Калласнинг сўзларига кўра, Еврокомиссия агар тўлов соҳалардаги соғлом рақобатга путур етказмайдиган бўлса, фавқулодда вазият сабабли қўрилган зарарнинг ўрни тўлдирилиши мумкин деб ҳисобламоқда.

Ўиғлоқчи болалар фестивали

Япониянинг Токио шаҳрида анъанавий йиғлоқчи болалар фестивали ўтказилди. Тадбирда саксондан ортик гўдак иштирок этди.

Фестивал доирасида кўлларида гўдак тутган

сумо курашчилари қатнашадиган мусобақа ҳам ўтказилади. Унда сумочилар болалар билан ҳакамлар қаршисида чиқади ва бир-бирига юзланган ҳолда туради. Мусобақа шартига кўра, гўдакни биринчи бўлиб йиғла-

тиш лозим.

Кимнинг «боласи» биринчи бўлиб йиғлаб юборса, у жуфтликнинг ғолиби саналади. Агар болалар баравар йиғласа, рақибдан қаттиқроқ йиғлаган бола ғолиб ҳисобланади. Болалар йиғламаса мусобақа ҳаками кўрқинчли ниқоб кийиб, гўдакка тегажоглик қила бошлайди.

Йиғлоқчи болалар фестивали Японияда қарийб 400 йилдан буён ўтказиб келинади. Мусобақа пайтида йиғлаган болани иложи борица юқорироқ кўтаришга ҳаракат қилинади. Эътиқодга кўра, гўдак йиғиси ёвуз рухларни чўчитади. Бундан ташқари, японлар фестивалда қатнашган бола соғлом ўсади деб ишонишади.

Рухонийлар, угра ва қаҳва можароси

Хабарларга қараганда, Хитой суди Шаолин ибодатхонасига тез тайёрланадиган угра ҳамда қаҳва ишлаб чиқариш учун лозим бўлган «Shaolin Medicine» савдо белгисини қайд этишни рад этган.

Ибодатхона бошқармаси 2004 йилдан буён бунга уринаётган эди. Назорат органларининг икки марта рад жавобидан сўнг ибодатхона вакиллари судга мурожаат қилган.

Суднинг фикрига кўра, «Shaolin Medicine» (Шаолин тиббиёти) савдо белгиси истеъ-

молчиларда махсулотларнинг хусусияти бо-расида янглиш таассурот уйғотади. Шунингдек, бундай ном махсулотнинг даволовчи хусусиятига ишора қилиши мумкин.

Биринчи навбатда, ўзининг жанг санъатлари билан машҳур бўлган Шаолин ибодат-

датхонаси кейинги пайтларда тижорат билан ҳам фаол шуғулланмоқда. Масалан, ибодатхона маъмурияти жанг санъатлари ҳақида шоу-дастурлар ташкил этаётти, монахлар яшайдиган ҳудудларга кириш учун ҳақ олмоқда ҳамда сайёҳлар учун мўлжалланган

тижорий шарқ яккакураши мактабларига жой бермоқда.

Ҳозирги пайтда ибодатхона тарихий диққатга сазовор жойларни тижоратлаштиргани учун уни «Шаолин бош директори» деб ҳам аташадиган роҳиб Ши Юнсун бошқармоқда.

oliy baxt

МУАССИС:
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир
Абдуҳолик
АБДУРАЗЗОҚОВ

Таҳрир хайъати:

Алла Долженкова,
Анвар Юнусов,
Довуд Мадиев
(Бош муҳаррир ўринбосари),
Жаҳонгир Шарофбоев
(масъул котиб),
Маъмура Адилова,
Мирзохид Содиқов,
Нормамат Аллаёров,
Носирхон Акбаров,
Ойсулов Нафасова,
Пиримкул Қодиров,
Соғиндиқ Ниетуллаев,
Шамси Эсонбоев

Бизга қўнғироқ қилинг:

Котибият: 256-52-78

Хатлар бўлими: 256-85-43

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0116-рақам билан рўйхатга олинган.
IBM компютерда терилди ва саҳифаланди. Оффсет усулида босилди.
Бичими А-3.
Ҳажми 4 босма табоқ.

Манзилимиз:

100165, Тошкент шаҳри,
«Бухоро» кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи: 133; 134

Газета ҳафтанинг сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади.

Сотувда эркин нархда

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқлиниши мумкин.
Наширимиздан кўчириб босилганда «Ishonch»дан олинганлиги кўрсатилиши шарт.
Тижорат аҳамиятига молик материаллар (h) белгиси остида чоп этилади.

E-mail: mail@Ishonch.uz

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи котиб:

Ж.Шарофбоев

Навбатчи:

А.Абдуллаев

Мусахҳих:

С.Шодиева

Саҳифаловчи-дизайнер:
Ҳ.Абдужалилов

Босишга топшириш вақти - 21.00
Топширилди - 21.40

Бўйртма Г—352

Тиражи: 19324

ISSN 2010-5002

1 3 4 5

Балки японларнинг чой маросими ҳақида эшитган-дирсиз. Лекин эшитиш ё кўриш бошқа-ю, шу антика чойни ичиб кўриш бошқа.

Чой маросими

Пойтахтимиздаги Ўзбекистон-Япония марказида япон миллий чой маросими намойишида иштирок этиб, уларнинг санъатига қойил қолдим. Бизда-ку, чой дамлаш унчалик қийин иш ҳисобланмайди. Озгина қуруқ чойни чойнакка солиб, устидан қайноқ сув куйгач, бирпас тиндириб қўямиз. Қарабсизки, чой тайёр! Аммо японларнинг чой дамлаш усули мураккаброқ туюлди.

Қайд этилишича, Японияга чойни IX асрда буддавий роҳиблар Хитойдан олиб келишган.

Лекин XII асрга келибгина Японияда чойхўрлик кенг тарқалиб, ҳатто маросим тусини олади. У ўзида япон маданиятининг турли жиҳатлари: ҳаттотлик, икебана, ёқимли бўй таратиш санъати, япон меъморлиги, япон боғ санъати ва ўзини тутиш одобини муҷассамлаштирган. Япон қизи Нагата Мамиконинг қўлидан чойни оларканман, бу чой бизникига сира ўхшамас экан деган фикр ҳаёлимдан ўтди. Хиди ҳам бошқача. Япон чойини аввал ҳам ичиб кўрган эдим-у, бу даража-

да зўр дамланишини билмасдим.

— Янги йилнинг илк кунларида ўтказиладиган чой маросими ҳацугама деб аталади, — дейди марказ ходими Зулайхо. — Японлар чой маросимида қариндош-уруғлари, дўстларини янги йил билан табриклаб, чой ичиб роҳат қилишади.

Шу кун мизуҳики санъати билан ҳам танишдим. У қадим япон санъати бўлиб, махсус ингичка тасмаларни турли усулларда туғиш орқали гаройиб шакллар ҳосил қилинади. Бу санъатдан аёллар қопчиқлари-ю соч безаклари, табрик хатлари ясагача фойдаланилади. У Хитойдан кириб келган. 607 йили япон элчиси Хитой императори қабулидан совға билан қайтиб келади. Совға қўтида бўлиб, унинг усти қизил ва оқ нафис тасма билан безатилган эди. Бу тасмалар «бехатар йўл» деган маънони англатиб, қайсидир маънода тумор сифатида қадрланган. Айнан шу қўти орқали Япония мизуҳики санъатининг тарихи бошланди. Мизуҳики япон қоғози — вашидан тайёрланади. Ваши дунёдаги энг пишиқ қоғоз ҳисобланади. Мизуҳики тасмалари аввал қўлда тайёрланган бўлса, ҳозир техника ёрдамида ишлаб чиқарилмоқда.

Назира
БОЙМУРОВА

Ўзимизнинг гап

Эҳ, бойлар, бойлар...

Тўғри гап туққанинга ёқмас деганларидай, кимгадир қаттиқ ботишидан истиҳола қилиб, бу ҳақда ёзишни кўп ўйладим. Ҳаётини ҳақиқатдан оқилона хулоса чиқарарлар, савоб ишлар кўпаяр деган умид билан қўлимга қалам олдим...

Одамлар тўпланган ерда ҳар хил гурун бўлади. Яқинда бир даврада Жондор тумани «Хумин» қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудидан ўтган темирйўлга параллел захкашнинг Хосакор — Раҳимобод қишлоқларини боғлайдиган, Ўрта-чўлга ўтувчи серкатнов кўприги кўпдан бўён яроқсизланиб, хавфли ҳолга келгани ҳақида гап кетди.

— Кўп мутасадди идораларга бош урдик. Таъмирлашга катта пул керак, ҳозирча иложи йўқ деган жавобдан бўлак натижа бўлмади, — деди шу ердаги оқсоқоллар ачиниб.

— Нахотки, кўприкни таъмирлашга катта пул кетса? Яроқсиз қисмини янгиси билан алмаштира бўлади-ку. Бунга кўп маблағ керак эмасдир. Бирор тадбиркор ё фермер бу ишни савоб учун қилса ҳам бўлар, — дейишди одамлар.

Айни пайтда шу кўприкдан ҳар кун ўтиб-қайтадиган шу ерлик «катта бой» (номини айтмадик) хорижда ишлаб чиқарилган яп-янги, қимматбаҳо машинасидан тушиб, гурун устига келиб қолди.

— Ана, худо етказди сизни. Шу акамга бир оғиз айтсангизлар-ку, кўприк муаммоси аллақачон ҳал бўларди, — деди узокдан келган бир меҳмон. Бойдан садо чикмади. Одамлар бўлса республикамизнинг кўп жойларида фермерлар, тадбиркорлар савоб учун кўприклар қураётгани, қабристонлару зиёратгоҳларни обод қилаётгани, қишлоқ кўчаларини тартибга солиб, асфалтлаштиргани, мактаб ва дўхтирхоналарни таъмирлаб, қишлоқларни ободонлаштиратгани телевизор ва радио орқали эълон қилинаётганидан гурурланиб, суҳбатни давом эттирдилар.

Гурун сал пасайиб, одамлар бир-бирларига маъноли қараб олгач, ерга боқиб турган бой:

— Кўприк қуриш, уни таъмирлаш — давлатнинг иши. Солигини тўлаб турибмизми, бу ишларни давлат қилсин-да, — деди хўмрайиб. Унинг гапи ёниб турган гулхан устига сув сепгандай бўлди...

Бой ўрнидан туриб, хайр-хўш ҳам қилмай кетди.

— Бундай худбинларга савоб керак эмас, мол-дунё керак! — деди кимдир. Эҳ, бойлар, бойлар!..

Қудрат ХУДОЕВ,
жамоатчи мухбир

Ибрат

Рухий нагад

Чол ўғли билан яшар, анчайин қашшоқ эса-да, беҳад саховатли бўлиб, имкон қадар қишлоқ аҳлига ёрдам берарди. Бироқ у ўз ўғли учун уй қуришга улгурмади. Ўлими олдида деди:

— Болам, эл билан бўл!

Чолни дафн этишгач, кўпчилик унинг олдига келиб:

— Хафа бўлма, отанг неча бор оғиримизни енгил қилган эди. Энди биз ҳам сенга қўмаклашамиз, — дейишди ва ҳашар ташкил қилиб, йигитга янги уй қуриб беришди.

Лола НИЁЗОВА,
Жондор туманидаги
45-мактаб ўқитувчиси

Турли касб эгалари

Ҳасан Курбонов ўз касбидан ба-рака топганлардан.

— Отам Узок бобо сартарош-дан ташқари, устачилик, яъни, тўйболаларни суннат ҳам қиларди, — дейди Ҳасан ака. — 1984 йилдан бошлаб отамга эргашиб, юрадиган

Сартарош ҳузурида

бўлдим. 1995 йилда отам «Мен қариб қолдим. Кўзим ҳам хиралашаяпти, энди сен кишиларнинг кўнглини ол», дея оқ фотиҳа берди. 12 ёшимдан бўён сартарошлик қиламан. Мижозлар кўп, шунга қарамай, ишни пала-партиш қилиш ярамайди. Шогирдларимга ҳам шуни ўргатаман.

Ота-оналар фарзандларини шогирдликка олиб келади. Ҳар йили икки-уч нафар шогирд чиқараман. Жияларим ёнимда ишлашапти.

Сартарош кишиларга гўзаллик, покизалик бахш этади. Ўзим ҳам то-

заликни хуш кўраман. Қариялар уйларида, шифохонага чақиришади. Одамларга нафим тегаётганидан хурсандман.

Ёшларга тилагим: ўқишсин, касб-хунар ўрганишсин. Ишласангиз, кунингиз мазмунли ўтади, турмушингиз фаровонлашади. Ҳаётдан куч олиб, яшашга иштиёқингиз ошади.

Акмал АБДИЕВ ёзиб олди

Чекмасдан яшаб кўр!

Киши сигаретга, наркотик моддаларга ўз-ўзидан ўрганиб қолмайди. Бола аввал отаси ёки яқинларига ҳавас қилиб сигарет чекади, бора-бора наркотик моддаларни ҳам татиб кўргиси келади. Натижада, бу офатга ўрганиб қолади.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти берган маълумотга кўра ер юзида ҳар йили 4 миллион киши тамаки чекиш туфайли ҳаётдан кўз юмар экан. Агар аҳвол шу тарзда давом этадиган бўлса, тамаки қурбонлари ОИТС, сил

ва бошқа касалликлар, транспорт ҳалокатлари, қотиллик ва ўз жонига қасд қилиш натижасида ҳаётдан кўз юмган кишиларнинг умумий сонидан ҳам ортиб кетар экан.

Айни пайтда дунё бўйича 60 фоиз эркак ва 20 фоиз аёл сигарет чекишини ҳисобга олсак, ер юзида бир кунда 300 минг дон, бир йилда эса 12 триллионга сигарет чекилишини англаш

қийин эмас.

Ҳар йили дунё бўйича тамаки тутуни билан бирга 550 минг тонна ис газ, 720 тонна цианид кислотаси, 100 минг тонна никотин, 384 минг тонна аммиак, 60 минг тонна қатрон ҳавога чиқади.

Дунё бўйича чекиш асоратлари туфайли ҳар 6-8 сонияда ўртача 1 киши ҳаётдан кўз юмади. 1 дон сигарет кишининг ўртача 6

дақиқалик умрига зомин бўлади.

Юқорида келтирилган маълумотлар фақатгина аниқланганлари холос. Бундан кашандалар хулоса чиқариб олишлари лозим.

Амрулло НАБИЕВ,
Имом Бухорий
номидаги Тошкент
ислом институти
талабаси

Огоҳлик